Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De peccatis - Cod. Ettenheim-Münster 327

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[S.l.], [17. Jahrh.]

Disputatio prima

urn:nbn:de:bsz:31-131646

Visual Library

2da de habituali simpliciter sic appellato, vocant habitualem
de habituali personale. 3tia de originale.

Disputatio Prima.

De
Peccato Actuali.

Peccatum quod actuale solet aliter vocari, delictum, Crimen, Scelus, Impietas, facinus, flagitium, culpa etc. hæ dictæ voces quandoque inter se differunt. nam delictum significat apud quosdam leviora duntaxat peccata, quamquam apud alios graviora. Crimen significat graviora. sic dicitur crimen læsæ maiestatis. Scelus pariter graviora, sic non dicimus scelestos homines, nisi qui graviora peccant. Impietas est peccatum contra Deum, religionem, parentes etc. facinus est peccatum in alterum: sic homicidas dicimus facinorosos. flagitium est peccatum contra se ipsum. Culpa denique significat peccatum, ut est agenti imputabile. Hic adverte optime notat S. Thomas hic q. 2. a. 2. malum est in plus quam peccatum, et peccatum in plus quam culpa quia malum significat defectum in quacunque re, peccatum defectum in quacunque operatione, culpa defectum in actu morali. Non ita agendus

NB. Variæ appellationes Peccati actualis.

de peccato ut complectitur omnem defectum moralem,
quoquo nomine veniat et ordine, de eo agimus
Tractatu hac prima disputatione, cujus sectiones:
prima naturam peccati explicabit, ac præcipuas distinctiones
peccatorum; 2da aget de peccato mortali et
veniali. 3tia de peccato commissionis et omissionis. 4to de originali et habituali. 5ta de
causis efficientibus peccati. 6ta de effectu. 7ma
de pœna.

Sectio Ima

Natura et distinctione peccatorum.

Quæritur primo quænam sit peccati definitio. 2do,
quænam sint præcipuæ distinctiones genericæ peccatorum.
3tio quænam specificæ. 4. quænam numericæ.

Quæstio Prima

Quænam sit peccati definitio.

Divi Thomæ peccati definitio.

Præcipuam dedit S. Thom. 1.2 q. 71
ubi ait peccatum nihil aliud esse quam actum humanum
malum. definitionem hanc ibi explicat: quod quando aliquis
actus sit humanus habet ex eo quod sit voluntarius sive
ut sit voluntarius, quasi a voluntate elicitus, ut ipsum
velle et eligere, sive quasi a voluntate imperatus,

et exteriores actus, et locutiones [illegible]:
habet autem aliquis humanus, quod sit malus ex eo, quod caret
debita commensuratione; vis autem commensurationis
minus quam ei attenditur per comparationem ad aliquam
regulam, a qua si divertat, incommensurata
sit; regula autem voluntatis humanæ duplex est, una
proxima et homogenea, scilicet ipsa ratio humana,
alia vero prima regula lex æterna, quæ quasi ratio
Dei, ita S. Doctor.

Aliam paulo explicationem dederat S.
August. l. 22. contra Faustum dicendo peccatum esse dictum
factum concupitum contra legem æternam; idem explicat S. Thom. contra legem Dei. — Sancti August. definitio peccati.
Hanc definitionem esse principalem indicat
S. Doctor ubi supra ad 2um, cum non sibi contra
obiecisset, melius definiri potuisse peccatum, per
oppositionem ad rationem, quam ad legem æternam
Dei respondet ... dicendum, quod a Theologis con-
sideratur peccatum præcipue secundum quod est offensa contra
Deum, a Philosopho autem morali, secundum quod contrariatur
rationi, et ideo Augustinus convenientius definit
peccatum ex hoc quod est contra legem æternam, quam
ex hoc quod est contra rationem; præcipue cum per
legem æternam regulemur in multis, quæ ex-

6.

adiuit rationem tandem fiat ex illis quae faciat fide. utraque praedicta definitio bona est, nec forte est posterior est minus universalis quam prior, quocum convenit haec admittatur a Theologis, sit.

Responsio

Peccati definitio nostra.

Peccatum bene definitur, dictum factum concupitum contra legem aeternam.

Probatur quia licet haec definitio detur per distinctionem, ex quo nihil a perfecta definitione deficit, in hoc habet, quod omni et soli definito conveniat, nempe peccato, ergo est bona. immo et hoc habet, ut materiale et formale peccati clare exponat: materiale quidem per sufficientem enumerationem eorum in quibus peccatur, formale vero per eorum oppositionem ad regulam morum primam et universalem, quae lex aeterna.

Dices primo. haec definitio non convenit peccato omissionis, ergo non convenit omni definito.

Respondeo post S. Thomam ibidem, quod sicut affirmatio et negatio ad idem genus reducuntur, ita commissio et omissio, unde est peccatum commissionis, sufficienter comprehendunt peccata omissionis. Distinguo ergo antecedens: definitio non convenit peccato omissionis

NB. definitionem nostram non includere peccatis omissionis explicite et formaliter, convenit autem eius implicite et sufficienter ~~fundat~~ nam fundat S. Thomas dicit quod affirmatio et negatio ad idem genus pertineant, sic etiam dici etiam licet ipso, quod commissio et omissio ad idem genus pertineant, ergo sufficienter etiam peccata omissionis in nostra definitione includuntur et comprehenduntur.

Explicite et formaliter, et implicite et fas-ficatur nego.

Dices 2do. non conveniet pluribus actibus internis peccaminosis, quippe, quae nec sunt aliquid dictum aut factum aut concupitum.

Rx negando antecedens et probo. Nam licet hi actus non sint formaliter semper concupiti aut imperati, at sunt virtualiter; omnis enim volitio est virtualiter sui volitio; quare hi actus sub eo concupitum sufficienter explicantur.

Dices 3tio. saltem definitio non convenit peccatis, quae sunt peccata ex natura sua. Rx nego antecedens.

Probatur. Peccata illa sunt peccata independenter ab omni lege, ergo non constituuntur in ratione peccati per oppositionem ad legem.

Probatur antecedens. quia peccata sunt peccata quin detur lex circa illa, ideoque prohibentur a lege quia sunt mala, non vicissim.

Confirmatur quia alioquin sequeretur quod si per impossibile non daretur lex prohibens, v.g. mendacium, aut quod idem est, si haec lex penitus ignoraretur, mendacium tamen non esset peccatum, falsum consequens. ergo mendacium, aliaque eiusmodi peccata reipsa non constituuntur in ratione peccati per oppositionem ad legem.

Rx ergo antecedens. peccata ex natura sua sunt independenter a lege peccata late loquendo, quatenus sunt quid natura

Rx. non definitio ~~convenire in omnibus actibus non semper conveniat~~ convenire in omnibus actibus internis peccaminosis; licet non hi actus non semper concupiti et imperati sint formaliter, saltem concupiscuntur virtualiter et sufficienter in eo, quia omnis volitio est virtualis sui volitio, et sui virtualiter et sufficienter includit eos sub eo concupitum.

8. disconveniens et opposita rationi naturae peti con[cedo], si sit peccatum stricte et formale nego.

Ad probationem dico quod pariter ... sit peccatum late et materiale con[cedo], stricte et formale nego.

Ad primam probationem dico quod ideo prohibentur a lege quia sunt mala, hoc est disconvenientia naturae con[cedo]; hoc est quia sunt peccata formalia nego. nec enim sunt formale peccata, nisi quia fiunt non obstante regula, quae ea prohibet.

Ad confirmationem R[espondeo] posito, si non daretur lex prohibens mendacium, ... mendacium non esset formale peccatum; si vero datur lex, ut re ipsa datur, et tamen ignoratur, tunc mendacium non deserit ... peccatum; si vero imputatur ad ... [illegible] ut fuse explicatum est tract. praecedenti, ubi actum est de ignorantia malitiae.

Dices: Gratis dicitur requiri ad rationem peti, ut sit contra legem. R. Nego, nam peccatum omne est, ut habet expresse S. Ambrosius l. de paradiso c. 8. peccatum (scilicet theologicum, de quo hic agitur) est praevaricatio: unde peccatores simpliciter vocantur praevaricatores, iuxta illud psalmi 118 praevaricantes reputavi omnes peccatores terrae. Item ut habet apostolus ad Rom. 4. ubi non est lex nec praevaricatio. Item Augustinus l. 2. de peccatorum meritis c. 6. neque enim peccatum erit, si quod erit, si non dilectus ... ut non sit.

Dices contra: si essentiale est peccato ut sit contra legem aeternam, hoc est, ut dicimus ex S. Thoma contra legem Dei, ergo qui ignorata lege Dei contra solam legem rationis ageret, non peccaret formale. falsum consequens, ergo.

Ubi ideo prohibentur a lege quia sunt mala, hoc est quia sunt quid naturae disconveniens et deforme, quam ... ratione ... con[cedo]; quia sunt peccata formalia negatur, quia non sunt ea peccata formalia nisi agendo contra legem sive regulam quae illa prohibeat.

nam Paulus ad Rom. 7 ait: sine lege peccatum mortuum erat. item ad Rom. 4 dicit: ubi non est lex, ibi nec praevaricatio. ergo ad rationem peti requiritur ut sit contra legem.

S. ~~[illegible]~~ Augustinus l. 2. de peccatorum meritis c. 6.

R. hic ~~affing~~ attingi difficultas de pcto phico, de
qo infra sect. 4. interim pono sit de Theologia
rationis, q Angelum rationis legem agnoscit, n
peccaret pcto theolo con. phico nego an hoc
am possit fieri videbitur infra. 2do dici
pt S. Augustinum per legem aeternam em
legem rationis clarisse, qa si ae lex Dei, id e in ipso a Deo pro-
Deo existens, et a lex Dei id e a Deo procedens
per dictamen rationis a Deo data ad ipsius
regimen et juxta hanc 2dam responsionem
debet absolute negari maior, utpote da sensu
non supponente, q n agnoscet legem rationis
non ignorabit legem aeternam et a Deo
procedentem, verum ea de re fusius sect. 4.

R3. S. Augustinum legem aeternam em legem rationis
cedentem per dictamen rationis a Deo data.

Quaestio 2da

Quaenam sint divisio, definitio et generica peccatorum, earumq principia.

Divisiones genericae peccatorum multorum
assignantur per ordinem scilicet ad causas, subiecta,
objecta, effectus, & hic primarias et apud
theologos usitatiores afferemus.

Decem potissimum modis peccata
generice dividuntur.

1mo dividitur peccatum ratione gravitatis et ratione effectus.

Quid sit peccatum mortale?

Quid sit veniale peccatum?

Dicitur quo posco proponi in directione
1mo ratione gravitatis deinde quadrum,
et ratione effectus quod non est in mortale
et veniale. mortale dicitur quod sua est grave et
peccanti meretur animam ad aeternam spiritualem
mortem, quod est privatio gratiae, eam quae vivificabat,
seu 2do mortis quae privatio gloriae.
Peccatum veniale est, quod levius est, nec
propterea meretur peccanti mortem spiritualem.
De utroque hoc peccato agemus fusius sect. 5.

2do ratione objecti seu praecepti.

Quid sit peccatum commissionis et omissionis?

2do ratione objecti aut praecepti dividitur
in peccata commissionis et omissionis.
peccatum commissionis est commissio alicuius
quod prohibetur, sive praevaricatio praecepti
negativi, hoc est aliquid prohibentis, ~~praecepti~~
peccatum econtra omissionis est omissio
alicuius quod praecipitur, sive praevaricatio
praecepti affirmativi, hoc est aliquid praecipi-
entis, de utroque sect. 3.

3tio ratione legis violatae.

Quid sit peccatum theologicum et peccatum philosophicum?

3tio ratione legis violatae dividitur in
theologicum et philosophicum, theologicum est quod est contra

legem Dei, phl.am qd e contra legem rations,
de atqq agit Sectio 4.

4to. vere obiti dividatr in spiritualem et carnale, spirituale e petm qd pro obiecto habet inordinatam delectatoem spirit(ua)lem et in ea consumatr, aliq(ui)dem negative desinat petm qd a carnali delectatoe perficitr petm carnale e qd pro obiecto habet inordinatam delectatoem carnalem, et in ea consumatr, porro delectatio ea de spiritualis quae e complacentia appetitiva in bono praesenti absq(ue) immutatoe sensuum et maxime gustus et tactus, q(ui) nempe sunt inter oes sensus maxime carnales, delectatio v(ero) carnalis e complacentia apetitiva in sentit bono sensuum et maxime gustus et tactus, sic igitr superbia praesum(p)tio haeresis &c sunt peta spiritualia; Ebrietas Luxuria &c sunt peta carnalia, de iis petis ipse de(u)s Aplus ait dicit 2da ad Corinth. c. 2. mundemus ab oi inquinamento carnis et spiritus;

Sicut v(er)o oia peta dicuntr operacionis;

Quid sit petum spirituale et carnale

Quid delectatio spiritualis, quid delectatio carnalis?

Aplus 2da ad Corinth. cap. 2.

R. Dari tam carnis, idem spiritus, ac totius
hominis spectati, secundum naturam corruptam,
quemadmodum spectavit Apostolus in 1. ad
Corinth. 3. nonne carnales estis et secundum homines
ambulatis

Apostolus in 1. ad Corinth. c. 3.

5to. Peccatum dividitur in
peccata cordis, oris et operis; peccatum cordis
est quod ex natura sua interius in anima perficitur,
hinc invidia, odium, haeresis; peccatum oris
quod ex natura sua locutione perficitur, ut maledictum,
detractio; peccatum operis quod ex natura
sua opere externo perficitur, ut furtum.

NB. Peccatum cordis est peccatum, quod ab externis et internis in mente perficitur.

Sancti Patres hanc divisionem explicant per
ordinem ad idem peccatum, nempe odium in aliquem,
quod est in corde, procedit in ore, consummatur
in opere; ut quando quis corde irascitur
fratri, ore dicit ei fatue, opere eum occidit,
item quando quis uxorem proximi
corde concupiscit, ore sollicitat ad peccatum, et
opere consummat illud.

6to. Peccatum dividitur in
peccatum contra Deum, contra proximum, contra se ipsum, prout
habeat pro objecto Deum, proximum aut ipsum

peccantem quos laedant, sic haeresis blasphemia
sunt contra Deum, furtum homicidium sunt contra
proximum, intemperantia gula contra se ipsum.
Nec dic peccata omnia esse contra Deum, immo et contra
ipsum peccantem, nam licet quod etsi omnia fiant contra
Deum sub hac ratione generali quod fiunt contra
legem Dei, et contra ipsum peccantem quod omnia
fiunt in eius detrimentum, at non sunt omnia sub hac
speciali ratione, quod Deum aut ipsum peccantem
specialiter laedant, quemadmodum scilicet non omnia opponuntur
directe virtutibus habentibus pro obiecto aut
Deum aut ipsum peccantem, sicut opponuntur
peccata, quae dicuntur contra Deum aut ipsum peccantem
sic non est haeresis est contra fidem debitam Deo
blasphemia contra religionem eidem debitam,
intemperantia contra temperantiam, habentem pro
obiecto ipsum temperantem etc.

Ad 3um dico omnia peccata esse contra Deum et contra se generaliter loquendo, quae nempe sunt contra legem Dei et sunt in detrimentum ipsius peccantis, at non sunt in hac ratione speciali quod semper habeant pro obiecto ipsum Deum aut se ipsum nempe peccantem.

7mo ratione causae dividuntur in peccata ex
ignorantia, ex passione et ex malitia.

Peccata ex ignorantia distinguuntur quoad
peccata sic vocanda dicuntur ea sola, quae ex

ignorantia invincibili simpliciter, id est ex affectata committatur. Haec autem videtur divisio adaequata, quare peccata ignorantiae etiam in praesenti divisione debent dici quaecunque fiunt ex ignorantia antecedente, sicut quaedam ex passione et malitia fiunt, quam ex ignorantia aut ex consideratione seu malitia quae ex peccato, seu eorum quae nos ab homine peccato procul dubio abduxissent.

Peccatum ex passione etiam est in aliquo modo ex infirmitate, id est quod procedit ex concupiscentia aliave passione pariter antecedente; quae potest nonnihil minuere voluntarium in peccato, et consequenter eius malitiam, quod secus fieret, si esset passio sequens. Peccata vero quae ex malitia fiunt, quae absque ignorantia et passione antecedente ex plena voluntate libertateque committuntur.

N.B. Peccatum ex passione est contra Patrem, peccatum ex ignorantia contra Filium, peccatum ex malitia contra Spiritum Sanctum. Unum quidem ex eo quod Patri attribuitur omnipotentia, ~~Spiritui Sancto [illegible]~~ Filio sapientia, Spiritui Sancto bonitas ipsa.

Circa ista adverte communiter dici quod peccata ex passione sint specialiter contra Patrem, peccata ex ignorantia contra Filium, peccata ex malitia contra Spiritum Sanctum, non quod non omnia peccata sint contra personas omnes divinas, sed quia singula sunt contra eas perfectiones, quae singulis personis divinis solent attribui, nempe omnipotentia Patri,

Sapientia spec. fuit filio, bonitas spiritui S.

Secundo ratione materiae dividitur peccatum in peccatum ex natura sua et peccatum ex solo praecepto. Peccatum ex natura sua est

~~Praeceptum~~ ex natura sua peccatum est cuius obiectum de se est moraliter inconveniens naturae rationali et exigens prohibitionem, v.g. mendacium. Peccatum ex solo praecepto est cuius obiectum de se est moraliter indifferens, sed illicitum fit ratione praecepti, ut v.g. esus carnis die veneris etc.

Tertio ratione regulae dirigentis dividitur peccatum in peccatum contra legem et peccatum contra conscientiam. Peccatum contra legem est quod committitur per aliquam legem prohibitum, ut v.g. mendacium. Peccatum contra conscientiam est quod committitur contra dictamen agentis dictans sibi rem esse prohibitam, sive sit sive non sit. Peccatum quo peccans peccat [illegible] laedet, ipsam de facto laedet.

Quarto denique ratione reatus dividitur peccatum in peccatum cum reatu et peccatum absque reatu, sive in peccatum publice [illegible], et in [illegible], sive ut quidam aiunt in peccatum formale et materiale. Peccatum cum reatu est quod nihil habet per quod agens excusetur; absque reatu est quod aliquid habet per quod agens excusetur, ut ignorantiam invincibilem [illegible]. Primum vocat Augustinus peccatum proprie et simpliciter dictum, quia ipse quod a [illegible]

[Margin:] Peccatum ex natura sua est quod non ideo est [illegible] prohibitum, sed exigit prohibitionem, [illegible] contra rectam rationem, eo quod sit quid inconveniens naturae.

[Margin:] NB peccatum contra conscientiam est quod fit contra dictamen agentis hic et nunc, quod dicit esse hoc et hoc esse illicitum, sive quod sit illicitum sive non; si contra agat peccat, v.g. est dum quis putat esse peccatum mortale, si aliquis ponat [illegible] tamen ponat, peccat mortaliter.

Rx pena peti, pta
qe fuit ex ignorantia
et inadvertentia
per qas peccans ex
cusatur à pecto, pt
nempe pecta mortalia
etiam.

et libere commissum, posteriora vocat peta, quae sunt peta ad hanc poenam peti, peta quidem quia sunt ... et quidem voluntarie, voluntate, alienigenae facti à pecti (?) legem aliquam, sed ... ut sint poena peti, quia fuit ex aliquo ... quod est poena peti originalis, puta ex ignorantia.

De ... et ... diversione fuse egimus, tract. praecedenti, et de quaeq. praecedentibus, ... quod nos ... debeat, de ... primo agemus sect. sequentibus, nunc autem agemus de distinctionibus specifica et numerica, quae passim apud auctores ... extricatas sunt difficiles, et sunt ... ad praxim ... necessariae.

Quaestio 1ma

Unde et quomodo peta specifice distinguantur.

Rx 1mo. ... ..., ...; ... ... peta. ... ..., ... ordinem ad ... ... ordine ... dicuntur ordinem ad leges ... ..., ... et de pectis ... et de ... ... in logica, ...,

quod contrarii actus specie fugantur inter se per ordinem ad sua obiecta contrarie, et habitum contrarium per ipsamet sua obiecta, et hec species est species physica peccati. contrarii vero sunt peccata specificantur inter se per ordinem ad leges seu praecepta quibus opponuntur, ex eo quod seu contrarie per ipsas leges et praecepta quibus opponuntur, et hec est species moralis peccati.

Igitur si peccata specificantur ut actus, ea specie distinguntur quae habent obiecta notabiliter physice diversa, si vero specificantur ut peccata, eatenus sunt specie diversa, quae opponuntur praeceptis notabiliter in ratione morali diversis, difficultas est in cognoscendo quaenam sint eiusmodi praecepta notabiliter diversa. ad quod.

Resp. 2do ~~praecepta~~ praecepta specificantur per ordinem quem habent ad ~~[illegible]~~ virtutes speciales quibus ei serviunt, et forte clarius per ordinem ad virtutes speciales, ~~quibus~~ quarum est idem quod praeceptum, unde si eiusmodi virtutes sunt notabiliter diversae, aut si ad eandem virtutem dantur in praeceptis diversis notabiliter modis, tunc erunt praecepta notabiliter diversa, sic ista praecepta, diliges Deum tuum, non assumes in vanum nomen Dei tui, sunt praecepta notabiliter et specifice

Resp. quod sint praecepta notabiliter diversa ostenditur.

diversa, quia charitatis est eorum exequi, religionis exequi cultum, at charitas et religio sunt virtutes notabiliter diversae ergo. Pariter haec duo praecepta diliges Deum tuum, non habebis odio fratrem tuum sunt quoque praecepta specifice diversa, quia licet eiusdem sit virtutis utrumque exequi nempe charitatis, at diversus est notabiliter exequendi modus, diversaque notabiliter in ratione morali defectus executionis, odisse non et procurare non amare non modo physice sed et moraliter notabiliter differunt, quod si plurium est virtutum idem praeceptum exequi tale praeceptum habebit ordinem ad omnes has virtutes, et propterea praeceptum erit virtualiter multiplex, sic praeceptum non furandi in templo impleri debet et a iustitia quae vetat furtum, et a religione quae vetat rem sacram violare, quare praeceptum illud est virtualiter duplex et quoad specificum, unum pertinens ad iustitiam, alterum ad religionem.

Dices omne peccatum est contra praeceptum simplex, ergo omne peccatum erit etiam contra praeceptum obedientiae, ac proinde omne peccatum erit peccatum inobedientiae, at hoc falsum aliquod omne peccatum excepto eo, quod erit solius inobedientiae, erit duplex peccatum, u. g. mendacium, quod est falsum.

R. Distinguo ant. obedientia violatur est de praecepto, ... in genere Con. obedientia specialis nego. Et distinguo consequens; pariter consequentiam nego consequentiam solum non petam illud dico inobedientia, quod opponitur ~~obedientiae~~ speciali non vult, quando non ponitur in aliqua specie, id quod est omnibus speciebus commune, ex his sequitur.

Verbo et ~~mandato~~ legis generale loquendo, eadem est obedientia de praecepto, erga, in tantum specialiter, solum non idem peccatum est inobedientia, quod opponitur obedientiae speciali non vult.

Responsio.

~~Specialis~~

Peccata generantur actus specificante per ordinem ad obiecta sua physica.

Sumpta, generantur vero peccata specificante immediate per ordinem ad praecepta quibus opponuntur, mediate vero per ordinem ad virtutes quibus opponuntur, aut per modos, quibus eidem virtuti opponuntur.

Sequitur ex notandis. Iterum probatur.

1ma pars quia peccata generantur actus non differunt ab aliis omnibus actibus, atque alii omnes actus specificantur per obiecta sua, ergo. Sic igitur furtum v.g. et mendacium physice specifice differunt, furtum vero grave et leve quamvis morale specifice immo et generice differant, non differunt physice, quia non habent obiecta notabiliter physice diversa.

2da pars probatur quia peccati ratio est relativa, peccatum non est actus difformis, cuius relationes ...

e preceptum, cui peccatum e difforme, sive cui opponitur,
et correlativum specificatur per ordinem ad suum
suum, ergo omne peccatum est peccatum specificatum per ordinem
ad preceptum, cui opponitur.

3tia ii pars probatur quod immediate specificantur
per ordinem oppositionis ad precepta, ea mediate
specificantur ab eo a quo precepta ipso specificantur, id
est dictum e notabili 2do peccata immediate specificantur
per precepta et precepta specificantur per ordinem
ad speciales virtutes, quarum e idem in aequi quod
preceptum e, quibusque proinde ipsa peccata opponuntur
ergo peccata est peccata mediate specificantur per ordinem
ad virtutes quibus opponuntur, nempe sive sit ordo
ad diversas virtutes, sive ordo diversus ad eandem
virtutem, quem explicant exempla superius adducta,
explicabuntur et alia post quaestionem sequentem afferenda.

Quaestio 4ta.

Unde et quomodo peccata numerice distinguantur.

Peccata quorum actus neque specie neque aliis actibus numerice
distinguuntur per suas entitates proprias divisas
ab aliis: et cum ea e circa distinctione assignanda
non difficultas, at e aliqua in assignando
quando non numerice quorum peccata distinguantur quae
in se hoc habent proprium; sicut in loquenda

dlgatz, qe in ordine ad scientias aquirendas,
se hent ut plura, nempe qa concipiuntur diuersis
conceptibus, ea u. a dlgate dstinum loque
quae in ordine ad aquirendas scientias se hent ut
unum, nempe quae unico conceptu concipiunt,
ita in morali quae in ordine ad mores, et in
hoc in prudentum estimatione se hent ut
plura pcta ea numerice in esse pt morale
dlgate, ea u. a dlgate dstinum pcta, quae
in ordine ad mores et in prudentum estimatione
se hent ut unum, quaerendum ergo duntaxat
super, quando specifice dbeant, ut unum, et
quando ut plura. ad quod sit.

Responsio

Ita omnia et sola pcta conserunt ad esse (?)
in pstat, morale numero dsting, quae erunt,
emane morali spectari dbent ut pstat ut plura,
spectari autem dbent aut pstat ut plura, quae uel
plures actus iterent a morali coalescentes in
unum, ut. g. furtum et homicidium, pluribus
preceptis opponentes, pculcam coalescent bus (?)
morale in unum, qlia st qa specifice dlgata
At sic furtum et sacrilegium licet per eundem
actum committantur in furto rei sacrae, st pcta
numero omnino et specie distincta, pluribus diuersos

effectu licet diversa quae obita in unum non
coalescentia ut 2 duo homicidia, licet per unum
actum commissa.

Illa vero licita numero moraliter distincta, quae in
ordine morali spectari possunt et debent, ut moraliter
unum, ita autem spectari possunt et debent ut unum,
quae unico morali praecepto opponuntur, et vel
per unicam actionem non moraliter multiplicem com-
mittuntur, vel quae plures in unum morale coalescentes
sic ergo v.g. qui alterum occidit, quamvis multiplici
percussione occiderit, et licet plura peccata
occidendi, peccata tamen dicuntur moraliter unicum esse,
unicum tamen censetur peccatum commisisse: quia et
praecepta quibus opponitur specie sunt et differunt,
spectantque ad unicum praeceptum saepius repe-
titum, et omnes percussiones in unam moralem
actionem coalescunt, et sic de ceteris.

Porro cum etiam posse dixi, quae censeri sal possunt
censeri, ut plura numero peccata, quae debent ac possunt
spectari ut plura, non factum in logica, quae
solo conceptu distinguuntur, ut in homine animalitas et
rationalitas possunt ad libitum concipi ut unum
quod duobus aequivalens, ut cum concupiscentia [illegible]
[illegible] quae est simul principium fornicandi et [illegible],

NB. plura praecepta
non possunt coalescere
in unum, si ita
praecepta specie sunt
distincta. Et
quid videntur et
spectantur tamen ut
plures et saepius
repetita.

ità pcta, qa solo ratione sic non qlē delinquēte, ut
furtum et sacrilegium in furto rei sacrae, sic
plures peccati sunt plura, at cum ad libitum possit
2 peccati ad unicum pctm, ut duobus aequalis, at
id quod rem peccandi habet, sicuti ~~Christus~~ bis tria
et sex aequalent, quamvis formaliter non sint idem.
Sufficiat tamen respondere qui praedictas quaestiones explicans
nonnullis adductis exemplis, ad quae ex quibus ad alia
fiat iteratio.

Quaeritur ergo hic. An in homicidio unius
hominis plura sint pcta? Videtur quod sic, quia
opponitur pluribus praeceptis, divino, naturali, Ecclesiastico,
civili.

Jam respondemus esse unicum, quia praecepta ea
omnia cum specifice non differant, neque non habent ad ordinem
ad diversas speciales virtutes, aut diversum notabile
ordinem ad eandem, non prohibent praecepta multa,
triplicatum pctm, aliunde enim est physice et morale
unica ab prohibita, ergo unicum pctm.

Dices esse eundem casum. Ut si Rex specialiter alicui
prohiberet, ne certum quendam hominem occideret.

R. tunc fore duo pcta, quia duo sunt praecepta
non coalescentia in unum, contra quae agere, aliud
pertinens ad iustitiam, alterum ad obedientiam specialem.

2do. Incidit circa quatuor Dei poenit.
in vigiliam Divi Mathei quod ex pluri jeiunio peccat,

24 q ieiunium, et frangit, tandem sufficit in confessione dicere
Utrum qui 2plici pcto peccat, qui faciat omnem ...
R. unico peccato utroque casu, quia praecepta nec sunt multa praecepta specifice diversa, et tamen necessario quo coalescant in unum, neccnon inducant obligationem aut ieiunandi aut sacrum audiendi, et aliunde est tantum moraliter quoad plures una aut commissio aut omissio quae peccata.

4to solutus cum soluta peccat, quot peccata committit?

R. unicum contra castitatem. Quid si coniugatus cum soluta? duo, contra luxuria contra praeceptum castitatis. 2do iniustitia in uxorem, cui facit iniuriam contra praeceptum iustitiae, quae duo praecepta specifice differunt, nec coalescunt in unum, et sic voce adulterij comprehenditur. Quid si coniugatus cum coniugata? Tria quia primum luxuria. 2dum iniuria contra uxorem. 3tio iniuria contra maritum illius cum qua peccat, quamvis unica sit actio, at duae sunt iniuriae quae non coalescunt in unam. Quid si sacerdos cum soluta? duo et ut volunt alii tria. primum luxuria, 2dum violati voti solemnis contra praeceptum religionis, 3tium inobedientia quemadmodum ut hi posteriores authores

nolit, ecclia n[on] Elm esse not; d em rage obedie
sibi debita exigit à ministris suis castitatem,
unde q[ui] hic peccat, peccat contra praeceptum speciale
obedie qo debet Ecclie. Quid si religiosus et sacerdos?
non plura; quia etsi 2plex videtur commissio,
~~u q ex~~ ad obligatio ex utroq resultans, non est
multiplex, et est unicum ex utroq voto procedens
praeceptum servandae castitatis.

5to. Qui unica voluntate campi et unica
actione puta unica explosione sphaera bulleta, duos
homines occidit, quot peccata committit? duo, quia licet sit
unicum praeceptum quod violatur, et unica actio, quia
violatur, et hoc morale aequivalet duabus, facitque
duas circumstantias non coalescentes in unam. quaeret forte
quis, quod si duos clericos occidit, an duas incurrerit
excommunicationes? respondetur communiter affirmative
non quia est 2plex peccatum, sed quia excommunicatio an-
nexa est tum videtur actio ex clerici per clericorum
percussionem peccaminosa, unde si unica est
actio quamvis sit 2plex peccatum, non erit nisi una ex-
communicatio. sed hoc nihil ad rem praesentem.

6to. Sacerdos in peccato mortali existens
vult omnes qui sibi confitebuntur audire et
absolvere, et re ipsa absolvit, quot peccata
committit? item vult omnibus in paschali communione

qd posita in peccando committit

Ri. in eo casu tot peccata committet, quot personas absolvet, quia tot sunt actus et objecta, quot absolutiones interruptae, neque eadem dicantur in unum coalescere. in 2do casu de communicatione unicum peccatum, quia omnes communicationes interruptae coalescunt moraliter in unum, nempe in unum convivium, et quod si dicatur tot esse convivia particularia quot communiones

Quaeres 3tio quoties peccat qui de faciendo aliquid iniuste committit, quot peccatis peccat.

Ri. duobus quia etsi una unica electione virtutem peccet, at diverso notabiliter modo et violando votum et violando iuramentum.

Quaeres 4to quoties iterato percutit alterum, an tot peccata committit, quot sunt percussiones

Ri. Si quod percussiones coalescant moraliter in unum erit unicum peccatum, etsi sit in clericum erit unica excommunicatio, etsi non coalescunt tot erunt peccata, quot percussiones.

Quaeres quando coalescunt. Ri.

R. quod percussiones ex unica deliberatione
l actuali l virtuali procedunt, tamen eae
morale coalescunt in unam, quia percussio
posterior potius percussionem iam inceptam
facit extensiorem quam faciat novam, eodem
modo quo gradus novus caloris, additus prioribus
non novum calorem facit, sed intensiorem
at si percuss.

At si percussiones fiant ex novis delib-
erationibus, tunc cum actus in peccantes sint
multi, ne morale quidem coalescunt in unum,
ita actus quoque in peccati, id est percussiones
ne morale quidem coalescunt in unam, si quis
igitur ex eadem deliberatione alterum et percutit,
et dein elapso v.g. e manibus pelegte,
et apiculum iterum percutit, una tantum est
percussio et erit unum peccatum sed gravius, at si
postquam a percussione cessavit, iterum ex
alieno v.g. consilio et hortatu facta nova
deliberatione percutit, tunc erit duplex percussio,
duplexque peccatum.

Q. 13. Quis non facit quod superior iubet, quot
et quae peccata committit?

R. Aliquando l iussio superioris cadit in

rem quam iubet aut fieri aut ommitti, si cadit
in personam, cui ea fit. primo casu peccatum est
contra virtutem, cuius ex natura sua est rem aut
praecipere aut ommittere, in secundo casu peccatum est
contra virtutem obedientiae specialis. Si enim si iussio
cadit tantum in rem, committitur peccatum contra virtutem
ad quam pertinebit praeceptum de re agenda vel
ommittenda; si cadit in solam personam,
committit peccatum solius inobedientiae, si cadit in utrumque,
committit utrumque peccatum. Quod si quaeritur quomodo
cognosci possit, iussionem cadere in rem aut per-
sonam, videtur haec esse regula, si iussio fit
per modum legis cadit in rem, si per modum
praecepti specialis, cadit in personam. Sic
igitur qui violat legem ecclesiasticam ieiunii,
is ut diximus in primo casu solo peccato contra con-
temperantiam peccat, qui vero contra praeceptum
sibi speciale factum excedit alterum, is ut
diximus in secundo casu, duo peccata committit, unum
alterum contra iustitiam alterum contra obedientiam
at si superior tantummodo peccato cuidam impedit,
velut qui studeat, is si non studeat, peccat
solo peccato inobedientiae.

bono: Quid si quis alteri praecepit obedien-
tiam nec obedit? an quod et quia peccata commisit? Resp.
Votum est tale ut consequenter ad quod tenebat
in eo cui obedientia fovetur, superioritas propter dicta
ubi cuius possit res prohibere aut in praxe, et
fovendi in praxe, ut diriguit in religionibus appro-
batis. Sed in voto nostro cuius modi res tenetur superioritas,
praecise tenebat obligatio in fovendo, ut quod
alter fori voluerit, ipse faciat. Si enim unus
qui frangeret votum eius peccabit contra religionem
non alia peccata commiserit, quae committeret quilibet
alter inferior ut dum res in casu praecedenti; si
solum erit unicum peccatum voti infracti. Si res
aliunde non sit prohibita: quod si sit prohibita,
erit duplex et voti infracti et rei prohibitae,
putamen dari, homicidii &c.

Haec in praxi ad praxin sufficiant, ex quibus
patent innumera alia solvi, atque prolandatis
regulis plane difficilia et intricata.

Sectio 2da

De Peccato Mortali et Veniali.

Exordium ad explicandam peccati naturam peccati
mortalis et venialis plura in quibus necesse est.

bene utrum oia pcta sint aeqlia, et si n, unde
oriatur eorum inaequalitas. 2do utrum de ratione
ità levia ut sint ex nãa sua pure venialia, s[i]
q[ue] de ratione, an specie an genere etc differant
à pcto mortali. 3tio utrum pcta tam venialia
qm mortalia sint offensa Dei. 4to per qd
formaliter in sua ratione constituantur.

5to. an malitia utriusq[ue] et maxime pcti
mortalis sit infinita.

6to. an idem pctm possit ex mortali fieri veniale
aut vice versa.

7mo an ex multis venialibus possit fieri
mortale.

8vo quomodo discerni possit pctm mortale à
veniali. Quaestio prima.

Utrum peccata omnia sint aequalia, et si non
unde oriatur inaequalitas.

Responsio prima.

Peccata sunt inter se inaequalia.
Quod evidenter supponit Christus apud Matthaei
5. sic ait, omnis qui irascitur fratri suo reus erit
iudicio; qui autem dixerit fratri suo Racha, reus
erit concilio; qui autem dixerit Fatue, reus erit
gehennae ignis. Ubi diversos gradus malitiae in
his pctis, iuxta quos assignantur diversae poenae,

Quod autem apertissime ex primis Christus cum Joan. 19 dicit Pilato: qui tradidit tibi maius peccatum habet, peccatum maius ergo inaequale.

Ratio est quia quae circa res aut nobiliores opponuntur aut graviori modo, ea profecto peccata graviora sunt, atque deinde peccata quae pro aliis rebus et nobilioribus opponuntur et graviori modo, ergo quae aliis graviora sint, et proinde inaequalia, a quo igitur haec peccati probanda videntur, quam inquirendum unde oriatur haec inaequalitas, et quando dignosci possit ad quod sit.

Responsio 2da.

Inaequalitas peccatorum oritur, et ubi peccatum est cognitione, immediate quidem ab inaequalitate tam praeceptorum quibus prohibentur tum modi quo ab eis prohibentur, mediate vero ab inaequalitate tum virtutum quibus opponuntur tum modi quo opponuntur.

Id docet S. Thomas hic q. 73 a. 3 ubi docet quantitatem peccatorum spectari secundum obiecta et aliqui eandem quantitatem spectari secundum dignitatem virtutum quibus opponuntur.

Probatur autem prima pars quia peccata inaequaliter malitiam habent ab eodem habent a quo habent ipsam malitiam, cum inaequalitas malitiae non

detracta ab ipsa malitia; atque ipsa habent, neque
actu et ordinatione malitiam suam immediate
a praeceptis quibus prohibentur eodem modo quo prohib-
entur, ut dictum est sect. praecedente sect. 3. ergo
habent inaequalitatem suae malitiae, tamen quod praeceptum
est gravius est quod gravius obligat, eo peccatum gravius
est quod est contra illud.

Si enim probanda Maior: quia peccata inaequalitatem
malitiae suae ab eo immediate habent, a quo praecepta
habent inaequalitatem suam sive ratione modi quo obligant, quia
atque praecepta hanc inaequalitatem habent, tum a virtute
ad quam pertinerent, cui peccatum opponitur, tum a
modo quo virtuti opponitur, ergo.

Probatur Minor: quia eo gravius est praeceptum
et eo praecipit gravius, quo id quod est contra ipsum
et nobiliori virtuti opponitur et graviori modo.
Ex hoc velut [illegible] constituenda regula
quibus inaequalitas peccatorum discerni possit.

Prima regula. Peccatum eo gravius est, quod
nobiliori virtuti opponitur, et modo graviori;
eo levius quod et inferiori virtuti opponitur, et
modo leviori; quod si virtus sit nobilior et modus
oppositionis levior vel vicissim, peccatum a
comparatione habebit, ut sit simpliciter gravius vel

leuius est quam praedictum id inducere.

Patet Bonitas regulae ex seq. ratione, quia
quia inter virtutes charitas erga Deum est praestantissima,
et odium in Deum huic virtuti gravissime oppo-
nitur, hinc odium Dei est maximum omnium peccatorum.
Contra quia modestia est virtus inferioris ordinis
et risus paulo immoderatior est nisi leviter ei
opponitur, ideo risus ille inter peccata levia recensetur.
Item quoniam religio scilicet virtus nobilior quam
iustitia aut charitas erga proximum, quia est homi-
cidium longe gravius huic iustitiae ac charitati
opponitur, quam v.g. omissio sacri opponatur
religioni ideo homicidij peccatum est simpliciter gravius
peccato omissionis sacri.

Difficultas hic saepe est ut cognoscatur quodnam
nam peccatum gravius opponatur virtuti, et proinde
gravius prohibeatur, sed ad hoc sit.

2da Regula. Peccatum quod totaliter destruit
virtutem gravius alteri prohibetur, quam quod par-
tialem eam et suam sui perfectionem. Item quod
ex natura sua virtuti opponitur quam quod ex praecepto,
item quod habet plures species diversas malitias
per ordinem ad diversas virtutes, gravius ab
una quaque prohibetur. Item quod positive

opposita qm̄ qd negative. Item qd in maiori
12
ma a qm̄ qd in minori. denique propter qualitate
circumstantiarum, putam augeri aut minui pec-
catum et dicit nomine circumstantiarum comprehendi
et durat̄ effectus, intensio, et alia eiusmodi, quæ
ingrediuntur gravitatem obiecti, à quo peccatum speciem
accipit specificatam.
Iam ē per se evidens, sicut n̄ alt dicimus odium
in Deum gravius opposita charitati quam totale
defectus, quam ignoras modificatiōn opposita
modestia, quam n̄ nisi [illegible] qd lædit. ratio 2di
Ratio 2di ē quia qd ētm ex præcepto opposit
virtuti, opposita etiam per accidens, unde et
lævius, sic ergo in fractio ieiunij levius opposit
temperantiæ qm̄ Charitas, in hoc aut et exem plis
sequentibus semper solvæ ceteris paribus.
Ratio 3tij est. Quia virtutes sint inter se quodam
vinculo connexæ, unde quælibet n̄ prohibeat
ea, quæ contra alias virtutes committuntur peccata, gravius
tamen prohibet peccatum, quod committitur contra, cum sit
qd contra alias virtutes, sic contra sacrilegium
~~lege maius peccatum ē qm̄ [illegible]~~
gravius à castitate prohibetur, et idem in rebus furti
graviusque peccatum, quod simplex furtum etiam sacrilegium.
Ratio 4ti est: quia qd peccatum positive opposita
habet malitiam peti oppositi ~~[illegible]~~ etiam negative,

d aliqd amplius: sic qd dilr Xtu n amat, d aliqd amplius
hbet qd charitati opponitr: ergo nr eius petm ē
quam si precise non amaret.

Ratio 5ta est, Quia inequalitas materiae
ipsam peti speciem mutare pt, imo et genus:
hoc aut non nisi propter inequalitatem oppositionis
ad virtutem; quae eo maior ē quo ostenditur morale
quo maior mae quantitas, sic leve furtum minus
opponitur iustitiae quam grave, quod videtur quoque
dicendum est in ea mae in qua non possit rae levitatis
mae ~~de~~ petm veniale dari.

Ratio denique 6ta est quod obiectum peti vel ē actus
à circumstantijs fais saepe hocat, ut intra eandem
speciem augeatur aut minuatur in malitia obiectiva,
ergo ut magis aut minus opponatur virtuti à qua
prohibetur, sic actus cum plena advertentia
gravius opponitur quam cum semi plena, sic iustitia
damnum quod directe infertur magis prohibet,
quam quod indirecte tm, item quod per se infertur
quam quod per accidens.

Ex his licet innumera in praxi solvere, quod
ut in exemplis pateat, libet hic ex iis solvere
quas questiones Pat. Dthenes objicit et solvit q.
77 Queritur igitur primo a. 5 utrum peta

carnalia sint minoris culpae, quam spiritualia,
spectata sola considerata differentia carnalitis
et spiritualitis caeterisque paribus:

Probat autem cum S. Gregorio l. 3 moralium
cap. ii. quod peccata carnalia sint minoris culpae,
licet fodiat maioris infamiae addi ego et maioris
adhaerentiae.

Prima pars a S. Thoma 3plici ratione ostenditur
primo ratione sumpti, quia spiritualia plus habent de aversione
a Deo carnalia plus de conversione ad bonum
temporale; 2do ratione obiecti, quia spiritualia peccant
in Deum aut proximum, carnalia in corpus suum.
3tio ratione motivi quia homo fortius incitatur ad
carnalia unde eorum minuitur malitia. potuisset
brevius dici quia carnalia opponuntur virtutibus in-
ferioribus spiritualia superioribus, quippe quae spiritum bene
ordinent et non tantum corpus.

2da pars ibidem ex Philo 3 Ethicorum c. 10
sic probatur quia peccata carnalia sunt circa eas delectationes,
quae sunt communes nobis et brutis, unde per
ea peccata homo quodammodo brutalis efficitur,
et hinc idem Philus l. 6 Ethicorum c. 6 ait turpius
esse, esse incontinentem concupiscentiae quam in-
continentem irae.

Ratio 3tia Partis habetur ibidem ad 2dum quia nempe homo est nisi difficile a peccato ~~non~~ carnali potest eripi ex eo quod insatiabilis sit delectabilis appetitus, ut dicit Philosophus 3 Ethicorum c. 12 et hinc est ut addit Doctor quod secundum S. August. super Leviticum, diabolus maxime gaudet de peccato luxuriae, eo quod sit maioris culpae, et quod sit maioris adhaerentiae.

Quaeritur 2do a 6 utrum causa peccati minuat augeatque peccata?

Respondetur causam quae auget affectum augere peccatum quae vero affectum minuit, minuere quoque peccatum, ratio enim est quia ut ait quanto voluntas fuerit maior 2do hoc gravius peccat, ex 2do a contrario, quod quae minuunt aut iudicium rationis, aut libertatem voluntatis, ea quoque minuunt peccatum in quantum, quod si actus est involuntarius non habet rationem peccati, et hinc ergo fit ut peccatum minuatur per ignorantiam per infirmitatem per metum per violentiam et alia eiusmodi, de concupiscentia vero sic habet Doctor: si sub concupiscentia etiam includatur ipse ~~[illegible]~~ voluntatis motus sic ubi est maior concupiscentia est maius peccatum, si vero concupiscentia dicatur passio quaedam, quae motus vis concupiscibilis sic maior concupiscentia praecedens iudicium rationis et motum voluntatis diminuit peccatum, quia qui maiori concupiscentia stimulatusque peccat, cadit ex graviori tentatione

videmusq ei in sedate, sed si concupiscentia sit semper pta
sequatur iudicium rationis et motum voluntatis, sed ubi e
maior concupiscentia e maius pctm. eius vero quia n intendit
maior concupiscentia notq ex hoc quod voluntas effren=
ate tendit in suum obiectum ita S. Doctor.

Quaerit 3tio a. 8 utrum pctm augeatur pro
gravitate nocumenti?

Videtur distinguendo, tn nocumentum e et praevisum
et intentum, vel praevisum tm et non intentum vel
nec praevisum nec consequenter intentum. si
enim idem sit et praevisum et intentum ut in
furto tunc eius directe qualitas nocumenti ad=
auget qualitatem pecti, quia tunc nocumentum e p se
obiectum pcti, atq ut tunc gravitas mae auget
pctm. si eadem ea si nocumentum e praevisum
et non intentum, ut cum aliquis ad compendiosius
vadat ad fornicandum transit per agrum, et
inde ei fit nocumentum iis quae sunt in agro seminata
sciens licet n animo nocendi, tunc ea qualitas
nocumenti aggravat pctm, idque n tm quia sic
addit novum pctm iniustitiae, sed quia eo ipso ag=
gravat etiam ipsum pctm fornicationis, ratio est
iuxta S. Doctor quia ex voluntate multum inclinata
ad peccandum procedit quod aliquis n praetermittat

facere damnum sibi l alij qod simplr nocet.
Chri pposet ex nra cda regula, qia castitas
gravius prohibet fornicaoem concurrentem cum
pcto cuius lib quam abeo separata.
Si denique secundum idem si nocumentum necie pro
vium necitentam, convincitur fortqs Doctor.
Nam l damnum se hbet p accidens l p se et
essam l eidem damnum e alienum l e pecantis.
si seqte p accidens et e alienum; tunc erg damnum
n aggravat pctm directe et ppter negligentiam
considerandi nocumenta qe consequi pssent, cum
pedante hoi ad poenam mala qe evenirint praeter
eius intentionem si dabat operam rei licitae, si
ni seqte per accidens et e proprium similiter ergo si
aliqis currens ad occidendum confringat et
laedat sibi pedem tunc n aggravat pctm; at
si nocumentum seqte per se et e alienum, tunc
directe pctm aggravat, qia qcumque per se
consequntur pctm pertinent qodammodo ad ipsam
pcti speciem poena si aliqs publice fornicatur,
seqtr scandalum plurimorum, quod quamvis
ipse n intendat, nec forte prohibeat, directe
per hoc aggravatur pctm; si denique nocumenta
seqtr qdem per se pctm, at e proprium, tunc

infert maius nocumentum quam facit gravius peccatum,
Respondeo gravius peccatum inducit gravius nocu-
mentum facienti fideli, quia addicit de poenis
inferni, poena quam graviorem pateretur pro
homicidio quam pro furto quod augebit peccatum homicidii
et gravior illa poena oritur ex graviori peccato
homicidii; at econtra augeret infideli, quod
poenam praenosceret, quia aliquis et Doctor ex
hoc ipso videtur peccare gravius, quod maiores
poenas contemnat, vel impleat ordinem pec-
candi. Hactenus doctrina D. Thomae, ad-
versus quam hoc sibi ipse obijcit, maius
magis infert nocumentum in facto aliquis eum
privat vita gratiae quam cum privat vita
naturae, quia vita gratiae est melior vita naturae;
ergo etiam quod homo debet contemnere vitam natu-
rae amittatque vitam gratiae, et homo qui inducit
aliquam mulierem ad fornicandum, quantum est de
se privat eam vita gratiae, inducens eam ad
peccatum mortale, si ergo peccatum est gravius propter
maius nocumentum, sequeretur quod simplex
fornicator gravius peccaret quam homicida,
quod est manifeste falsum, ergo peccatum est

gravius propter maius nocumentum.
Huic obiectioni sic ipse respondet ad 3um
dicendum est quod ista ratio non sequitur propter duo,
primo quia homicida intendit directe
nocumentum proximi, fornicator autem quo pec-
cat mulierem non intendit eius nocumentum
sed delectationem. 2do quia homicida est causa suf-
ficiens corporalis mortis, spiritualis autem
mortis nec sibi nec alteri causa per se sufficiens, quia
nec spiritualiter moritur nisi propria voluntate peccando;
Igitur in forma.
Concedendo faciunt duo ista propositiones
tum distinguenda sequela 3ia, si peccatum est gravius
propter maius nocumentum, sequeretur quod simpliciter
plus peccator sed fornicator gravius peccaret
quam homicida, si altera esset propria conditio non
sequitur, at in fornicatione altera non est propria,
ut intendit Doctor, unde negatur consequentia.
Quarto quo etiam peccatum aggravatur secundum
conditionem personae in quam peccatur etc.
Videtur affirmative, ratio est quod quibus magis prohibemur
ne in Deum seu in nos ipsos vel in proximum pec-
cemus eo deum vel magis graviter prohibetur ne peccemus

in eos, 3° quia sunt magis coniuncti aut ratione consanguinitatis
ut ait S. Doctor aut ratione officij, 2° quia magis
nobis ipsis aut naturali necessitudine ut idem ait, aut
beneficii aut quacumque alia coniunctione, 4° quia
inter proximos sunt in maiori dignitate aut fama, ideo
ut eorum iniuria resultet in plures, quia qui personam
publicam laedit, laedit multitudinem cuius personam
gerit, et qui personam famosam laedit, plurimorum
scandalum causat ut inquit S. Doctor et tribulationem.

Secus sentio se ipsum sibi propinquiorem, et tamen
minus peccat, qui damnum sibi infert, quam si idem
damnum inferret alteri, puta si occideret
equum suum quam si alienum, ut notat
Caietanus 5 Ethicorum c. 8, ergo non est legitima regula
S. Thomae.

Videtur ipse S. Thomas ad 2dum quod nocumentum
quod quis sibi ipsi infert, in iis quae subsunt
dominio propriae voluntatis suae, in rebus possessis
habet minus de peccato quam si alteri inferatur, quia
propria voluntate hoc agit — Sed in iis, quae
non subduntur dominio voluntatis suae, sicut sunt naturalia et spiritualia
[illegible] quidam [illegible] exsuperat bona, est
gravius peccatum, nocumentum sibi ipsi inferre, gravius
enim peccat, qui se ipsum occidit, quam qui occidit alterum

quia res propinquorum nostrorum non sedent nostro dominio, non procedit eos quantum ad nocumenta rebus illorum illata quod circa ea minus peccant quia forte fecerant vellent quod ratum haberent . . . aut certe minus nollent; quales ergo regula, si cetera sint paria.

Quaerit 5to. Utrum magnitudo personae peccantis aggravet peccatum &c.

Respondet distinguendo, ut plene cognoscatur peccatum, quoddam ex subreptione proveniens propter infirmitatem naturae humanae, et tale peccatum minus imputatur ei, qui est maioris virtutis, eo quod minus negligit huiusmodi peccata reprimere, quae tamen omnino subterfugere infirmitas humana non sinit. Alia vero peccata sunt ex deliberatione procedentia, et ista peccata tanto magis alicui imputantur, quanto maior est. 1° ideo quia facilius potest resistere, 2° quia magis est ingratus ob accepta plura beneficia, 3° quia magis eum peccatum dedecet, ut si Judex aut Princeps iustitiam violet, aut Sacerdos fornicetur, immo et mentiatur, 4° denique ob scandalum.

Et haec quidem omnia usui esse possunt in praxi confessionis, de his dicendis satis. Objectiones si quae esse possunt in res consequentia tradentur quaestione sequenti.

Quaestio Secunda.

Utrum dentur peccata venialia et quomodo differant a mortalibus.

Peccata omnia venialia docuerunt Lutherus et Calvinus cum hoc discrimine, quod Lutherus velit peccata omnia infidelibus ad mortem, fidelibus vero omnia excepto infidelitatis peccato. Calvinus autem velit praeterita electis quidem peccata non imputari, at reprobis quaecunque illi faciunt omnia imputari.

Etiam inter Catholicos olim Gerson et post eum Roffensis putarunt peccata omnia de se ex natura sua digna poena aeterna, atque ex sola misericordia Dei condonari, vocarique venialia. Contra eos sit

Responsio

Dantur peccata ex natura sua alia mortalia, alia venialia.

Prima pars nemini [illegible] adversariorum [illegible] negari [illegible] extra [illegible] et ex scriptura multa peccata [illegible] morte [illegible]. Primo Joan. c. 3. qui non diligit manet in morte, et Jacobi primo peccatum cum consummatum fuerit generat mortem, ad Galat. 5. qui talia agunt regnum Dei non consequentur, [illegible] multa [illegible] discedite a me in ignem aeternum [illegible] nisi propter peccata digna [illegible] morte ergo et ira, quo sensu

praeditus dam. ut dixit Pater quod aliud ab eis regnum est,
semen sibi parant, Gregorius in l. q. regum, dum
ad momentum in nobis regnum peti eligimus, regna
perdimus aeternum saeculorum; eadem affert D. Chrysost.
l. 3 de providentia: levata a nobis separant
Deum et substituunt eum nobis inimicum, quod ergo
ob illa crimina aliud expectemus quam saltem seu
regni jacturam.

2da pars probatur ex scriptura, namque e
universa agere de peccatis, nec solum eorum numerum
at hoc sci distinguit peccata levia a gravibus, ut ista sint
venialia ergo dante ex sua sua venialia.

Credunt forte qui errorem probant sequentibus
locis scripturae. 24 septies cadit iustus, Eccli.
19 qui spernit modica paulatim decidet. Joan-
nes c. 5 qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad
mortem et Math. 5 qui irascitur fratri suo etc.
profecto loca illa omnia adeo praesentem sopeg
et maxime duo priora in sensu accomoda-
titio usurpentur, debent in sensum literalem omnino
diversum. primi sensus est iustus saepius damna
patitur et quidem ab plurimum ab eis rentis, sed
semper ex damnis resurget, nec deum pijs.

Impii n cadent corruent in malum et n̄ resurgent. 2do q[ui]a spernit modica damna, seu modicas impensas paulatim decidet, nempe in paupertatem et miseriam, quod solet ubi in decata a script[ur]a ebriosis contingere. in 3tio loco l[oqui]tur ad mortem e pctm usque ad mortem continuatum, pro quo dixit ibidem S. Joannes, eam n̄ e rogandum, neque n̄ post mortem ubi e pcti remissio. Hic locus indicat qu[em]c[um]que aliquam pctorum in c[on]trem, id n̄ venialium.

Efficatius probatur 2do. Ex eo quod Math. 12 dr de verbo otioso: dico autem vobis quod omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicij. certe n̄ reddent rationem nisi tanquam de pcto, quis autem putet verbum otiosum mortem esse animi, ex natura sua demereri, e ergo pctm solum veniale. 3tio ibidem dr quicumque dixerit verbum contra filium hominis remittetur ei, qui autem dixerit contra spiritum sanctum, n̄ remittetur ei, neque in hoc saeculo neque in futuro, q[ui] locus quem citat q[ui]dem serum habeat, supponit quaedam pcta in futuro saeculo dimitti, at n̄ nisi venialia in futuro

saeculo dimittuntur. dantur ergo quaedam peccata
venialia; 3tio ad Corinth. 3. cum Aplus dixisset
unusquisque autem videat, quomodo superaedificet, fundamentum
enim aliud nemo potest ponere, praeter id quod positum est,
quod est Christus JESUS. deinde subdit, si quis autem super-
aedificat super fundamentum hoc, aurum, argentum,
lapides pretiosos, ligna, foenum, stipulam,
uniuscuiusque opus manifestum erit, dies enim
Domini declarabit, quia in igne revelabitur, et
uniuscuiusque opus, quale sit ignis probabit, si
cuius opus manserit, quod superaedificavit, mercedem
accipiet: si cuius opus arserit, detrimentum
patietur, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per
ignem: certe nemo nisi iustus super Christum,
inquam supra fundamentum aedificat, et quid est aurum
superaedificatum, nisi bonum opus, quod in igne re-
dum ardebit, ut ait ille, magis; et quid est palea
nisi peccatum non mortale quod non est in iusto, et veniale
quod quidem ardebit in igne vel sic purgete, at ita
utique ardens mens erit, vivat tamen, sic tamen ut purg-
igne purgatus, ergo iterum dantur peccata venialia
4to. S. Jacobus c3 ait in multis offendimus omnes.
ut quis ausit dicere S. Jacobum aliosque de quibus loquebatur

sci ex multis offendisse, ut ex quolibet horum pec-
carent mortaliter fierentq digni morte aeterna.

Confirmatur 2do Responso ex Patribus q eam passim
quoq supponunt, Gregorius admonitione 3 q 19
nemo minima peccata flocci aestimare negligit, a statu
iustitiae non quidem repente, sed partibus totus cadit.
Assuescit ergo peccata parva qui non statim amovit,
dicit iustitia sua gratia ... Augustinus perpetuo peccata
leviora comparat aut guttis aquae, aut granis
arenae, quae se solis nec flumina replent, nec
causant naufragium sicut si multiplicentur. quod
eadem pars comparationis docet, ut dicetur infra.
Interim etiam probat, quaedam dari peccata quae singula
letalem sane non excedunt gradum, in Epistolam de Joan-
nis. multa enim parva levia faciunt unum
grande, multae guttae implent flumen, multa
grana faciunt massam; idem habet Epistola 108
ubi refert nos q. ... hunc peccatorum deum,
exerceamus vocat ... eligebat, cum dixit
ad Bonifacium c 14 multi baptizati fideles
sunt sine crimine, sine peccato autem in hac vitam nemi-
nem dixerim; de iisdem venialibus ubi supra
in Epistolam Joannis dixit: ista levia noli con-

vennae, si contemnis quod appendis, ex paruis
quod numeras
Docet Gerson hanc quam etiam de libro de exnis,
ericor dea ... ex natura peti, secundum hoc res,
porsco gratis omnino dante, quidnam n uel
bnifimum habes fauere, et etiam habere expresse.

Prob. 3tio Respondeo authoritate Sti 5 et
Gregorij 3 q. habent 20 Bali propositionem
damnarunt: nullum esse peccatum ex natura sua ueniale
d omne peccatum mereri poenam aeternam.

Prob. 4 auth. omnium Catholicorum Theologorum
Si tres quorum supra memini excipias.

5to Suadere debet haec ratio, quia sicut res
dicitur inter amicos dari quaedam offensas leues,
et amicitiam merito dissoluant, ita et quaedam
dari tam leues, ut ex natura sua non dissoluant.

Obijcitur Stus Basilius tam etiam praecedentem
quam etiam praesentem responsionem
Basilius quem et imprimis S. Basilius
in regulis breuioribus, regula 3 qui differ,
entiam maiorum et minorum peccatorum in
nouo testamento nullibi reperiri.

Rdo Jaco Sti peccata quod frequenter recipiuntur +

Rn. Loquuto omnia
+ rectitudine frequente
ex eo quod peccans
frequenter in ordine
ad finem ...

morali saltem cum mensurata tlis privationes
atq privatio rectitudinis e aequalis in oibus.
Privaones enim cum excludant totam suam
form: q susciperent magis et minus sic mors in
oibus e aequalis, et aequales tenebrae cum excludant
totam lucem ergo oia peccata st aequalia mala.
3tio ex epistola sti Jacobi qui offendit
in uno factus e oium reus, at hoc posito oia peccata
st aequalia, et peccando e quod quisq' com[m]ittens
4to oia peccata st malitia infinita ergo aequalia.
R. ad primum Deliquo per mentem, Divi
Basilij in Evangelio non reperiri differentiam
maiorum aut minorum peccatorum, quasi hoc
minora peccata cavere debeamus, neq' de
eorum fuga esse solliciti. Vel quasi ea ipsa non
dentur minora ergo.
R. ad 2dum difficile esse ea obiectione
extricare se eos qui malitiam in peccato privationem
ere constituunt, certe Doctor, 1q quaes
et hoc loco videtur utramq sententiam complecti
et plurimum dixi malitiam p privationem explicat, sensit tn quam esset in hoc sententia
difficile praesentem obiectionem solvere, nec
solvi, nisi dicendo malitiam ee privationem

peram, qtenus aliqd ad hæc retinet de sua quā-
titat. fateor nec n. posse concipere qd de sua
rectitudinis moralis petm minus puta homicidio
pro odio Dei, quare
Ad obiectionem nego maj. neq. n. est malitia
aliq constituta per peccatum et licet habeat
cum sibi annexam non esse commensuratam, l. con-
sistit in difformitate cum lege, ex qua difformitate
sequitur privatio conformitatis, nego se habere malitia
peti ut mors ad tenebra, et aliud ex quo mors
et tenebra sequuntur, unde ab ipso S. Thoma dicitur
corpus aspernabile velamen, lucem e cubiculo
auferenti; et ego sit e velamen maius l. minus
licet aequaliter auferant lucem, quia sicut nemo
capax e totam auferendi, sic petm maius
et minus licet aequaliter auferant rectitudinem.
sic linea a recta linea decedentes aequaliter
privant rectitudine, possunt tamen magis et minus de-
cedere. Ad 3tium, loqtr S. Jacobus de peccatis
mortalibus, quod ut plurimum fit de diuturnis
peccatis, sensusq eius est, quod ad salutem non sit
satis servare omnia uno excepto, nam si l. in uno
offendatis, perit salus, ideo e quia praecepta
sunt omnia a Deo, q... proinde servare omnia,
q..., ut dixit S. Jacobus, dicit nec habebitis,

dixit non occides, quod si non mechaberis, occides autem
es omnium reus, scilicet quantum ad effectum non quantum
ad maculam.

Ad quintum nego antecedens et dicto quinto.

Objicitur 2do Contra praesentis quaestionis res-
ponsionem multiplex Scripturae locus.

Primus Ezechielis 18 dicit: anima quae peccaverit
ipsa morietur.

2dus. ad Rom. 6. stipendium peccati mors.
ex neutro loco fit distinctio peccati à peccato, ergo videtur
quod omne peccatum sit mortale.

3tius Math. 5. qui solverit unum de mandatis
istis minimis, minimus vocabitur in regno
coelorum, id est nullus vocabitur seu nemine
recensebitur. igitur et minima peccata excludunt
à regno coelorum et sunt mortalia.

4tus Deuteronomii 27 maledictus qui non per-
manet in sermonibus legis huius: atqui qui vel in
minimo offendit, is non permanet in sermonibus
legis, siquidem eam violat, ergo est maledictus.
at si maledictus, ergo dignus morte.

5tus quia peccat in minimis transgreditur
mandatum de dilectione Dei ex toto corde et
totis viribus et quod habetur Math. 22. et alibi.
at transgredi mandatum dilectionis, quod est
omnium maximum et primum

eum enim ad maximum; est profecto grave 52.
peccatum, ergo etc.

Probatur Joan. 13 Christus ad Petrum: Si non lavero te, non habebis partem mecum. Unde si ergo Christus docerent peccatum veniale, tunc fuisset peccatum Petri recusantis a Christo lavari pedes suos, et tamen fuit ab eo probatum [illegible] quod fuisset propter humilitatem Petro [illegible] atque excelsiorem a se ipso.

Confirmatur si quod possit ea docere peccatum veniale maxime mendacium, at mendacium non est veniale, sed mortale, ut probatur ex scriptura, et Sapientia: Os enim quod mentitur occidit animam; Psalmo 5 Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Apoc. 21. timidis autem et incredulis et execratis, et homicidis et fornicatoribus, et veneficis, et idololatris et omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ardenti igne et sulfure, quod est mors secunda. 2do ex Augustino q. de mendacio asserit inter plura alia, mendacium quo quis alteri vitam servare velit, mentientis animam mortem inferre.

Confirmatur additur complex ratio omne peccatum est offensa Dei, at quaelibet offensa Dei meretur saltem per accidens in homine poenam aeternam. 2do quodlibet opus bonum meretur mercedem aeternam

ergo et quodlibet opus malum meretur poenam
aeternam. Resp. retorquendo argumentum nam per
omnia laudata loca aut saltem pleraque ex petra re,
ipsa puniente morte aeterna et est mortale;
at secundum Gersonem saltem ex misericordia Dei quaedam
fiunt venialia, et secundum Calvinum ne illa
quidem praedestinatis imputatur. immo ne ubi
fideles secundum Lutherum excepto infidelitatis peccato.
ergo loca illa in quod adversarii vincam
probarent, ergo nil.

R. Ergo ad primum sensus est quod quae anima
peccaverit, ipsa et non alia puniatur, morte scilicet
per mortem meretur, legatur locus, ubi inquit
quae peccaverit, ipsa morietur, filius non portabit
iniquitatem patris, et pater non portabit iniquitatem
filii; iustitia iusti super eum erit, et impietas
impii super eum erit, locus ergo in alienum
oro sensum detortus fuit

Ad 2dum. Apostolus loquitur de peccato semper
dicto et proinde apponit gradum. hoc est gravi
et mortali. nam inquit liberati a peccato servi
autem facti Deo habetis fructum vestrum in sancti-
ficationem, finem vero vitam aeternam. stipendia

pcti mors, gratia autem Dei vita aeterna in Christo Jesu etc.:

Quadrantem quamvis nullus lex assignari possit locus laudati explicando, nec facile est assignare quem unum sit certo litteralis, quod tamen recte admittit Esdras in hunc locum: hunc non sequitur venialia pcta excludere hominem a regno caelorum: tres ipse rationes affert: Primum ergo primo quia addit, et docuerit: Secundo quia non significat regnum caelorum per quae intelligitur. Tertio quia de minimorum pctorum de quibus hic sermo, transgressio perfecta mortalis esse, et perfecta transgressio non significat, verbum solvere, etc. etc. Ego puto, hunc esse obvium sensum. Qui mea mandata omnia observaverit, et servando alios docuerit, ille perfectus erit et magnus in regno meo: atque minima solverit, et sic seu verbo seu exemplo docuerit ille quamvis sunt vacua, imperfectus erit et minimus in regno meo: Volo autem vos perfectos esse, itaut nisi iustitia vestra abundaverit plus quam iustitia Pharisaeorum, non intrabitis in regnum meum.

In hoc autem sensu habet minima pcta non excludere a regno Dei, sed eum etiam in illo regno minimum facere qui ea commiserit, non ergo nocet ille locus nobis, immo favet.

Ad quartum locum et negari, quod soles non esse [illegible] dicam permanere in lege, quae lex facere vivit

l. quamvis a se formaliter, eo quod sit [illegible] gravi-
oribus, quare a minimum [illegible] maledictus erit. [illegible]
[illegible] atque maior maledictus erit maledictione gravi-
ori vel levior pro quantitate peccati sui. Cor. semper grav-
ior quam omnia peccata venialia nego.
Ad 5tam. Dico quod peccat in minimo
transgreditur praeceptum de dilectione Dei, quod vide-
tur quod [illegible] nego, licet sit quod perfectionem
Cor. id quod [illegible] [illegible] leve peccatum.
Ad 6um. Videtur hic esse sensus: Petre si non
vellis te a me lavari, nolim te amplius esse ex dis-
cipulis meis, atque haec comminatio nec peccatum grave sup-
ponebat in Petro. Sensum alium aptiorem sub-
ministrat Maldonatus, quem ceteris praefert,
vult n. Christum ex occasione Petri [illegible]
coepisse loquendi de lotione spirituali qua [illegible]
quam sanguine suo omnes lavaturus erat, quasi diceret
nisi [illegible] lavem te, adeo [illegible] esse lavem
a [illegible] sanguine meo [illegible], nempe sanguine meo, [illegible]
[illegible] partem [illegible] meam, atque [illegible]
[illegible] peccatum grave actuale supponebat in Petro
quare negari debet maior argumenti, et [illegible]
negandum, quod [illegible] peccatum [illegible] quam
Christus comminatus sit.
Ad 7mum. [illegible] mendacium esse peccatum

mortale negaret maiorem; et si exemplum peti veni-
alis assignaret unum quodlibet verbum otiosum, et istud sit pro-
babet obiectio, nam non erit locus deferendi, quaenam
in specie peccata sint ex natura sua mortalia et quaenam
tantum venialia. Sufficit ut probetur in genere quod dentur
venialia. 2do Resp. concesso maiori nego minorem. ad Scrip-
turae loca respondet S. Thomas 2.2do q. 110 a. 4 ad 1.
Scripturaliaque illa loca esse intelligenda de mendacio per-
niciosa, non de officioso aut iocoso tantum; ad
S. Augustinum qui voluit ipsum nunquam decipere in
particulari quem, dicunt intelligendum esse, quod voluerit
mendacium, mendaci mortem inferre, non formaliter
et effective, sed remote tantum et dispositive, quatenus
peccata venialia disponunt ad mortale, et qui legerit
S. Augustinum fortasse dispertiet, fatebiturque eum, aut
sensisse quodlibet mendacium esse ex genere suo mortale
aut saltem exaggerasse.

Ad 3tium et ad minorem quoque Con-
cedo antecedens quod omnis offensa sit gravis et amicitiae
dissolutiva meretur poenam aeternam concedo, levis
et amicitiae non dissolutiva nego. De hac re
infra pluribus. Ad 2dam nego pariter. ratio est
quod quodlibet opus bonum supernaturale quantumvis leve
defectus meritis Christi nobis debetur, ut merito

57

me eadem alteram, at petm lève vel fletus neq
internum neq externum, uti iacens mereatur ponam aeternam, de qua re pariter plenius infra q. 6.

Hoc pro initio posita quaestio nis propositae resp. 2da est.

Responsio 2da.

Peccatum mortale et veniale quatenus est pecta genere differunt, at quatenus sunt actus possunt specie convenire.

Prima pars facile probatur nam quae plus quam notabiliter differunt, sive quorum unum quod praedicabile de multis plus quam numero differentibus, ea genere differunt, at peccata mortale et veniale praedicabilia sunt de multis plus quam numero differentibus, peccatum mortale de furto et homicidio, veniale de mendacio etiam modo dicta, ergo etc.

2da pars non minus valet. quia possunt esse obiecta specie non notabiliter diversa, ut furtum grave et leve, immo idem ut si idem peccatum committatur prius cum semiplena, dein advertentia, deinde plena ut suo loco explicabitur.

Quaeres quî fieri possit ut eadem differant genere et conveniant specie?

R. quia spectantur secundum diversa lineam praedicamentalem, sic Europaeus et Aethiops conveniunt

specie solius scotaæ, differunt sola linea colorati:
unde colliges divisionem in pctm mortale et veniale
esse quem specialem pcto ad pctm, sed accidentalem pcto ut
actui. Sed possunt ratione mortale aliud esse, pctm esse de
genere mortalium quod venialium, aliud pctm esse
ex genere suo mortale aut veniale. quodcumque pctm
mortale undecumque sit mortale, est de genere
mortalium, quia comprehenditur sub genere pcti
mortalis, idem dic de veniale, at illud solum dicitur
ex genere suo mortale, quod habita sola ratione speciei
suæ physicæ est, et tunc est mortale, illud vero est ex genere
suo veniale, quod habita sola ratione speciei suæ physicæ
non est nisi veniale, licet forte ex adiuncto aliquo
peta illa liberant, ut sint aut mortalia, aut
venialia. sic igitur furtum omne est ex genere suo
mortale, quia licet fieri possit, ut propter exiguitatem
materiæ sit veniale, ut quicumque furtum, sit
est mortale, è contra mendacium licet ratione ut
nocumenti possit esse mortale, est tamen ex genere suo
veniale, quia spectata sola sua specie physica mendacij, non est nisi veniale, et sic de cæteris.

Quæstio 3tia.

Utrum peccata tam venialia quam mortalia
sint offensa Dei.

59. Proximo statuendum quod sit offensa, hoc enim con-
stituto facile solvetur quaestio.
Offensa ex parte offendentis est incultus alie-
nae dignitatis authoritatis vel amicitiae violatio, ex
parte vero offensi est certa indignatio personae of-
fensae contra offendentem. violare autem dignitatem
est quod rare dignitati debitum non reddere, et multo
magis oppositum facere. violare authoritatem
est authoritatem habenti non obedire, et multo magis
resistere ac refragari. violare denique amici-
tiam est illi non explere iura amicitiae, vel aut
multo magis ius positive extraire.

Responsio.

Omne peccatum contra Deum tam veniale
quam mortale est offensa Dei.
Probatur facile quia cum sit contra legem Dei
aliquo modo ad peccatum nec contra Deum, violat eius
authoritatem.
Confirmatur hoc authoritate Divi Jacobi qui
agens de peccatis venialibus ait ut eam videmus.
in multis offendimus omnes. Ergo vere quia
nil oro videtur, nec peccatum veniale excusetur
est proprie offensa Dei, nam etsi quod maxime certe quia
peccatum veniale sit leve peccatum, at hoc tantum dicit quod
graviter offensa vel non offensam.

Decis qod n̄ ē ctra legem Dei n̄ ē offensa Dei, sed
pctm veniale n̄ ē ctra, id praeter legem Dei tm̄,
ut docet S. Thomas q. 88 a. 1 ad 1.
R. Dist. go maj. quod non ē ctra legem Dei in
sensu obvio Con. in sensu thomistico nego maj.
addm. Dist. go proinde pctm veniale n̄ ē ctra
legem Dei in sensu thomistico Con. in sensu ob-
vio nego. quis scit an sensus thomisticus, audi
ab ipso Caietano Principe thomistarum in locum
mox laudatum S. Thomae, in verbis ejus lab-
orat argutum, concedimus gratis ut pctm veni-
ale ē ctra legem Sm qd; id hoc ē praeter
legem ē in ctra legem qd ut a fine legis discordat;
si simplr, simpliciter; si sdm qd, Sm qd: id
simplr a fine non discordat, nisi quod contrarium in-
ducit finem; Sm qd vero quod finis assecutionem
impedit: Unde in mortali hoc in veniali re-
perit dq. — Hoc autem, ctra Sm qd, vocatur
uno vocabulo praeter legem. quod ut magis explicet,
fodit. ad pleniorem in doctrinam scito, quod
cum de veniali ex genere ē praeter legem, non
ctra legem, simple eligi, imo ut ita sit ctra
praeter legem vel ctra viam sit legem, et in hoc
sensu falsum ē, nam mendacium ē Sm se

proximum etiam contra eum occultis, et per hoc contra
legem etiam veritatis; et tamen non est mortale ex
genere suo, alio modo ut sit praeter legem et non
contra, quia non est contra intentionem finem legis sed
hoc modo contra rationem legem est veniale, quia finis
cuiusque legis est dilectio Dei proximi, contra cuius
bonum nisi solum quod non fit nisi per mortale.
Hic sit ergo sensus Thomisticus nec reijciatur
eo quod a usurpatus a S. Thoma, at tamen dico
enim id, quod in hoc sensu non credit contra legem et
proprie, fore offensam Dei, quia ~~facilem~~ ~~sermo~~
sit contra aliquam legem divinam, et hoc sufficit.
Dicet forte quis id parum negatione ex Apostolo
ad Rom. 13 qui diligit proximum legem im-
plebit, at sic quis diligere proximum et peccare
veniale, ergo peccare veniale non est agere contra
legem. Item nemo salvatur nisi servando
~~ste~~ mandata, contra Matth. 19 si vis
ad vitam ingredi serva mandata, at sic quis
salvari etiam si peccet veniale, ergo peccare
veniale non est violare mandata, nec proinde
est contra legem.
R. ad primum Resp. quod qui diligit perfecte pro-
ximum ita ut ne leviter quidem proximum of-
fendat legem implebit Christi, qui numquam perfecte

ad hac leviter proximum offendendo. Ad 4um Distinguo min.,
prohibet legem quod necessaria ad salutem, Concedo. quoad per-,
fectionem nego. quare enim tunc, quando leviter, peccat
contra legem. Ad 5um.

Ad 5um Distinguo. nemo salvatur nisi servando
mandata graviter obligantia, quae communiter
dicuntur simpliciter mandata Concedo. leviter etiam oblig-,
antia nego et Concedo min. Distinguo etiam consequens, quod
peccare veniale non est violare mandata graviter
obligantia Concedo. leviter obligantia nego etiam
consequentiam Ad 2dam. Sequitur quaestio paulo difficilior.

Quaestio 4ta

Per quid peccata mortale et veniale in sua ratione constituantur.

Nota 1o. In unoquoque eodem peccato plura multa sunt
distinguenda [illegible], 1mo quod sit aliqua actio non rationali
[illegible] conveniens. 2do quod proinde sit contra dictamen
rationis, et 3tio contra legem Dei, id est omne
prohibentis quod non iudicatur esse faciendum. 4to
quod sit respectu peccantis culpa, respectu legis-
latoris sit Dei offensa. 5to quod propterea castigationem
legislatoris, id est Dei indignationem provocet contra
peccantem. 6to quod eum ducat in reatum poenae
tam culpae tam poenae, hoc est obligationem tam

reparando offensa Deo facta, tam habendo poena peccato debita. Quaeritur ergo ex quo horum habeant peccata, ut sint mortalia vel venialia ad quod

Respondeo: quod cum supra duplex sit data mors corporalis, quae fit per separationem corporis ab anima, ita etiam duplex est data mors spiritualis, quae fit per separationem animae a fine suo, aut ab ordine ad suum finem. Item duplex dicitur mors animae; prima spiritualis mors animae est separatio ab ordine ad finem, mors secunda est separatio ab ipso fine, et quia in praesenti statu id per quod anima ordinatur formaliter ad finem suum est gratia, vel charitas sive habitualis, et finis eius est gloria, quam in visione Dei consequimur. Item mors prima est privatio gratiae, mors secunda privatio ad gloriam seu visionis Dei, peccatum ergo mortale dicitur illud, quod de se inducit alterutram harum mortem, non mortale autem seu veniale quod non inducit.

Quaeritur ergo per quid formaliter constituatur peccatum mortale, et quaeritur unde habeat, ut de se inducat mortem spiritualem, dico ut de se inducat sive ut sit inductivum, non autem ut absolute inducat, sicut non morbus est de mortalis, quod de se est inductivus mortis, quamvis absolute non

inducat; utrumque enim pertinet ad rationem? contra peccatum quod debet dici mortale, quod de se est inductivum mortis spiritualis, neque requiritur quod absolute inducat. sit ergo

Responsio.

Peccatum mortale per hoc recte dicitur formaliter constitui quod sit gravis culpa, per hoc vero formaliter irreparabile, quod scilicet sit gravis offensa Dei; veniale vero per oppositum constitui, quod sit levis culpa.

Probatur prima pars: quia debet per illud formaliter in sua ratione constitui, quod prima ratione est commune in eo rationi utrique convenire, atque in peccato mortali ut mortale; id quod est commune in eo rationi utrique est quod sit gravis culpa, ergo per hoc constituitur formaliter in ratione peccati mortalis. Maior supponitur ut certa ex logica. Minor probatur quia ex iis formalibus quos in peccato notavimus, alii omnes vel praecedunt rationem peccati mortalis vel sequuntur, ut probatur inductione: non enim quod sit disconveniens naturae rationali, hoc enim quidem facit peccatum, nedum peccatum mortale, facit non tamen ut sit, ut actu quidem, malum morale seu moraliter peccatum. 2do quod sit contra legem sive rationis sive Dei, facit quidem ut sit peccatum, deinde non ut deordinet hominem a fine suo, debet non addi illud esse homini imputabile, et hoc habet ab ipso eo quod sit culpa, et quidem gravis contra legem sive rationis sive

C 5. Dei: 3tio quod sit offensa Dei, cum hoc sapte petm
in roe mortalis cstituetn, cum et fortasse hoc se
habet per accidens ad roem peti mortalis ut si, non
eam si fiat per possibile fiat per impossibile, de qua re
in sua sect. 4 doceto grave petm quod non est offensa
Dei est ur mortale et peccatum deordinaret a fine
suo, cumque opponeret gratia ac Dei amicitia, re=
pugnat non est hoc gravitas et infinitas peccati
Atq. solum dict amen in roeis ancta pro Deis sdata
a Deo amore amicitiae, atq. gloria dicata debitae,
quare eo ipso est petm mortale, quod si ita e multo
magis. Ergo tam indignatio Dei tum reatus
aet culpae aet poenae sapte roem peti mortalis non
cstituunt.
Edalbars solet in pro sesso probari tract. de fi=
cornae e rbi. quarta altera ad reparationem peti orig=
nalis fuerit necessaria Incarnatio Verbi; hic breviter
Probatur ad satisfacien pro offensa rigorosa
Ain propter suam levitatem veniam posita lacrime
requiritur aut est persona satis faciens taqlis sit si
bona offensa, aut est compensatio pro iniuria
illata eo maiorem se pro quantitate offensae ponat,
quanto maior e persona offensa supra offendentem;
atq. cum hoc Deum per petm mortale offendit,

offendit offensam, ergo ratio veniam non postulante, alioq[ui]
et peccatum dicitur veniale, et persona offendens non est aequalis
personae offensae, neque non hoc est aequalis Deo, et hoc non potest
per aequi compensationem, quod sit dico satis pro qualibet
offensa, quoniam persona offensa est supra offendentem
Excessus non personae offensae est infinitus, hoc autem non
potest ponere per proportionem, cuius excessus supra qualibet
offensa sit infinitus, ergo homo non potest satisfacere pro
peccato mortali, quoniam est offensa Dei, ergo peccatum ut
gravis offensa Dei est non reparabile, idem autem
dicendum de quacunque alia pura creatura. Dixi
In ratione personae, sed idem, quia forte dices, peccatum mortale
ut offensa Dei, a lende adhuc habet ut est irre-
parabile, de qua re ex professo sed. q. i. [illegible]

Probatur 3a pars. Ex eo non habet peccatum ut sit
veniale, quod cum sit levis offensa, postulet dignam
cum poenam aeternam [illegible] peccatum [illegible] ad
poenam aeternam, et ut ad sufficientem satisfaciendum
non requirat aequalitatem personae satisfacientis cum
persona offensa, et satisfacere admittat a persona
peccante qualiscunque illa sit.

Dicis nonne fateris [illegible] peccatum [illegible]
mortale, eo quod mortem inferat, non quatenus
est gravis culpa et gravis offensa Dei, qui dicit

mortem n in ferat, n erit mortale.

Jam diximus peccatum non dici mortale, quod mortem inferat, sed quod de se sit causativum mortis, sicuti morbus est mortalis, qui de se est causativus mortis, licet n. g. (?) per accidens non inferat. Neque igitur propter portionem et eius probationem. Porro ex mea responsione seque ex plus quasdam aliorum opiniones, seu potius quosdam loquendi modos.

Primus est peccatum contra praeceptum mortale, quod est contra praeceptum, veniale contra consilium. in sensu obvio opinio est falsa, nam contra idem praeceptum potest esse peccatum et mortale et veniale, sic ex S. Thoma q. 72 a. 5. Primus modus in genere adulterii est peccatum veniale, et verbum otiosum quod plerumque est veniale potest esse mortale. Adde quod contra consilium non est peccatum, quod si quis per praeceptum obligat, praeceptum graviter obligans et per consilium praeceptum leviter obligans tunc haec opinio incidet in nostram, et hic modus seu modo loquendi non videtur admittenda.

Secundus est peccatum mortale a circa finem, veniale circa media. In sensu obvio opinio iterum est falsa, nam et circa finem possunt esse peccata mortalia venialia et circa media possunt esse mortalia, quod si quis capiat peccatum circa finem, illud quod avertit totaliter a fine et circa media, quod non totaliter

auertit à fine ultimo quo[d] ualebit notio, quamuis n[on] debite per id quod e[st] in eo in[trinse]ce, et hic modus loquendi, nisi adhibeatur n[on] usurpari à S. Thoma, ut deinde uidebimus probandus [est].

3[tio] ratio e[st] q[uia] peccatum constitui notule per hoc quod finem suum ultimum constituat in creatura; ueniale non est quia in fidei obiecto duiat hominem; q[ui] plurima uitandi causa committit peccatum uel propter gratiam constituere finem suum ultimum in hac commissione peccati aut plurium uitatione.

Deus non aliter S. Thomas explicat peccatum ueniale nisi quod non constituat finem hominis in bono temporali et illud referat ad Deum, si n[on] actu saltem habitu q. 88, a. 1 ad 3. dicit enim q[ui] peccat ueniale in hoc et bono temporali n[on] ut fruens, quia non constituit in eo finem, et ut utens, referens in Deum n[on] actu et habitu, et 2.2, q. 24, a. 10 ad 2. quod amatur in peccato habitu homine quod n[on] pro excludat beatitudinem ueniale propter Deum amatum habitu n[on] actu, et in gratiam 1. dist. 1 q. 3, a. unico ad 4. quamuis dicit q[ui] peccat ueniale n[on] referat actu in Deum suam operationem, nihilominus Deum habitualiter pro fine habet, unde n[on] fruitur homine ponere ponit creaturam finem ultimum. denique q. 7 de malo eo enim suum in q. 7 a. 1 ad 4. dicendum in q[uo] quod dicit q[ui] peccat ueniale ultimus, hoc e[st] n[on] esse non fruitur creatura, refert tamen habitualiter ad Deum licet n[on] actus ad alium finem. Ex quibus omnibus

sic aliqui alii. Tertius petm veniale est illud ex eo
quod habeat Deum pro fine, sive actu saltem habitu,
mortale est illud, ex hoc quod Deum non habeat pro fine
nec actu nec habitu, et quod habeat creaturam pro suo
fine ultimo. Hos modos loquendi eam ponentes, quia
eos, qui actus indifferentes ideo negant ex eo quod non ha-
rent Deum pro fine, sed petm veniale ideo, quod
magis actus in differentes.
Resp. hos modos loquendi ita esse explicandos, ut
obiiciam, ut non adhibeantur a S. Thoma, nec decenter
meo probandi. Resp. secundo sensum eorum esse, quod petm
veniale est illud, quod venialiter peccantes ordinant Deum
ultimum finem cum gratia, non ita mortale, et ita non est venial.
et neque in eo datur discrimen petm mortalis et venialis
sed in eo quod in ea quaestione est.
4. alia opinio est modus est quod petm mortale sit
illud quod est contra legem, veniale quod praeter legem est.
Neque hic modus loquendi magis acceptandus, nisi
ponatur adhibente a S. Thoma, quis sit eius sensum
explicuimus in probatione responsionis ad quaest. 3.
Neque is sensus attingit id quod est eorum in nostra quaestione
non casu per, unde habeat petm, quod sit contra legem
aut etiam praeter legem, hoc est, ut excedat sensim pla a
fine legis et non etiam sensum qui, cadat an sit id eam quod petm
mortale constituat in sua ratione, nempe secundum nos quod sit
gravis culpa.
5. ius denique modus est, quod petm mortale est malum
et formaliter evitabile Deum, Contra hanc opinionem est modus

loquendi placet, quomodo si quis ait exemplis, non minus qua peccatum mortale Deum offendet, ac etiam peccata venialia Deum offendit, ergo etiam non differunt peccatum mortale et veniale. 2do forte etiam si dari peccatum mortale quod Deum propriè non offendat, ut videbimus seq. 4. 3tio neque oes offensae exemplis, exemplis non docet omnem oes quae sunt contra ordinem, at non oes qui peccat etiam mortale eas quae contra ordinem Deum propterea minoris estimat, eo modo ita cum adhuc estimat, ut alium aliud velit aliquando habere finem ultimum et estimet dignum, ut ipse sequatur, nec peccat forte nisi ex passione, eo modo nec forte nisi ob spem suam aliquando obtinendo venia a Deo summe bono, saepe eo quem summe estimat reconciliatio. quod denique hic exemplis l. evidenter gravitatem culpae l. excusare videbit. Hoc dicta sunto ad authores eleganter con.

Quaestio Quinta.

An malitia peccati, maxime mortalis, sit Infinita

Respondent qui omnes in ecclesia admittunt esse peccatum mortale, ex quo etiam sic admittunt infinitam malitiam, quippe quae obligantur, absque ea nec deesse posse deus peccatum mortale aeternam poenam irrogare, et neque ullam peccati pura creatura pro eo satis facere ex quo factum est non quam ad delenda hominis peccata necessaria fuerit Verbi Incarnatio. Sic non ..... fidei etiam in Theologia non esse veritas diversa tamen nodo difficultas dicens etiam non negant generaliter opinionem sit.

B multi et quasi admittant in ecclesia malitiam inter peccatum mortale, tamen etiam in eius sic admittunt infinitam malitiam, neque quam libenter quod aliquam nec deesse potest ..... quod dolet non peccatum mortale mereatur poenam aeternam, ita etiam non potest pura creatura satisfacere ..... ad hoc necessaria fuerit ubi Christi Incarnatio.

71.

Responsio.

Malitia cuiuscumque peccati est simpliciter finita, peccatum autem cuiuscumque malitia peccati mortalis dici secundum quid infinita.

Probatur prima pars sic positive quod cresceret peccatum in infinitum, alioquin peccatum cuius malitia cresceret peccati, puta si factum esset cum maiori cognitione circa plura beneficia ex quibus nasceretur maior ingratitudo; ergo malitia peccati malitia est infinita.

2do quod si infinita castigatio esset in ea ratione qua est infinita, peccata mortalia non sunt aequalia in malitia, ergo nec infinita.

Confirmatur utrumque. Ex eo quod etiam adaequata sint in specie ea ratione mortis, sequitur quod nec quoad certum aliquid actus etiam cresceret peccatum, et quod omnes [in] ordine aequales sint; ergo a priori si peccata infinita essent in malitia, nec cresceret esset ut eorum malitia, et contra omnia aequalia in malitia quod non dispositas.

Probatur 2do negative. In peccato mortali autem est ... ex quo resultet infinitas malitiae, quia est ... actus commodius probatur ex solutione obiectionis.

Probatur 2da pars cum quia peccatum mortale est ex genere offensa superioris ordinis cuius est, et quantumvis crescant offensae generum ~~superiorum~~ inferiorum nempe creaturas, nunquam attingant gravitatem malitiae peccati mortalis, sicut homo dicitur quodammodo infinitus, et eo quod eam sit ordinis, supra alia omnia entia creata; hoc offensa facta ex nos creaturas; quantumcumque exaltate crescant in magnitudine attingent gravitatem malitiae peccati mortalis, quia ea in ordine superiori, haec autem in inferiori est. Sicut hoc dicitur infinita quia est nempe ordinis superioris, supra omnia entia creata, ad quae quantumcumque crescant

Ab peccatum mortale est ex genere offensa ... superiora, ... quod ... et offendat eum ... quod ordo est superior ... ergo ex ... ordine ... quod quantumcumque ... offensae ordinis inferioris ...

sanctiores qui minus illa crescunt in perfectione, ergo in 1° [illegible] attingunt perfectionem hominis: tum quia 2do peccatum mortale [illegible] ordinario mortale [illegible] poenam aeternam, quae [illegible] infinitam, non opera [illegible] infinita, et per se exigit ad satis, quia [illegible] facere ad poenam [illegible] semper infinitam; atque [illegible] sufficit, ad peccatum dicta [illegible] reparabilem infinitam, ergo

Tandem in perfectionibus ordinario [illegible] non [illegible] ad illas perfectiones [illegible] in homine [illegible] in homine [illegible] [illegible] mortale, [illegible] est in finito [illegible]

Solventur objectiones

Objicitur 1mo authoritas S. Thomae q. p. 3 q. 1 a. 2 quod peccatum contra Deum commissum quandam infinitatem habet ex infinitate divinae majestatis, [illegible] offensa est gravior, quanto maior est ille in quem delinquitur, unde oportuit ad condignam satisfaciendum, ut actus satisfacientis haberet efficaciam infinitam, ut pote Dei et hominis existens.

R. S. Th. loqui et explicari de quandam infinitatem, id est virtualem tantum et [illegible] quod [illegible] infinitam [illegible] simpliciter dictam, ergo [illegible] satis [illegible] vox quandam, et praeterea in q. [illegible] a. [illegible] a 3 [illegible] et alibi eandem infinitatem [illegible] peccato mortali [illegible] visione Beatifica et maternitati divinae atque in his duobus posterioribus non est infinitas [illegible] et simpliciter dicta, ut communiter admittitur, tantum [illegible] et virtualis, ergo nec in peccato.

R. ex eodem S. Thoma [illegible] alio loco patet [illegible] quod [illegible] infinitatem [illegible] eandem infinitatem [illegible] in visione Beatifica et maternitati divinae [illegible] visionem Beatificam [illegible] infinitam [illegible] perfecta [illegible] ergo nec in peccato.

Objicies 2do rationem ipsam quam S. Thoma

adhibeta. Dto offensa ē gravior quanto maior ē ille
in quem delinquitur, ergo si ille ē simpliciter infinitus in
dignitate, offensa erit quoque simpliciter infinita, sed Deus
ē simpliciter infinitus, ergo offensa in Deum ē quoque simpliciter
infinita. Resp. distinguo Dto offensa ē gravior arithmetice,
id ē tam gravis ē offensa, quam magnus ē ille
in quem delinquitur nego, geometrice id ē una offensa ē tanto
supra alteram, quanto persona prima offensa ē supra
personam offensam per eandem scilicet, si ulterius ad
offensam concurrentia sint tam absolute quam relative
aequalia, et nil sit per quod influxus primae
offensae limitetur. Con: antecedens. ✕ Et applicata distinctione
utrumque consequens nego utramque consequentiam.

Dices quamvis Deus sit infinitus et propterea offensa
[illegible] infinita ē, quia non datur in eis proportio arithmetica,
ut quamvis Deus offensus infinite sit supra
v. g. Angelum offensum, non tamen offensa in Deum ē
infinite [struck: [illegible]] supra offensam in Angelum, quia in
fluxus personarum offensarum non pendet v. g. a
cognitione, quae de iis habetur, ac proinde est per eas
limitari atque cognitiones de Angelo et de Deo non sint aeque
infinitae relativae ad sua obiecta, cognitio non de Angelo
aequat adaequate cognoscibilitatem Angeli, sed saltem
non nisi finite ab ea distat, at cognitio quae de Deo
habetur ab eo, quem offendit infinite distat ab eius.

Vel sic distinguo quanto offensa ē gravior quanto maior ē ille in quem
delinquitur, arithmetice nego, id ē tam gravis ē offensa, quam magnus ē ille in quem
delinquitur, geometrice distinguo, ceteris paribus Con: ceteris non paribus nego.
hic autem [illegible] hoc ē ita quae ad offensam concurrunt non sunt aequalia [illegible].

[illegible]

✕ nisi sint aequalia;
si et in eis aliquid per
quod influxus personae
offensae limitetur nego
antecedens, atque in eadem
forma: hoc ergo semper
aliquid per quod influxum eius
limitatum, nempe hoc
quod homo non perfecte
cognoscit Deum infinitum
in Deum, sed tantum finite
et hinc semper infinite
distat offensa adhuc
ab eo. ✕ Sic cum autem
finite cognoscit, tunc
offensa quam offensio
ē et infinitum, sufficit
semper gravitatem
[struck: [illegible]]
habent sic graviores
quo perfectius cognoscit
eius obiectum, et quod
peccat.

totale cognoscibile. Itaque non minuam si offensa in aspectu
eius parte dignitatem adaequat, offensa a ex Deum
infinita dicitur a Dei dignitate, hoc concipe et diffundas
aliunde a levis personas exarescet.

Instat Gonnedus disp 9 ag. sect 2 n 143: Deo Deus
offensas communicat offenso ex ipsum commissa gravitatem
ordinis superioris, quia ipse superioris ordinis est, ut
communiter omnes fatentur: ergo non solum dignitas ordinis
superioris, sed etiam dignitas simpliciter infinita, quod offensae in
ipsum commissae communicant gravitatem simpliciter infinitam.

Confirmatur: nam si magis illustrari persona
offensa ex se non est minus potens dici infinitam simpliciter,
quam superiorem ordinem offensae sibi irrogatae, et
alias ex parte offendentis non est assignabilis ratio, cur
unum potius quam aliud positivi sit, quod gravitas offensae tenere
non est ordinis superioris ad offensas omnes irrogatas
creaturis, sed etiam infinita simpliciter.

Ad argumentum Con. ant. nego consequentiam. disp. [illegible] quia licet ordinem
ordinem generaliter mores ordo offensae paret pendet et sumitur ex dignitate, et omni [illegible] del gravitatem leviter
ab ordine personae offensae ac [illegible] cognitae [illegible] [illegible] [illegible] et ideo non
laesa maiestatis, quia est facta in personam superioris valet ista sequela
ordinis, et quia ipsa superioris ordinis supra offensas. [illegible] quod ordo offensae
ex quo [illegible] [illegible] est [illegible] ordinis inferioris; at pendeat et sumatur ab ordine personae offensae,
gravitas offensae non sumitur praecise a gravitate dignitatis [illegible] [illegible]
personae offensae; alioquin omnes offensae in eandem personam haberent consequentiam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Ad [illegible] nego ant. quia [illegible] offensa offensa

76

q[uod] debet superioritatem ordinis sufficiat tamen ipsa superioritas ordinis: alias non posset offensam fieri contra ea principia, a quibus superior limitata; patet, si gravius qui prohibet, gravius offenditur, item si eius dignitas cognoscitur perfectius, si cum maiori item qualitate in ipsum delinquitur. At contra levius offenditur si levius prohibet, si minus perfecte cognoscitur, si cum minori contemptu aut conatu [illegible] eum delinquitur. Deus autem ordine in suo genere infinitus dignitate excedens quemcunque alium ordinem; ergo et offensa in eo contenta erit infinita.

R. Si loquamur de ordine infinitus [illegible], quo modo est quilibet ordo superior [illegible] est infinitus simpliciter et formale nego: ordo non fundat nec superioritatem nec dignitatem immediate a persona [illegible] offensis, quos continet. Quare si offensae sumuntur quoad a sola persona offensa superioritatem, non quantitatem ordo quem semper erit superior, non semper Deus quanta persona offensa, id quanta erit offensa in eo contenta, sicut crimina laesae maiestatis sunt superioris ordinis, non tamen aequantur regiae maiestati. Sunt alia aliis maiora, ordo igitur offensarum [illegible] etiam est [illegible] infinitas, quia adaequari non potest per ordines inferiores quantumvis multiplicatos, alias non formaliter quia non haberet, nisi offensas finitas.

Obijci solet 3º quod persona [illegible]

R. Excessum ergo quod persona offensa non minus potens sit [illegible] infinitum ex se quam superioritatem ordinis; quia ad hoc ut debeat superioritatem ordinis sufficit ut ipsa persona sit superioris ordinis; ad hoc vero ut debeat quantitatem offensae non sufficit simpliciter [illegible] dictam, non sufficit ut ipsa sit [illegible] infinita, quia non posset fieri offensam nisi contra contingentia, a quibus superior limitata; nam si gravius qui prohibet, gravius offenditur, si minus, minus offenditur; et si perfecte cognoscitur gravius offenditur, ergo quantitatem [offensae] pendet ex ipso offendente prout est perfecte cognoscit dignitatem [illegible] offensae, et quanto quis offenditur est peccatum.

Obijci solet 3tio: quo persona offendens vilior, eo maior offensa; sed homo est infinite vilis; ergo offensa, quae ab ipso fit, est infinita.

Probatur maior ab opposito: quo maior persona seu dignior, eo dignior eius actio, sic in Christo quia eius persona est infinite digna, omnes eius actiones fuerunt infinite dignae, infinitique meriti. Minor non est minus vera, est enim homo infinite infra Deum offensum, ergo praedicto contradictorio infinite vilis.

Resp. distinguo maiorem: quo persona vilior vilitate positiva et absoluta, eo maior offensa, concedo; vilitate pure negativa aut relativa, id est quo plurium perfectionum habet negationem, et proinde quo magis est infra alterum habentem perfectiones, eo maior offensa, subdistinguo: plurium eiusdem persona offensa est infinita [illegible], offensam [illegible] quanta [illegible] est, etiam concedo; si non quantificat, nego. Ad minorem: homo est secundum [illegible] infinite vilis, vilitate positiva et absoluta, nego; contradictorio [illegible], a quibus nil est in homine positivum et absolutum, quod non sit dignum, nam saltem quidquid est ens, ergo et perfectio. Vilitate pure negativa et relativa subdistinguo: et eo inimperfectas [illegible] respectu cuius est infinite vilis quantificat offensam, quatenus ipse est, nego. Et hoc ostensum est in obiectione praecedenti, et non quantificat, concedo. Ergo et nego consequentiam.

Ad probationem maioris: concedo antecedens, nego consequentiam. Christus non fuit positive et absolute infinite dignus dignitate personae divinae seu Verbi, unde hoc dignitas [illegible]; quod est in homine positivum et absolutum, saltem est ens, at omne ens est perfectio, ergo nil est in homine positivum quod sit vile.

Resp. vilitas positiva est, quando aliquid habet in se, quod sit vile. Vilitas negativa est, quando aliquid habet negationem perfectionum.

Resp. offensam a quantitate [illegible] dignitate, ita ut non [illegible] quantum ille qui offenditur, non si quanto [illegible] qui prohibet, quanto offenditur; si levius [illegible] offenditur, [illegible] perfectiones cognoscit, tanto gravius peccat offendens.

Resp. nil est in homine quod sit vile, nam

[illegible] influebat in oes eius actus, at hoc n sufficit [illegible] ad probaoem dij. Con. ant. Ergo signis
ergo hoc e in fite vilis, vilitas pure negativa et
relativa oppenus caret perfectionibus infinitis, quas
hbet Deus, vel causa conveniens e infinite in se a [illegible]
vilitate positiva et absoluta oppenus in se spectans
hbet aliqd infinite vile, nam ut demus in semel hbt
hbt, nisi dignum.

Dices quidem prius cum peccavit homo per petm
redditur vilis, sicut vestus redditur dignus per gratiam.

Rndeo. Illa vilitas n est infinita, q tanta est
tantum quantum petm. 2do saltem enim non petm n est infinitum
qd volebant adversarij. 3tio nego paritatem influxus petm
subsequens sicuti gratiae in bonum opus, uti dictum ubi
de merito.

Dices iterum saltem hoc est infinita offensa, quanta e
distantia offendentis ab offenso.

R. hoc distantia idem e quod dixi [illegible] vilitas
relativa quare Ergo ut prius, si persona offensa
quantificat offensam quanta ipsa e Con. si n Nego. Deus
enim ut videmus obiectione una non se quantificat, qua eius
influxus limitata, quare nil inde probatur.

Obijcit 4 Gonnetus ubi supra n 147. [illegible]
[illegible] moralem infinitum offensam [illegible] in
[illegible] in genere moris, 2 petm mortale in omne offensa

Rb. [illegible] hoc de infinite vilis, [illegible] dignus
nempe hbet negationem infinitarum
perfectionum, quas Deus
hbet, vel eius negans relativam
q e infinite infectum;
n aut de infinite vilis
homo quod in se spectatur
hbeat aliqd, quod eo
infinite vile, qua hoc
nil infinite hbet, ut
qd qd in se est positivum
saltem [illegible], et per
consequens perfectio.

Rb. distantiam illam
qua Deus hoc distat
a Deo, nil aliud ee
quam negas plurium
sive infinitarum per-
fectionum.

Rb. si Deus [illegible] quantificaret
offensam [illegible] quanta ipse
e, offensa esset [illegible] influxu
qui e [illegible] quantificat
[illegible] n quantificat
[illegible] quantus ipse e,
quia influxus [illegible]
offensam [illegible] limitata
qua [illegible] cooperabatur;
[illegible] magno [illegible] offensus [illegible].

tenet efficientes morale effectum infinitum, nempe poenam infinitè acerbam quam meretur, ergo peccatum mortale non est infinitum simpliciter in ratione moris. Probatur maior etiam tum quia effectus infinitus non est physice simpliciter [illegible] in causa physica infinita, ergo nec effectus moralis infinitus tenetur exigit, nisi in causa infinita morali; tum etiam quia effectus nequit [illegible] efficientem principalem excedere in eo genere in quo causa, ergo debet tam [illegible] effectus in genere moris infinitus esse, causa infinita in eodem genere.

Confirmatur argumentum ex eo quod Theologi negant satisfactionem Christi tenere valorem simpliciter infinitum in genere moris, quia gaudet in satisfactoria sufficiente pro culpis syncategorematicè infinitis, ergo nisi demeritoria poenarum syncategorematicè infinitarum [illegible] arguit in peccato mortali infinitatem simpliciter in ratione offensae.

Possent forte quidam respondere peccatum mortale non per accidens ex natura sua poenam aeternam mereri, et illi poena ex Dei placito puniri, quia Deus potest, quod sibi placeat, prohibere, sic potest sub qualibet velle poena, et haec responsio minime placet. Neque enim existimandus Deus peccata ultra eorum demeritum punire, maxime in iis quae de illa imposita poena nil unquam audiverunt.

contineret efficientes morale effectum infinitum ex natura sua negant, ex alia causa neque ex beneplacito Dei concedunt: dicunt quod peccatum ex natura sua non habeat efficere effectum infinitum, et illum ex solo beneplacito Dei, quia Deus sicut secundum suum beneplacitum potest quod sibi placeat prohibere, sic etiam sub qualibet poena prohibere potest.

N.B. dispositio huius argumenti est, quod eam Christi passio habuerit non satisfaceret pro culpis syncategorematicè infinitis, ostendo quod mortalis non habet [illegible] in causa [illegible] poena nequidem syncategorematicè infinita, et tamen nunquam [illegible] satisfaceret [illegible] per accidens quia [illegible] poenae in aeternum, si enim satisfaceret [illegible] infra [illegible].

N.B. Videntur aliqui qui [illegible] obiectionis, sic [illegible] nempe peccatum mortale

hoc ergo repugnat Bonitati divinae, punire a peccato aeternum, quod qui audijsset debiti poena ... peccato a ... fiat non ignorantia ... videtur.

fiat non ignorantia prohibitionis maxime in iis, quae ex beneplacito prohibentur excusat a peccato, sic ignorantia poenae ex beneplacito impositae, excusat a poena quoque.

Respondent alij 2do. Ex merito poenarum infinitarum sequi tantum quod peccatum sit superioris ordinis, et sic aequivalens peccatis infinitis inferiorum ordinum.

At hoc responsio non magis placet, quia cum et notat bene Gonnetus superioritas ordinis non datur nisi causati omnes effectus qui in inferioribus ordinibus causantur, ergo probare ex eo quod peccatum mortale est superioris ordinis, male infertur, quod mereatur poenas omnes meritas ab omnibus peccatis inferiorum ordinum. quia 2do poena ad omnes pertinent ordines, ergo quod peccatum poenas infinitas demereatur, debebit dari infinitum etiam in suo ordine et non tantum respective ad ordines inferiores. 3tio semper manebit positio a Gonneto allata, satisfactio Christi colligitur infinita, et non tantum superioris ordinis, ex eo quod satisfecit pro culpis syncathegorematice infinitis, ergo et peccatum debebit argui non tantum superioris ordinis, et semper infinitum ex eo quod mereatur poenas syncathegorematice infinitas.

Respondent alij 3tio poenas quas peccatum mortale meretur habet syncathegorematice infinitas, at hae semper reale finitas, non complecti autem quia eorum finita effectus hoc

modo synchatarice infinitos retineat etiam, sic ignis a
retinet in se alios ignes in eminentem sympathiam.
At necessitas responsio valet, quia imo poena aeterna est
physice semper sit in se finita, cum tamen tota sit per
sensionem infligitur, est moralis infinita, aequivalet
immenso globo planum in unico suo puncto tangenti
toto tamen suo pondere planum premeniti, sicut aeternitas
poena in unico momento praesens est toto tamen suo
aeternitatis cruciatu torquet, quia toto semper valet
gehennae torritas. Satisfactio Christi arguitur infinita
quia est [illegible] sufficiens ad delenda synchathmice infinita
peccata licet singula singulaque eorum collectiones
sint in se finitae; ergo demeritum peccati debet
censeri infinitum ex eo quod mereatur poenas synchathmice
infinitas, licet physice semper sint in se finitae.
His igitur rejectis responsionibus. — R. Schwenckfeld[?] et
Ri. Distinguo maiorem: causa efficiens retinens per se effectum — accidens poenam aeternam,
infinitum, id est, quod per se meretur poenam infinitam, est — non, ex eo, quod non
infinita. Concedo. Retinens etiam per accidens (: sicut tamen causa per accidens quem per alium suad
possit satisfacere pro
cidens debet dici continere effectus suos :) id est causa, quae quamvis offendit, non per
per se finitam, tamen mereatur poenam, legitime tamen per ac- ideo condignam
cidens punitur poena infinita, ipsa est infinita. Nego maiorem. satisfacere requirit
Et ad minorem: Distinguo peccatum mortale retinet poenam infinitam — primo, ut reponatur
per accidens, id est legitime ea punitur, quamvis per se eam — et ista quod est offensa, id est absque
non mereatur. Concedo. Retinet per se id est eam per se meretur — persona satisfaciente
Nego minorem et consequentiam. R. condigna satisfactio pro — quod sit aequalis personae
offensae, sed non sit.

offensa quae non est venialis, seu digna venia, duo requi-
runtur; quia ut iam supra notavimus, quod primo ut re-
paratio sit in sua quantitate, quanta fuit offensa, secundo
ut sit a persona satisfaciente, quae sit in dignitate
aequalis personae offensae. Si sit inaequalis, ut reparatio
tanta excedat quantitatem offensae, quantum persona of-
fensa excedit personam satisfacientem, hoc pro-
batur ex solo sensu communi probatum, quia cum
satisfactio decrescat ex inferioritate personae satis-
facientis, debet reparare illum defectum per aug-
mentum ipsius reparationis huic inferioritati corres-
pondens, atque quamdiu solus homo purus conabitur
satisfacere Deo, qui infinitus excessus personae
offensae supra satisfacientem, ergo ut condigna
satisfactio debebit reparatio, id est poena crescere
infinite supra quantitatem offensae, hoc autem non potest nisi
per poenam infinitam aut in intensione aut in ex-
tensione; infinita autem in intensione nulla datur, ergo
non potest esse satisfactio, nisi per poenam aeternam, ergo
quamdiu exigit poena illa aeterna, non erit condigna
satisfactio pro peccato mortali, et vindictae legis
perfecta; hoc autem fit per accidens, nempe ex de-
fectu aequalitatis in persona satisfaciente. At vero.
At vero si Christus voluit homines satisfacere

aequalis, ut supra ad-
dat aliquid personae offensae,
quantum illa excedit
personam satisfacientem,
omnium autem homo purus
~~non potest~~ inaequalis
est Deo, et Deus ipsi non
infinite excedat, non
potest [illegible] Deo supra
addere, quantum ipso
[ex]cedat in qualitate,
hinc est quod ut sit con-
digna satisfactio, repa-
ratio eadem poena
crescere debet infinite
supra offensam, ut sic
poena aequalet satis-
fiat et condigne satis-
facere, cum autem hoc
fieri non potest, nisi
poenam ~~[illegible]~~
~~hinc~~ infinitam, hinc satis-
fiet per quandam poenam
mortalem et per consequens
poenam aeternam

cum ipse sit æqualis personæ offensæ, debebit posse reparare [?] separationem æqualem offensæ, nec exigetur ut sit infinita, nisi ut sit sufficiens ad satisfaciendum pro offensis syncategorematice infinitis; quamvis enim sit virtus finita, tandem pro nullam earum aliquam offensarum exhauriret, nec esset sufficiens pro aliis.

Ad confirm: Negando paritatem [?] disparitas [?] est quod dicam satisfactio Christi supponitur per se sufficiens pro meritis [?] syncategorematice infinitis, bene sequitur esse simpliciter infinita, ut modo dictum est; at offensa mortalis non est per se sufficiens cuiuslibet [?] pœna nec quidem syncategorematice infinita, sed tantum mortalis est per accidens ex defectu personæ satisfacientis, unde male propterea sequeretur esse demeriti infiniti.

Ad Objectionem 5tam. Ex modo dictis satisfactio Christi est infinita, quod et malitia peccati.

Arg. 3tio quia cum [?] idem Granadus [?] 8 q n 155 persona læsæ dignitas [?] ingreditur rationem offensæ, quam satisfacientis dignitas valorem satisfactionis, ergo si hæc dignitas non est infinita, infinitat satisfactionem, infinitabit quoque offensam.

Arg. 4to [?] Quia cum persona satisfaciens in illum [?] ingrediatur, ut quidem satisfactionem, in quantum est [?] principium efficiens [?] habet ad satisfaciendum, vel eius obiectum satisfactionis quod nempe exhibetur in compensationem offensæ.

NB. disparitas dari potest paucis verbis, dicendo quod satisfactio possit fieri sufficiens pro aliis syncategorematice infinitis offensam [?] [illegible] mortalis est per accidens [?] ... infinitas ex defectu personæ satisfacientis.

R. dist. antecedens [?] hoc sine [?] adsit quod influxum personæ læsæ dignitatis impediat in offensam [illegible]; adsit quod illam influxum in offensam impediat, nego; at [?] hic est aliquid quod illum influxum impediat, nempe ... [illegible] ... cognoscit, quia semper [?] ad hunc [?] infinitatem dignitatis [?] [illegible].

84

Christus autem dedit satis facionem atque propria offensa se habet quoque ut formam qua offenditur, et ut forma offensae, peccatum quod in quantum peccatum est hoc malum, at in quantum offensa est malum offensi, unde illud honor est in honorante, iniuria autem in persona iniuriata.

R. negotium adeius Christum neganti authores adaequate ponens. R. ex tract: de Incarnatione falsa esse quae proponit author supponit, valor satis facionis Christi oritur a dignitate Christi in genere objectum ad formam satis facionis, et alia per prius eius in genere physico efficiens, in genere morale formale formaliter dignificans, sicut per eandem gratiam sanctificantem et deo et homini actus formale dignificante, ita per eandem personalitatem verbi et Christus et omnes eius actus dignificante formale, et gratiam vel per quod limitete effectus ille formalis, ideo cum forma est infinite digna, et Christus et omnes eius actus infinite ab ea dignificante, at in respectu offensae Christus se habet tamen ut objectum non ut forma, aliquo minus vilificaret peccatum et dignificaret, aut saltem illud deficeret, in quantum autem objectum et ut deinceps impediendum ad effectum limitari, et de facto semper limitata, quare licet sit objectum infinitum, in infinita offensa, et esse aliqua ut eam saepe dareas

Christum et quod dignificans est quod christi satis facionis ex eo quod faceret quoque Christum satis facionis, id quod faceret propriam ut forma effectus, rerum quam satis facionis et formale dignificans, nam perfectius fuit proprie limitare effectus ille formalis, et ideo cum forma sit infinite digna Christus et omnes eius actus quod fuerant infinitae valoris. At in respectu offensae Christus se non habet ut forma sed tamen ut objectum, in quantum autem objectum est, et effectus ipsius limitet et de facto limitata, eam ut objectum cognoscat finitum. Quod si tamen in perfectione est infinite, tamen finita una maior contamina offensa est; si non offensa dignificaret ab objecto, omnes offensae in illo objecto constitutae essent aequales, quod nemo dabit sanctimonialis.

in quolibet ordine offensae, vel sunt aequales?

Dices: habes lineam in longum in infinitum, et sunt aequales pariter in latitudine aequales in aequales; quaero ergo, an peccata, licet in quantum offensae Dei sint aequalia, inaequalia dicantur per alias rationes?

R. vel ab aliis rationibus habent, ut sint peccata aequalia, si non, ergo non per eas fiunt peccata inaequalia; si habent, ergo ab eis habebunt, ut sint offensae Dei; ergo malitia quam ab eis habebat, non alia est ab ea quam habet ut est offensa Dei; quod fieri sine ea malitia sit infinita, sed omnia aequalia. quare

R. ad habitum: nego consequentiam et antecedens, dico enim quod extensio in longum et latum sit diversificationes rationes et malitia in peccato undecunque sumatur, est unica malitia, quae modo sit ex unico titulo infinita, non potest aliunde nec crescere nec decrescere.

Dices iterum: nihil hactenus dictum est, quod de peccato veniali dici non possit, nam eius ex iisdem propius habet inseparabile a persona creata, ubi admitti non debet, ergo nec ea quae hactenus dicta sunt.

R. nego maiorem, nam quia peccatum veniale propter brevitatem offensae non dissolvit amicitiam, sed ut persona laesa offensam accipit ab offendente quamvis in fragiori sibi in amico reparatam, unde hoc modo habet sint aequales offensa quamvis personae sint inaequales, etc.

NB. dispositionem animo quod in illis rationibus sint diversae rationes, atque malitia undecunque sumatur semper est eadem unica malitia, quae semper consistit idem obiectum. —

V.G. si quis levitate illum plenam non magni momenti offendat et peregrinum facile vix a tali dici potest satisfactio, et si gravi illo dicta ipse offendat, ut merito dissolvat atque amicitiam quam habebat; certum, quod ipse vitae facile sit satisfacere illi ergo.

sufficiens et digna satis fuit.

Obijcitur 6to. Peccatum mortale offendit Deum quantum offendibilis est, consequenter ob eo rationem finis ultimi, quae est summa in Deum iniuria, ergo infinite offendit, et proinde est malitiae infinitae.

R. Imo retorquendo argumentum. dilectio Dei super omnia honorat Deum quantum honorabilis est, dat n[on] a ratione finis ultimi, quae est summus actus erga Deum honor, quo infinite honorat, et proinde est meriti infiniti, atqui hoc est falsum.

R. 2do directe distinguo peccatum mortale offendit Deum, quantum offendibilis est genere offensae, concedo. quoad speciem nego. nam unum peccatum sic offendit Deum quem offendit Deus per aliud peccatum gravius offendi, ad

Probationem distinguo potest auferre a Deo rationem finis ultimi est summa in Deum iniuria quoad genus sive quoad ordinem concedo. quoad speciem nego. quia idem potest auferri per gravius peccatum quod erit gravior iniuria. Obijcitur 7mo peccatum mortale est saltem quantum ad affectum, destructivum Dei, ergo infinitae malitiae. R. distinguo actus est destructivus propter aequalitatem + qualitatum oppositarum nego, propter in compossibilitatem verius cum altero concedo. dico ultro,

Ad marginem:

Probatur nullum dari, neque etiam posse dari aliquod peccatum mortale, quod ita offendat Deum, ut non possit dari peccatum quod adhuc gravius offendat Deum ipsum, ratio est, quia non est libera cognitio de Deo tam perfecta, quin possit semper dari perfectior, ~~consequenter~~ quia Deus infinite cognoscibilis est, et consequenter ~~cum~~ quo maior est cognoscibilitas de Deo, eo etiam maior est offensio circa oppositam alicui ignoscibilitate.

~~hoc est propter~~ aequalitatem demeriti cum bono.

nam hoc ius in p[e]c[ca]to Dei destruendi eius magis pie est,
sequitur quam rigorose Christo in negotio detrahit. At
l[ege] maxima gratia sanctificans destruit quod debet p[e]c[ca]ta mortalia
ergo contra argumentum est ex aequo cum peccatis eius, quam
contra adversarios p[e]c[ca]ta eius sint ex infinita ex malitia,
sequeretur quod hoc gratia quoniam maxima est infinita
quod longe abest ut admittant.

Obijcies 2°. quod privaret aut privare posset bono infinito debet censeri infinitum, p[e]c[ca]tum mortale nos privat bono infinito, nempe Deo, et Christum privaret sua cum Deo unione quae infinitae dignitatis, quin et ipsum Deum si privare posset, privaret propria sua existentia.

R[espondeo] dist[in]guo ma[iorem]: quod privat aut privaret [illegible] bono infinito debet censeri infinitum effective et quod quoad effectum Christo formale suppositum ut privatus si privat propter aequalitatem qualitatem oppositam [illegible] Con[cedo]: si propter solam incompatibilitatem nego ma[iorem]; ad mi[norem] dico p[e]c[ca]tum nos privare Deo et privaturum Christum unione hypostatica et Deum ipsum sua existentia, non quia ipsum aequale ipsis bonis ex qualitatibus per quos est opposita, sed quia habet incompatibilitatem cum eis, [illegible] p[e]c[ca]tum veniale privat nos, quod sit in [illegible] bono possessione Dei, quin et privaret Deum existentia sua, an [illegible] est infinitum

Instabis: saltem quod [illegible] malum infinitum

R[espondeo] quod privat [illegible] bono infinito debet censeri infinitum [illegible] effective [illegible] in Christo, dico [illegible] Christo, quia [illegible] cum [illegible] quidem [illegible] est quod [illegible] infinitum. debet formaliter debet censeri infinitum suppositum, si privat propter aequalitatem [illegible] cum bono Con[cedo]: si propter solam incompatibilitatem [illegible] non debet censeri infinitum nego; privat ergo nos [illegible] mortale Deo non propter quia [illegible] dispositionem cum bono [illegible], sed quia [illegible] cum bono [illegible] Deo [illegible] nequit.

sed privatio boni infiniti est demeriti boni infiniti, atque peccatum
demeretur tale malum, ergo
R. Dist. maj. quod demeretur malum positivum
esto. Quod autem, quia si demeretur, etiam per accidens, ut
explicatum est objectione 2a propterea ad demeriti infiniti id
re hac difficultas huic responsione data esto in hoc sensu
minor. Quod demeretur malum infinitum privativum negatum
hoc est, ut haec obiectio privatio sit boni infiniti. Dist. ergo ut
poena sit infinita effective esto; formaliter etiam subdistinguo
si demeretur, propter oppositum demeritum cum bono, quo
privat concedo. Si propter incompatibilitatem boni cum quolibet
utcumque sui demerito nego. Atque hoc modo tale modo peccatum mortale
privat aut privare potest bono infinito. Addo quod si bonum
est indebitum, ut in exemplis adhibitis, tum privatio talium
bonorum ad eum indicat infinitum demeriti, ut minus illud
indicat, quam quaelibet alia poena positiva. haec enim ratio
poena qualiscumque sit, maior est quam pura privatio cuiuscumque
boni indebiti.
Obijcitur 3o Actum mortale displicet Deo infinite quod
est infinitum. R. Dist. ergo antecedens displicet infinite ex parte actus concedo.
Sed in actus ex parte fundamenti infiniti ex parte obiecti nego.
Obijcitur 4o Infinita est obligatio vitandi peccatum, etenim
in fine ineligibile, quod est infinitum.
R. Dist. ergo antecedens obligatio est infinita respective quatenus
maior est obligatio fugiendi cuiuscumque alterius mali,
quia scilicet peccatum est malum superioris ordinis sive propter aliud

malum Cor. est formale injusta dego. quia fundatur in malevolentia,
ando etiam pro porcionato, malum autem verandum esse veri
finem, quod est obligao, et haec satis de hac q: ultima

Quaestio 6ta.

An Peccatum possit de mortali veniale fieri aut vicissim

Peccatum quod possit esse veniale et mortale, licet possibile utrumque
hoc malum per se patet, neque non videtur peccatum graviter
Deum offendere, et non graviter offendere, licet per
oppositum rem ad duo praecepta possibile et gravem et levem
malitiam habere. sic mendacium deducens in mortem innocentis,
habet quidem malitiam homicidij et mendacij, et tamen sic peccatum
peccatum mortale et non veniale: mendacium non desinit esse peccatum
veniale per hoc conjunctionem cum homicidio, et tamen
ex defectu, neque fidei, quod licet cum fiducia conjungatur,
non desinit tamen esse fides. ratio dispositionis est quia fides non ex,
cludit a se ipsa realem formam evidentiam, id est abuso
a fide notitiis, nisi enim sufficientes sint, ut an excludere,
etsi sit conjuncta cum fiducia. Veniale autem debet excludere
a se ipso graviter offensio, non ipsam excludere, sic est con,
junctum cum mortali, potest quidem proscindere a mortali,
et propterea non egit in mortale.

Jam quaestio est utrum peccatum mortale possit fieri veniale
et haec quaestio est plerumque sermonibus vere dicit. Primus utrum idem
numero actus possit successive fieri est mortale veniale,

aut vicissim, ita ut etiam peccatum quod ex genere suo est mortale possit fieri veniale, sive peccatum possit esse de genere venialis aut vicissim, ad quod sit

Responsio 1ma

Idem actus moralis sumptus non potest de mortali fieri veniale, aut vicissim, potest tamen sumptus realiter et per se.

Utraque pars est S. Thomae q. 88. a. 4. ubi cum pro,, misisset peccatum veniale fieri mortale, posse triplici: unum modum sic explicat. Uno modo sic, quod idem actus numero, primo sit peccatum veniale, et postea mortale, et hoc esse non potest, quia peccatum principaliter consistit in actu voluntatis sicut et quilibet actus moralis. Videndo unus actus mor,, alis, si voluntas mutetur, quamvis enim actio sit una, non sit con,, tinua ex quibus sic argumentor.

Probatur 1ma Parte Cum voluntas mutata, non de,, beat eundem moralem actum, actum peccati mortalis primo, deinde venialis, mutata, quod vero non debeat eundem moralem actum: quod impossibile est ut per eundem moralem actum peccet mortaliter primo, deinde venialiter.

Probatur 2da parte sit cum voluntas peccat primo mortaliter deinde venialiter, potest esse continuata actio non solum extra sed quae data et etiam intra de qua loquitur D. Thomas nempe de actu voluntatis: quod eadem actio continuata esset per se sumpta prius primo peccatum mortale, deinde veniale aut vicissim.

Ratio a priori est, quia ut diximus tractatu prooe,, dio: principia denominationis liberae, moralis, boni aut mali,

moralem quidem specifici sortiuntur intra, at per se sunt
pure extra deducta à volunte agente libere, moraliter con-
formiter aut difformiter ad regulam suam; unde tam
facile actus materia sortiuntur has denominationes, quam facile potest
idem potest videri et non videri, et idem hoc amari et
odio haberi. Qui ergo v.g. commedere vult carnes die
Veneris, si id faciat absque sufficienti advertentia ad peccatum
mortale, aut omnino non peccat, aut veniale tantum peccat; si ac-
cedat sufficiens advertentia, per quam fere non mutabitur actus
voluntatis, tunc mortaliter peccat, et sic unus actus idem fiet
ex non mortali peccato peccatum mortale, multo magis id contingeret,
si eodem actu per horam continuato una parte horae non prohibi-
ente, eatenus nisi fo peccato veniali, et alia eadem hora fo
mortali. Sicut ergo ex eodem S. Thoma 1. p. q. 14. a. 15. ad 3.
eadem realiter propositio potest fieri ex falsa vera, et vicissim
pro ut cogitatur, si mutata re eandem opinionem de illa retin-
eamus: ita eadem volitio potest fieri de bona mala aut
vicissim, si mutata vel circa volitum vel lege eadem
volitio remaneat. Jam ad secundum sensum sit.

Responsio 2da.

Actum quidem ex genere suo mortale, posse fieri veniale
sive de genere venialium, et vicissim, et
hoc variis modis.

Probatur 1ma pars. quia aut unum aut vero unum
quod est peccatum mortale ex genere suo, quidem defectu ad-
vertentiae aut deliberationis non potest fieri veniale, item

etiams. n oia at plora essent qq ex defectu mod
fieri venialia ut suffm.
Prob. 2 Pars. Quia si ex natura sua veniale, non
potest sola habita ratione speciei fieri mortale, alioquin
non erit ex genere suo mortale, ut pt coniungi cum
peto alterius speciei a quo habeat, ut sit petm mortale.
3tia Pars explicatur ex doctrina S. Thomae q. 88
a. 4. ubi ait sex modis fieri posse ut pcm ex genere
suo veniale fiat mortale; primus est quando, ut ait
S. Doctor, constituitur in eo finis, id ē qqtm orbitur,
quando quis peccat cum affectu tam affecto actuali adeo
quamvis lex esset ei prohibita, ut quamvis
gravissime esset prohibita adeo non abstineret, ut si
quis inepte confabularetur cum eo affectu actuali
ut quamvis urgeret tempus audiendi sacri die
dominica, potius a sacro abstineret quam a con-
fabulatione. 2do quando pcm ex genere suo
veniale refertur ad mortale sicut ad finem, ut si
verba otiosa diceret mulieri, ut ipsam tandem ad
adulterium induceret. 3tio ratione conscientiae
erroneae ut si putet quis veniale esse petm
mortale. 4to ratione contemptus, ut si quis ex
formali contemptu Dei et loci sacri rideat et nugetur
in templo. 5to ratione periculi cum pcm ex se

veniale fit occasio proxima mortalis peccati, ut si col-
lusio cum puella inducat in periculum proximum
Impudicitiae. Octavo denique ratione scandali, ut si
vanus in puella ornatus praevideatur scandalum
iuventuti praebiturus.

Ex his innumeri casus, qui eo solent spectari, solui
possunt, et hic 8vus modus quo ex S. Thoma idque peccatum
veniale potest fieri mortale, nunc pro 3tio sit

Quaestio 9ma.

Utrum ex multis venialibus possit fieri peccatum unum mortale.

Responsio

Non potest: ita S. Thomas.

Qui loco laudato explicaturus 3tium modum
quo idque possit peccatum ex veniali fieri mortale sic habet.
Tertio enim modo potest idque dici, quod multa venialia peccata
constituant unum peccatum mortale; quod si sic intelligatur, quod ex
multis peccatis venialibus integraliter constituatur unum
peccatum mortale, falsum est; quia non omnia peccata venialia de
mundo possent habere tantum reatum quantum unum peccatum
mortale. Si vero intelligatur quod multa peccata venialia fac-
iunt unum peccatum mortale dispositive, sic verum est.

Ratio videtur esse, quod sicut in physicis, quod sit species

95. inferioris nunquam attingent perfectionem speciei inferioris
quantumvis multiplicata, neque non potentiae brutorum quantum-
vis multiplicatae, nunquam attingent perfectionem
hominis, ergo etiam in moralibus, quia cum peccata venialia
sint inferioris non solum speciei sed generis in ratione peccati,
nunquam poterunt quantumvis multiplicata attingere malitiam
peccati mortalis, quod est superioris generis, et ideo vel tertio
est, quod nullum peccatum subsequens potest suam speciem
a peccatis subsequentibus, quae in ipsum nihil influant, et peccata
venialia praecedentia praecise ut talia, non influunt
in subsequens, quod peccatum non eiusdem subsequens non potest ab iis suam,
ergo speciem suam eandem retinet quam ex se ipso habet,
unde cum supponatur ex se ipso esse veniale adhuc
remanebit veniale, et sic omnia remanebunt venialia.

Obiicitur 1mo August: qui passim videtur docere
oppositum, peccata, ut cum videmus in Epistolam D. Joan-
nis, ubi multa peccata levia insimul faciunt unum
grande, multae guttae insimul implent flumen,
multa grana faciunt massam, serm. 41 de sanctis
si modo sit Augustini: absolutum maiora dicimus minuta
si nimium durant, mergunt, et in Epistola 108 quae
est ad Seleucianam, cum pectora insimul contundimus
dicentes dimitte nobis debita nostra sicut et nos
dimittimus nobis volumus, quod dimissa in baptismo

non dubitamus: neq gravia post Baptismum com-
missa de quibus postea locutus fuerat: sed illa utique quae
habet fragilitas quamvis parva in crebra subrepunt, quae
si collecta contra nos fuerint, ita nos gravabunt et op-
priment sicut aliquod unum grande peccatum, quid interest
ad naufragium, utrum uno grandi fluctu navis op-
primatur et obruatur, an paulatim subrepens aqua
in sentinam et per negligentiam relicta atque
contempta, impleat navem atque submergat, hoc est
eadem ratione dicitur de poenitentia distinctione prima in quod
sic habet Glossator, cum quando inquit de pluribus veni-
alibus ut de uno gravi delicto, cum veniora condemnata
aequantur. Et certe.

~~Sequitur~~ 2do quis neget ~~famulum v. g.~~ quin
famulus v. g. herum suum quotidie furto subripiens
alia peccans etiam venialia per singulos dies, tandem
aliquando peccat mortaliter, at hoc non nisi quia ex multis
eius peccatis venialibus conflatur tandem unum peccatum
mortale.

Probatur 3tio ratione nam ex nobis malitia pecca-
ti mortalis est finita, ergo attingi potest per malitiam
peccatorum venialium saepius repetitam.

Hi adimimus S. Thomas q. 88 a. 4 ad 1. Quia
Augustinus loquitur in eo sensu quod multa peccata venialia
dispositive causant mortale: ac proinde pono.

equale est timenda, sicut facit sensus S. Augustini, fal-
sum videtur plus eum dixisse quam voluerit, [illegible]
et magis concionatorie quam theologice locutum esse.
Ad Glossatorem Resp. cum verbis Divi Augustini:
nimis mordicus adhaerentem excessisse vel ex eodem sensu
agendum, in quo S. Thomas dixit S. Augustinum.
Addendum facile [illegible] famulum in casu
proposito mortaliter peccare. Neg. [illegible] quod si quaeritur
quando agitur et quando peccat mortaliter, imo videtur quod
si prius [illegible] famulus faciat omnes [illegible] flammas
[illegible] et inter [illegible] fuerit in dubium [illegible] quin
tunc peccet mortaliter affective, effective vero
quoties [illegible] est, [illegible] moraliter coales-
centes in unum grave: at si deficit illa mens,
simplex etiam Responsio. Dicunt alii quod quando [illegible]
[illegible] concurrentibus cum praecedentibus fuit sufficiens
ad peccatum mortale tunc [illegible] fecit quod fam-
ulus advertit aut debuit advertere eam esse gravem, sed
graviter peccaminosa. Dicunt alii neque hanc
solutionem [illegible] in [illegible] de gravitate pec-
caminosam; dicitur hic peccare famulum graviter
quod iam apud se decreverat summam gravem, quam
tenetur sub mortali restituere, iuxta [illegible]
[illegible] mortale commissionis, iuxta [illegible]
omissionis. [illegible] placet.

2do Minus placet. Ex eo quod si famulus non possit tunc restituere, quod ideo non peccet graviter in facto praecedentia, sed supponit eius sententia in commissione restitutionis, a qua postea eum possum excusare.

Utraque fortasse conciliabitur, si dicamus furtum utramque graviter in se bene eam graviter prohiberi propter moralem sive coniunctionem cum factis praecedentibus, et quod furatus sit, et quod eam restituere teneatur, sive restituere possit sive non. Hoc autem posito ad

Obiectionem negandum: neque non peccatum mortale, sed ex peccatis venialibus praecedentibus, dicta solutione furto consistere graviter prohibito.

Quaestio secunda et ultima.

Quomodo discerni possit peccatum mortale a veniali.

Responsio.

Peccatum mortale a veniali ex quibus principiis discerni potest: ex obiecto, ex adiuncto, ex qualitate actus et quantitate materiae.

Probatur seu explicatur. 1mo inquirendum an peccatum de quo agitur sit ex genere suo mortale, an veniale et ad hoc considerandum obiectum.

2do. Supposito quod sit ex genere veniale, tunc inquirendum est, num propter aliquod adiunctum sibi peccatum factum fuerit mortale.

3tio. Si vero sit ex genere mortale, tunc inquirendum est, num ex defectu actus, puta ex defectu libertatis et ad,,

ventio; vel saltem ex levitate materiae factum fuerit tantum veniale.
Circa quod hic advertere, et quidem
Primum. Illud peccatum est ex genere suo mortale,
cuius obiectum est graviter prohibitum, vel ratione sui, sive
ex natura sua, vel ex gravi prohibitione superioris potestatem
habentis. Primo ex natura sua; quod scilicet in se grave est, et
graviter dedecentia, ea graviter prohiberi censentur, et
generaliter ista a Deo prohibentur, huiusmodi autem censentur
peccata quae aut Deum aut proximum, aut ipsum peccantem
graviter laedunt, sive quae contra Charitatem Dei, proximi,
sui ipsius pugnant; in quibus discernendis, fateor me nullam
adhuc videre meliorem regulam, quam prudentum virorum et
non ideo iam absurde, prout ex Scriptura, ex Ecclesia
et DD. sensu innotuerit. Sic est blasphemia, homi-
cidium proximum, et impoenitentia ipsum et impoenitentem
et mendacia, immodestia etc. sunt peccata ex genere suo levia
et venialia, quia nec Deum, nec proximum, nec ipsum
peccantem graviter laedunt.
2do Ex gravi prohibitione superioris, quod communi-
ter innotescit ex gravitate poenae impositae transgressori
ut si quid Deus prohibet sub poena mortis et maxime sub
poena mortis spiritualis, qualis fuit poena Adamo pro-
hibitus. Si Ecclesia sub poena Excommunicationis. Sed de
re magis ex professo agitur tract: de legibus, et de
singulis peccatis ubi agitur de singulis virtutibus, quibus
opponuntur.
Circa 2dum Rs. licet ex genere suo veniale
nunquam fieri mortale per simplicem sui circumstantiam

nam cum circumstantia simplex non mutat speciem, si peccatum fieret mortale, tum ejus ratione solius speciei, esset peccatum mortale; hoc autem sufficeret ad esse ex genere suo mortale, quod est contra suppositum.

Ut igitur peccatum ex genere suo veniale fiat mortale, debet concurrere cum alio peccato, sive cum malitia peccati alterius speciei, quae sit mortalis, quod peccatum debet suum objectum aut finem, aut circumstantiam; etc. peccati ex genere suo venialis, ut v.g. in mendacio graviter pernicioso, in oratione graviter scandalosa etc.

Circa motus primos. Motus solent, et maxime cum sint inordinati, alii vocari primo primi, alii secundo primi, et alii simpliciter dicuntur.

Motus primo primus est actus indeliberatus, et ut loquuntur factus in nobis sine nobis, et quidem, non aliis, sed quod non libere.

Motus secundo primus est actus proveniens plenam deliberationem, et veram exercitium libertatis, sive qui sit semiplene tantum deliberatus et liber, quales solent esse in pueris nondum plenum libertatis usum habentibus, in semidormientibus, in subito motu correptis, et aliis ejus modi.

Motus verò simpliciter 2dus. est, quo plenè de-
liberatus et liber, scilicet aut debuit esse, necnon
culpabiliter non fuit, ut sæpius cum à nobis nota-
tum est, ubi de Ignorantia et Inadvertentia tract. præ-
cedenti.

Ad Peccatum mortalitatem requiritur hæc plena
deliberatio et libertas, aut eius culpabilis omissio,
alioquin aut nullum erit peccatum, ut in motibus primo
primis, aut non nisi veniale, ut in motibus 2do
primis.

Ratio autem est: quia ut rectè exigit Vasquez,
non est verisimile naturæ rationi convenientes, ut homo sine
maturo iudicio, et perfectâ rationis advertentiâ et
libertate, s. aut libera huius advertentiæ omissi-
one, s. reus fiat tam male, quantum est peccatum
mortale divina amicitia irreparabiliter dissolut-
ivum, et pœna æterna dignum.

Igitur quamvis peccatum ex genere suo sit
mortale, poterit ex tali principio fieri veniale: Idem.

2do. poterit quoque fieri veniale ex levitate
materiæ, non tamen semper, nam quædam sunt ita pro-
hibita, ut nullam agnoscant levitatem materiæ, ut in ma-
teria delectationis, in sigillo Confessionis etc.

Cetera in quibus etc.

furt econtra in quibus excusat, ut in furto, in con, tumelia etc. Qua autem mensura in his sit censenda gravis quolibet, saepius difficile admodum est definire: quare debere consulendi prudentes, et maxime Theologi, ubi de singulis materiis agitur.

Et haec sunt quae de peccatis mortali et Veniali dicenda habebamus. nunc sit Lectio 3tia. vide in altera parte, ubi enim nihil omissum est, et statim sequitur, confectio in altera parte.

Lectio 3tia
De
Peccatis Commissionis et Ommissionis.

NB. Peccatum Commissionis, est commissio alicuius ~~praecepti~~, quod prohibetur, sive praevaricatio praecepti negativi, hoc est aliquid prohibentis. ut v.g. quando Deus dixit, ne furtum facias, ne moechaberis, ne occidas etc. quando ergo quis committit hoc crimen, tunc committit peccatum commissionis. Peccatum autem Ommissionis est omissio alicuius, quod praecipitur, sive praevaricatio praecepti affirmativi, hoc est aliquid praecipientis, ut, memento diem Sabbati sanctifices, diliges Dominum etc.

102 103

Lectio 3tia

De Peccatis Commissionis et Omissionis.

Quo de pcto omissionis prout contra distinctu
a pcto Commissionis dici potest, commode in quinq;
quaestiones dividi potest, 1ma an detur aliquod pctm
omissionis absq; ullo actu. 2da utrum semper differat
specie aut genere a pcto Commissionis. 3tia quod,
plurimi ergo modo possit committi pctm omissionis 4ta
quaenam aliquas circumstantias cum omissione concurrentes in-
ficiant eius malitia, et unde constituant pctm distinctum
a pcto omissionis. 5ta quorum committatur pctm
omissionis. 6ta qd sentiendum de imputabilitate pcti
omissionis effective distinctum commissi. his positis nil
est [illegible] de pcto Commissionis prout
contra distinctu a pcto omissionis. porro

Ex his quaestionibus prima tam ex professo soluta est dicitur:
praecedente de actibus humanis disp. prima qu. 3 de libertate
q. 5. ubi quaesitum est an possit dari exercitium
libertatis absq; ullo actu, et respondimus esse posse quidem dari
absq; aliquo actu antecedente, dixi dari posse dari absq;
actu concomitante et proinde posse simpliciter dari dici
posse Dem esse omissionem peccam liberam, quare ne
idem inutiliter repetam, maxime cum haec quaestio nil
ad praxim conducat, sit ea omissa.

Quaestio 2da

Utrum peccatum omissionis semper
differat specie aut genere à peccato com-
missionis

S. Thomas q. 72 a. 5 asserit semper differre morali(ter)
et non semper formali(ter) verba eius sunt, si loquamur de
specie peccati omissionis et Commissionis moraliter dif-
ferunt specie; sicut nimirum stricte loquendo contrarius dici(tur)
et negatio entis habere speciem; si vero autem loquamur de
specie peccati omissionis et Commissionis formali, sic non
differunt specie: nempe semper sed in eodem sensu et
forte in his declarationibus.

Respondeo

Semper differunt in genere physico
non semper morali

Facile probatur, imo semper differunt in genere physico,
quia agere aliquid et illud omittere quoquo modo om-
mittatur esse physice idem dari per se patet, plusquam
notabiliter differunt. secundo quandoque tamen specie morali con-
veniunt, quia ambo sunt eiusdem proprium contrariae,
ut rapere aliena et omittere illa restituere, quia
utrumque malum in eodem actu physico reperitur, ut
si quis ad furandum abstrahere cum integre debeat,
neque tamen propterea physice conveniunt specie, quia
omissio ... respectu facti vel ...

ad finem a quo q̄ desinit specie nec genere differre.

Quaestio 3tia

Quoduplici modo possit committi peccatum omissionis.

Responsio

Potest duplici modo: absque actu et cum actu: directe et indirecte: affective tantum, effective tantum, et affective simul et effective.

Probatur sic explicando 1mo sine actu iuxta dicta in prima quaestione ut si quis non velit amare, quando tenetur, et potest et debet amare.

2do cum actu ut cum quis vult non amare, cum possit, et debet.

3tio directe cum volitio fertur immediate in ipsam omissionem, ut in exemplo modo allato in quo quis vult non amare.

4to Indirecte quando quis aliquid vult aliquid ex quo propter eius incompossibilitatem cum positione rei in pacto sequitur rei in pacto omissio, ut si quis vult ludere tempore sacri, is directe vult ludere, indirecte omissionem sacri, quod ex sibi ludo possibile [illegible] sequitur.

5to affective tantum et sic qui providet ex somno suo secuturam omissionem sacri audiendi dat se somno libere; quamvis postea evidenter et praeter ad sacrum is tamen affective peccatum omissionis committit, non tamen effective quia ut supponitur

sacram audivit.

2do Effective illud, hoc qui praevidens exercitio
sua secundaria, omissionem sacri libere inveniam
habebit, si antequam fiat ratio ex parte dolebat de peccato
suo, tamen tempore sacri eadem non audiet peccato peccabit
omissionis effective illud, et eadem est peccatum de quo praesens
agitur quaestione 3tia.

3tio denique peccatum omissionis committitur affective
et effective si cum sufficienter et libere actu ponitur om-
missio peccaminosa.

Nec est pariter circa hoc q. dubium hocque annus.
dici notandum quaestio actus, nempe cum intercurrit
actus cum omissione, et maxime quando est indirecte
volita, quorum actus influat malitia omissionis
adaequate.

Quaestio 4ta.

Quinam actus concurrentes cum omissione
indirecte volita eius malitiam invitiant,
et an sit peccatum distinctum a peccato omissionis.

Recte advertunt theologi actus concurrentes cum om-
missione peccaminosa saltem indirecte volita, posse
se habere triplici modo, vel ut motivum, vel ut simplex medium,
vel ut simplex circumstantiam. Tunc est motivum, cum
est id ex quo directe propter secundo volito sequitur indirecta
volitio omissionis, sic se habet ludus volitus respectu
sacri audiendi; tunc est simplex medium cum illud est
id ex quo propter aliud directe volito sequitur volitio
indirecta omissionis, ut si quis placide vitando

causa vult manere domi, tunc pluvia vitanda est motivum, et mansio in domo est medium, et quo volitio volitionis est indirecte omissio sacri, tunc est simplex circumstantia cum est quid sequens ad quem omissionem et volitionem omissionis. Item cum quis pluviae vitandae causa vult manere domi et sic omittere sacrum, et quia non vult manere domi otiosus, vult ibi quiescere, studere, orare etc. tunc studium, oratio, et alia opera domi facta, quamvis sit id ex quo sequatur omissio sacri, non est tamen id ex quo secuta est volitio omissionis, immo est id, quod sequatur ex volitione omittendi; est igitur simplex circumstantia omissionis peccaminosae, cum e contra alii actus sint eius causa, procedit ergo quaestio de iis actibus, ad quod dico

Responsio Prima.

Ille solus actus ex coniunctis cum omissione peccaminosa est peccatum, qui est eius causa sive ut motivum, sive ut medium.

Responsio habet duas partes: prima quod ille actus sit peccatum, secunda quod ille solus sit peccatum.

Probatur prima pars, quia quo praecepto prohibetur omissio, prohibetur et eius causa: ergo positio causae est eiusdem peccatum, quam ipsa omissio. Consequentia clara.

Probatur 2a pars. Quo enim praecepto prohibetur omissio, eodem prohibetur quidquid sic est directe volitum ut ex eo volito sequatur indirecte volitio omissionis, si
+ non ut est factum pro sola circumstantia. In quo

præcepto prohibita omissio sacri hora 10, prohibet et vitão plance, et mansio domi pro illo tempore.

Jam. Probatur 2da Pars. quia oes actus concomitanter tm se habentes ad ommissionem, nec in eas volitiones influentes, et fluentes ex ea, cum non sint cãa illius, nil hbent propter qod inficiant malitia hujus ommissionis, unde si nihil hbent aliunde mali, non sunt ipso mali. et certe quis dicat peccare aliquem ex eo, qod nolens planco retardatus cão audire sacrum, vult interim domi orare Deum, vel ejus retardandi causâ studere. Utramque partem sentiunt communiter Thlgi, tamen

Objicit contra 1 p. Medina, id qod solum inficitur malitia ommissionis, qod est cãa ommissionis, atqui solum motivum et non putamus medium, saltem id qod nos vocamus medium, non cãa ommissionis: ergo solum motivum est non is actus, qod nos vocamus medium inficitur malitia ommissionis. Majorem concedimus.

Probatur Maj. posito motivo, et posita propter motivum volitione ommittendi, sufficienter sequitur ommissio, ergo quæcunque alia supervenient et in præmissis id qod nos vocamus medium, se hbent tm concomitanter ad ommissionem, et alias circumstantiæ, non ut cãa.

R. Con. Maj. Nego Min. ad probationem dico qod posito motivo et volitione ommittendi sufficienter sequitur omissio ut me directe volita Con. ut me immediate tm volita, Nego. tum non debet esse volitum id, in qo est volita

omissio, hoc est ipsum medium, quod utique erit causa
omissionis. Sunt ergo ex notitia et proposito occi-
dendi non sequitur homicidium, nisi superveniat co-
agulans insultum, quod erit causa homicidii, ita ex
notitia et proposito omittendi tantum indirecte
non sequitur omissio, nisi supervenit volitum, et ponatur id,
in quo indirecte omissio erit volita, et certe im-
plicat, aliquem velle indirecte omittere, nisi
sciat et prius velit id, ex quo sequitur omissio.

Objicit contra validitatem contra eandem p.

Quidquid est causa omissionis, est causa malitiae omissionis,
dicitur etiam actus, quos nos simplices circumstantias omis-
sionis vocamus, sunt causa omissionis. ergo

Probatur Minor. Quidquid est incompossibile cum aliquo,
illud si est directe volitum, est causa, cur omissio eius,
cum quo est incompossibile, sit indirecte volita: atqui
actus, quos nos circumstantias vocamus, sunt quid incompossibile
cum re omissa, et sunt directe voliti; ergo sunt causa cur
indirecte sit volita eius omissio. Nec refert quod
consequenter fuerit volita ~~eius omissio~~ illa volitio,
non fuit, quia quando duo sunt lethalia ad eam concurrunt
sunt ambo causa mortis illius, quia ita quando duo incompossibilia
cum re omissa sunt directe volita, sunt ambo causa om-
missionis.

R. Concedo Maj. N. Min. ad cuius probationem nego antecedens
Sit quidem forte id, quod ponitur, directe id in quo est volita
omissio, immo omissionis volitio est id, cur volita

ē cis actus, quem nos circumstantiae vocamus.

Ad confirmationem hujus partem. Specificatas est quod moralis aliquid directe intentum; unde quod additam de se est circa idem, et ita adhibeta, tenendo circa mortis; at omissio est aliquid etiam volitum in altero, unde idem est circa circas, in quo primo volita est: atq studium ut quod praefacere non est idem, in quo volita est omissio facere; immo nec eo volita est in studio, nisi quatenus studium continet maasionem domi: quare male dixerte volita in studio: studium ergo non est circa volitionis indirecte omittendi facere, et econtra.

Responsio 2da.

Actus coniunctus cum omissione, cuius est causa, et ideo malus, non constituit peccatum aut specie, aut etiam numero distinctum, nisi aliunde sit ipse peccaminosus.

Probatur quia est circa idem praeceptum ac omissio quae eiusdem speciei, et unum quod morale constituit cum ipsa omissione unica malitia et imputabilitate convenitur, quia idem est quoque numero peccatum. Sic in praecepto dici, et unica malitia est peccatum et commissionis et omissionis, at non formale.

Additur in responsione nisi aliunde sit peccaminosus, nam quia dicit sacro est fumare, tunc factum eius complexum est numero peccatum, ut suo loco explicaimus, unde in nostri actuum exigitionis.

Nec si committet sacrum, ut quod studeat, complex quoque peccatum committet; quamvis studium de se non

sit peccaminosum. Nego. Probatur quia vetatur à studiositate, ergo est peccaminosum ut studium.

Probo antecedens: quia virtus quaelibet propter suam cum aliis connexionem et veluti amicitiam, vetat actus sibi proprios, quod est contra alias virtutes, unde studiositas vetat nimium per excessum studendi tempore sacri audiendi, et certe lex de studium approbat, lex permittit, lex prohibet, non approbat neque permittit, neque una virtus approbat aut permittit quod peccatum est, ergo prohibet, ergo studium illud est contra religionem quatenus est omissio sacri et contra studiositatem à qua prohibetur studium pro eo tempore.

Respondeo: Distinguo antecedens: hoc studium vetatur à studiositate ex proprio et ut est contra ipsam, Nego; vetatur ex alieno quatenus est contra religionem, nempe quatenus omissio sacri, Concedo. ergo est peccaminosum ut studium, Nego consequentiam. Ad probationem: Distinguo quod quaelibet virtus vetat actus proprios quod est contra alias virtutes et vetat inquantum ex proprio et ut est contra ipsam, Nego, ex alieno prout est contra alias, Concedo: at tunc praeceptum ejus non est diversum a praecepto virtutis aliarum, nec proinde constituit diversum peccatum. Ad confirmationem permitto quod lex approbat, at non ex proprio sed ex alieno, unde non propterea constituit peccatum specie diversum. q. s.

Quando Committatur Peccatum omissionis

Responsio

Committitur proprie, quando committitur effective sive dicitur hinc committitur effective, hic capi prius commissum fuerit, ideo committitur propria quando etiam ipsa committitur omissio

Hac responsio ita expresse tradita a Bonavent. de eius mente dubitari non potest. Sic quia ad 3. Peccatum omissionis opponitur praecepto affirmativo quod obligat semper, sed non ad semper, et ideo solum pro tempore eo aliquis cessando ab actu peccat pro quo praeceptum affirmativum obligat. Item et ex professo ...... ad 3. Sicut peccatum transgressionis opponitur praeceptis negativis, quae pertinent ad declinandum a malo, ita peccatum omissionis opponitur praeceptis affirmativis quae pertinent ad faciendum bonum, praecepta autem affirmativa non obligant ad semper, sed ad tempus determinatum et pro illo tempore peccatum omissionis incipit esse, potest autem contingere quod aliquis tunc sit impotens ad faciendum quod oportet, quod quidem si sit praeter eius culpam, non omittit quod debet: si vero sit propter eius culpam praecedentem, puta si aliquis sero se inebriavit, et non potest surgere ad matutinas ut debet, dicunt quidam quod tunc

113

incipit p(eccat)um omissionis; quando aliquis se applicat ad actum
directum et incompossibilem ad illum actum ad quem tenetur;
et hoc videtur verum, quia dato quod homo se disponat per
violentiam et alia ad maleficia, non omittit; unde
patet quod praecedens ebrietas non facit omissionem, sed omis-
sionis causa; unde dicendum est, quod omissio incipit
in impotentia ad executionem, quando facit tempus operandi, non
propter causam praecedentem ex qua omissio sequitur
redditur voluntaria: ita Doctor cuius sunt verba dicen-
tes explicationes potius mentem quam ... , nec non eius
positionem: quae enim erit p(eccat)um proprie omissionis
dicatur, si ait omittatur, statim quam est affectus ad
omissionem, et ex illo affectu ponit causam, ex qua oritur
postea ista omissio; qui affectus est qui positio causae
efficiente nulla omissione consequente, ut docuimus
in praecedenti; videntur autem ... affectum committere p(eccat)um
omissionis, et nimirum tale p(eccat)um ipsum proprie dicitur
omissionis, incipitque durante ... ; quando extrinsecus omissio
Non obstant huic assertioni difficultates quaedam
primis obiectae ab adversariis, facit quemvis, ut quis
nunquam ... habeat ex quo ... facultatem
... et ... omissionem facere audiendi, is
quando tunc peccabit, et ... antequam ... inde sit
peccata, ut ipse doluerit de ... et veniam obti-
nuerit, certe si postea factus ... et omittens fuerit,
tunc de novo peccatum ponitur omissio facti, ergo

tum dormiens absq ullo actuali libertatis exercitio gratiam
Dicam amittat, quod quis dicat: non est igitur dicendus
pro tunc peccare, quando tamen prius peccasse cum libere posuit
causam omissionis. adhaerendum sic est sententiae discendae,
sed quam promisimus ad praxin vera.

Quaestio 6ta

Quid sentiendum de Imputabilitate Peti
Omissionis effective dum commissi.
Extendetur haec doctrina ad omne petum in sua dependentia
causa voluntaria, ad quod sit.

Responsio

Petum omissionis, ut et quodvis aliud in
sua causa voluntarium speciem malitiae habet
a seipso, imputabilitatem ab imputabili
Status Causa posito

Prima Pars certa est quia sive petum sit in se voluntarium
sive tantum in causa, eidem praecepto, eidemque virtuti opponitur, quod est unicus dans speciem, ex Lectione ma 93, cum
ergo speciem habeat ex se ipso, tunc cum est directe voluntarium,
hoc est ex sui oppositione cum tali praecepto et virtute,
habet proinde ex se ipso eandem speciem, cum est voluntarium tantum
in causa, sive qui blasphemat, qui sui compos blasphemat
ac qui in ebrietate culpabiliter blasphemat, uterque
vere blasphemus, vere est blasphemiae infamis uterque

114

115 [illegible]

2da Pars videtur quoque certa, quia id quod habet imputabilitatem peccatum, unde habet voluntarietatem et libertatem, et peccatum volitum in causa habet voluntarietatem et libertatem a voluntarietate et libertate causae positae, ergo et imputabilitatem.

Ex his duobus principiis solves innumeros casus qui huc supponi possunt. Verbi gratia

1mus si omissio pro quo tempore praecepto obligat contrariatur praecepto, nec ipsa nec ipsius causa posita, si modo hoc aliunde non est peccaminosa, est peccatum; sic omissio sacri in homine per regionem infidelium transeunte, ubi nullus est sacerdos, nullo contrariatur praecepto, hinc nec sacri pro tunc omissio nec eius causa peregrinatio est peccatum, at omissio sacri vel propter ebrietatem, vel propter venationem solam prohibitae, sicut et ipsa est peccatum, et causae eius tum ebrietas tum venatio.

2dus. Qui enim inculpabiliter ponit causam omissionis, etiamsi omissio supponatur prohibita, non peccat nec est imputabilis, sic qui ex nimia defatigatione aut ex alia causa licita in vesperis obdormierit, non peccat, licet ob hunc somnum sacrum omiserit, quia non sumit omissio imputabilitatem a causa sua, quae ipsa nullam habet imputabilitatem.

3tius qui culpabiliter posuit causam omissionis

futuro, et quamvis doleat de culpa, antequam ponat omissio, non propterea non peccat imputabiliter quando omittit, ratio est quia hic dolor subsequens non impedit quin praecedens causa sit positio facti voluntaria et imputabilis, quare non impedit quoque quin ab ea causa omissio libera et in voluntate et imputabilis, ergo qui etiam peccat, peccat et quidem imputabiliter.

4tus. Si talis dolor fuit capax delendi culpam tam et a peccato praecedente et a subsequente tollit imputationem ad culpam. A praecedente quidem id per se patet, quia non tolleret fuit in omni alio peccato, a subsequente autem quia cum [illegible] eadem sit imputabilitas ad culpam, si pro uno tempore tollitur, tollitur pro utroque, sic ergo solves casum in quaestione propositum, nam qui post dormitionem venire, ex quo praeviderat secuturam ebrietatem et ex ebrietate omissionem sacri, etiam dolet de peccato commisso ante ipsam ebrietatem, ut peccati veniam mereatur, tunc quando omittit, adhuc reipsa peccat peccato omissionis voluntario et imputabili; nam propter praeactam poenitentiam non imputando, unde non propter hoc peccatum in tali casu gratiam per dolorem receptam (?) omittit, tenebitur tamen illud confiteri.

5tus. Quod si tamen posset imputabilitatem ad culpam tantum in subsequente peccato imputabilitas ad poenam

aliquam, quia non est cum culpa remittibile; unde,
non condonatâ culpâ, remanebit pœna, sicuti re-
maneret si doluisset tantum de commissione, non de sequente
positum; quare si v.g. in praedicto casu annexa fuisset
Excommunicatio omissioni sacri, tunc quia omis-
sio propter dolorem praecedentem, non imputatur
ad culpam, non incurreret excommunicationem, sicut
qui famulo iussisset percussionem Clerici, quam ante
percussionem doleat, si tamen ex iussione sequatur per-
cussio, non est excommunicatus.

Obiicies. Eiusmodi peccata non sunt minus in Confessione
aperienda, quam alia, quia non minus sunt peccata, quoniam
non habent ab extrinseco liberam suam voluntarietatem et
imputabilitatem, sed eam in se habent; sicuti actus imperati
qui ex parte habent voluntarietatem et imputabilitatem
suam. Hinc mihi nullo modo probabilis videtur sententia
Vasquez et Luriel qui volunt docent Commissiones et
Omissiones externas, quae exercentur ab homine dormiente,
certe celebrio probabiles, per se loquendo, non esse
in Confessione aperiendas, et sufficere si poenitens dicat
se dedisse proximam causam Commissionis et Omi-
ssionis, etsi quia est contraria praxis fidelium, cum
quoniam eam piam et laudandam, eo quod peccatore declarando
clarius Confessario innotescat, malitia peccati praecedentis
eminè et aliquando per accidens necessarium propter

annexam Omissioni aut Commissioni, et exigendi
et Censuram, et restituendi obligationem, et hujusmodi
alia onera generatim, quae nempe illi supponunt, hae
Commissiones et Omissiones neque sunt peccata, neque possunt
ad circumstantias pertinere; falsum non est, hanc sufficere posito
sufficienter patet ex praedictis, cum non ex seipsis sint
contra legem, sed habeant a praecedente peccato voluntarietatem
et imputabilitatem, vel ipsius defectum ad veram rationem peccati.

Nec magis audiendi Patres Sancti Galli, qui tomo
2 Tract. 4 Sect. 1 n. 9 praedictam sententiam modi-
ficaturi addunt, quod si Commissiones et Omissiones ejus-
modi explicandae sint in Confessione, hoc non ideo faciendum
esse, quod peccata sint, et quod utique id constituerit, ultimo modo
consummatam dein ipsam externam commissionem aut
omissionem confitentur, eo quod sint praecedentis
peccati consummatio et quasi ultimus effectus; quoniam inde
sibi habeant hanc ... institutionem, nisi ex eo quod
Commissiones et Omissiones ejusmodi necessario sint peccata
moraliter deducta a peccato causa posita. Profecto cum
in rem hanc recte habet Caietanus in 2.2 q. 150 a. 4.
Hae Commissiones et Omissiones sint in seipsis actus aut
omissiones difformes et noxiae in sua causa, quam potuit
et debuit agens vitare, ergo habent omnia requisita ad
hoc quod sint formaliter peccata in genere moris, nec sibi ...
omnia rationalis, quae eis absunt, quia consentienti

in patiente, ut bona clavibus, cum ut prius dictum est post deletam culpam peccati praecedentis.

Dices ergo qui veneno infecit aliquem, qui is lente pereat, tamdiu peccabit quamdiu venenum aget, et quamvis ille peccatum suum confessus fuerit, antequam is moriatur, tenebitur tamen iterum confiteri cum is fuerit mortuus, ergo pariter qui veneno fontem infecerit, toties de novo peccabit, quoties in plures annos aliquis ex hoc fonte bibens mortuus fuerit, et quoties id contigerit, toties tenebitur novum hoc peccatum confiteri, atque hoc extra praxim et paranimpossibile.

R. valde distinguendum inter actum externum peccati et inter effectum peccati; actus externus peccati est aliquid exterior in patria ab interiori, et idem cum interiori peccatum componens, at effectus peccati est aliquid ab utroque distinctum, qui sicut actus, est liber et novum peccatum producit est contra legem, voluntarius vel involuntarius in causa sua, ex his autem.

Nego utramque sequelam, nam mortes secutae ex veneno se habent ut actus externi peccatorum, cum quibus peccatum homicidii componunt, quare hoc peccato semel confesso, nec addit nova ratio, nec tenetur peccator vel iterum confiteri, et omissio facta in Ecclesia aut prolata blasphemia et opera omnes distincta ab Ecclesia, quare si [illegible] sint peccata, vere peccata

et ab ebrietate distincta, et secundum ab ebrietate in aspicienda specie. Peccatum. Ad hanc quaestionem.

Quaeres hic forte quo peccato ut eiusmodi omissio quia maxime deser[illegible]

l commissio cuiusque sufficienter valeat in causa sua tribuit ad proxim

ad hoc ut sit peccatum.

Res ita videtur delucide et convenienter ex-
plicata à Caietano in verbo q. 150 a. 4 ubi agit de
ebrietate ut non aliam indicarim hic apponendam
explicationem, sic igitur habet. Sciendum videtur
inquit quod ebrius ex sua culpa est plus habet ad
sequens ex ebrietate peccatum, scilicet providendo l non
providendo illud. Respondetur autem provisum peccatum
non solum esse id provisum in sua specie, puta quia
novit quis se ebrium proximo detrahere, aut in suo
genere, puta quia novit quis se ebrium vitiis linguae
crebrius quamvis modo detractione, modo contumelia
modo blasphemia, modo irrisione modo turpiloquio
deinde si id provisum in communi, puta quia scit
se ebrium in aliquo peccare, sed nesciat in quo
genere tunc peccabit, respondetur rursus provisum
non solum esse id praecogitatum, sed sufficit esse pro-
visum praecogitando, puta quia ex pestibus et inclinationibus
suas pravas quanto magis bibit ad peccata, l quia
aliquis in alienatione mentis l prope incidit in peccatum,
aestimatur omnino provisum peccatum in ebrietate, quando illo

modo praevisum est, provideri quae rationabiliter non potuit
huiusmodi
Quando igitur peccatum sequens ebrietatem est praevisum
tunc peccatum illud non excusatur à specie peccati sui; quod dicitur
ad rationem suae speciei ratio voluntarii in ebrietate contenta
inclusi, terminati ad praevisum, licet excusetur à
toto quia non est ita peccatum, quam peccaret, si sobrius illud
committeret; quia aliquo modo involuntarium est peccatum
istud, aliter non ex ebrietate causatum; sed tunc
ista ebrietas trahit illud peccatum in suis speciebus. Et
quod homines rationabiliter agendo dicunt eum, quod ebrietas
culpabilis excusat à tanto non à toto, licet non sine
rationis usu absolute loquendo non possit quis de novo
peccare, quia tunc privatur libero rationis usu, potest
videlicet quod si se privet rationis usu, actum peccati in-
currit, et culpabiliter privat se rationis usu, cum
valeret non providere, scilicet quod sine rationis usu
incidit peccatum incurrere: et si quaeratur, quando [illegible]
commisit illud sequens peccatum, videtur quod com-
mittit illud actu quidem interiori, quando in ebrietate
quoniam tunc vadit ebrietatem et sequens peccatum,
actu vero exteriori, quando eam ebrius peccatum illud ex-
ercet percutiendo et detrahendo. Et videtur quod
posse contingere in huiusmodi hominibus, quibus huiusmodi

oportet esse praevisor, quod alienao mentis, ex facto,
vero, vinca visabili, ex infirmitate evitabili, quamvis
sit causa, quod non esse aut vincalis, propter praevisum
actum futuri pecti mortalis, fiat mortalis, aut potius
cum voluntate non curante in casum pecti mortalis.

Quando autem nulla timendi futurum casum sibi ratio
pecta ebrius evaserit dormire in sua pace et tam
si casu ebrius cum stabilitate aliquod pctum committeret,
pctum illud excusaretur a toto hoc est a specie, etiam
quod ebrietas est ille actus non sit dio pecta, et ille actus est
circumstantia quid, hoc est effectus ebrietatis non intentus,
nec praevisus et nil aut parum aggravat ebrietatem;
nihil peccasse, pro quanto non intentus nec praevisus, posse
per accidens, pro quanto culpabili ita esse posuit in statu
et conditionem effectum, ultra aliquid de voluntario in
culpabili habeat, et quia sic Loth incestum commisit,
ideo tam grandius est non augmentum iniquitatis incestus,
et quantum illa ebrietas meruit, et sic tam hoc verum est
opinio dicentium quod excusante a toto ebrij.

Redeundo ad dubium de hoc in expecto, imo
remo se inebriante ex proposito, nilque cogitante
de periculo sequentium peccatorum, an sequens
illi ebrietate pctum excusetur ut non praevisum, an
imputetur ut praevisum, et ad hoc cum distinctione
dicendum videtur, quod pecta, quae solent ab ebriis con

nitis quamvis non omnes ebrii ea committant, co[n]ti-
cendum ob generale periculum, quoniam debent
providere ebrio qui se inebriaverit, ex quo multorum
ebriorum actus contingit esse illos, sicut in inter-
versa homicidia comparatur, si quis casu hominem in
monte occidit, non providens an mors esse sit in-
evitabilis ab homine an non, ex quo aliqui sunt inevitabiles, alii
non, sed in hoc prout a priori ammonendus est, quod aliqui
nesciunt si in se hac sequentur quae in multis ebriis sequuntur,
ebrietas, et sic dicitur peccare sibi ignota quod non se
commissurum possit utrumque posse contingere. Dicta
autem quod magis in posterum quam in actu consistunt, quia
non ex ipsis ebriis et ab aliis captantibus tempus ab-
sentiales emergunt, videntur computari inter re-
s habentes proximis, quoniam haec solet fugiunt humanam
diligentiam, hoc non cogitabile quod unde est ad con-
cedendum, et propterea non videtur cadere sub voluntate
directe, nisi sint eventus seu effectus in sua causa
possibiles.
Ista Caietanus cuius doctrinae nil prorsus
videtur attendere, sed ad quaestionem solutionem
tam adeam quam hactenus tractavimus de peccati
omissionis efficacia et commissi in particulari.
Quaeritur nunc: quaestio de divisione peccati
in actuale et habituale. Resp. hanc sequentem materiam,
quia his temporibus saepe in disputationes cadit.

Sectio 4ta

De Divisione Peccati in Philosophicum et Theologicum.

Sumus in argumento, in quo caute admodum procedendum, et de quo plerique ac proinde laborantes rationes, quam loculenti fuimus, nisi necesse esse videretur pro his temporibus Theologum non ignorare quae hanc materiam spectant, et de hac de causa quaeremus primo an admittenda sit divisio peccati in Philosophicum et Theologicum, secundo an peccatum proprie philosophicum sit vocabulum dari offensa Dei, tertio an etiam supposito quod non sit offensa Dei sit tamen peccatum aliquando mortale et amicitiae divinae dissolutivum. quarto an aeterna poena dignum et irreparabile. quinto quid circa eam materiam damnatum sit ab Alexandro 8. sexto denique an author propositionis damnatae censendus sit gravis erroris, aut horum in eius propositione damnatorum, et si ex pluribus aliquis nihil vi facere possit, quod hanc eam materiam possit inquiri.

Quaestio prima

An admittenda sit divisio peccati in Philosophicum et Theologicum.

Ita a nullis licet peccatum Philosophicum conclamatum est nonnulli alij ad eius nomen horrescere videantur, quasi procul dubio timent, ubi non est timor; nemo logicus ignorat esse plenam esse divisionem alteram porro loquamur inter partes eiusdem esse formalitates,

124 125.

alteram formam inter dictas entitates · sit ·

Responsio ·

Negari non debet divisio logica sacrae in philosophiam et theologiam, et eam esse admisit S. Thomas ·

Prob. 1ma p. quia ubi sunt duae facultates saltem inadaequate a se invicem praescissae, ibi dari debet divisio saltem logica, sed non datur inter scholasticam naturalem et sacram, sive inter genus et speciem &c. atqui facultates quas constituunt philosophiam et theologiam saltem inadaequate a se invicem praescindunt, nempe differentes earum ratione praecise et sic, et differentias cum lege divina, sive hac elevata de lege, quae est in Deo, sive de ipsamet ratione non eam producente ut sic, et quemadmodum ipsa lex praescindit [illegible] ut est lex a Deo homini data, atque ut sibi cognita, ergo potest dari divisio logica inter istas facultates, et proinde inter philosophiam et theologiam quae per illas constituuntur.

Confirmatur et probatur 2da pars · inter illa datur legitime divisio logica, quae possunt separatim considerari; atqui ex S. Thoma ratio sub philosophiae et ratio sub theologiae separatim et a diversis considerari possunt et ipsa considerantur, ergo inter illa legitime datur divisio saltem logica; maior est certa; minorem probat S. Thomas loco iam a nobis allato q. 1 a. 1 ad 2um ubi dicit philosophiam [illegible]

[Margin, left:] Ob. dari inter scholasticam naturalem et sacram nimium duas facultates, ex eo quod quando concipitur scholastica conceptus philosophicus de eius scholastica naturali [illegible] nexu conceptus de scholastica sacra, cum sint idem, sicut praescindat aliquo modo [illegible] conceptu illius [illegible] et [illegible], sed [illegible] requirendum inter philosophiam et theologiam.

[Margin, left:] Nego ergo philosophiam et theologiam posse considerari separatim et a diversis, quoniam nempe per philosophiam praecise non est extra rationem [illegible], per theologiam non est offensa contra Deum, quae a diversis speculatur et consideratur nempe a ratione ipsa et prout est extra legem divinam, loquitur nempe.

ad 5. ubi de peccato sic ait: à theologis consideratur peccatum,
praecipue secundum quod est offensio contra Deum, a philosophis autem
morali secundum quod est contrarium rationi.

Item illa littera facit cum logice distinguente quoties diversa
pena assignante, atque peccato philosophico et theologico ex S. Thoma
diversa pena assignantur, ergo etc.

Maior certa, quae est minor probatur à S. Thoma q. 87 a. 1.
Qui peccat inquit agit contra rationem et contra legem humanam
et contra legem divinam, unde 3plicem penam incurrit, unam
quidem à se ipso, quae est conscientiae remorsus, aliam ab homine, tertiam
a Deo, et de ista quidem pena loquitur etiam Augustinus, in 1
Confessionum capite 12 omnis inordinatus animus sibi ipsi est
pena. Ibidem ad 2. dicendum inquit quod pena illa in-
ordinati animi debetur peccato ex hoc quod rationis ordinem
pervertit, sed alias vero alterius pena per hoc quod per-
vertit ordinem legis divinae et humanae, et in hac quidem res-
ponsione vix ulla apparet difficultas, atque maxime in
consequente, per eam non satis fit quaestioni, utrum sit
dari peccatum pure philosophicum, de qua quod non possit ex dictis omnium
controversiae, nec ibi est qui dubitat, sit autem!

Responsio etc.

An absolute possibile sit peccatum pure
Philosophicum, controversia est quam
ostendimus a nullo privato theologo
spectata sola ratione posse plus quam dubitative determinari definiri
nos in posterum negativam longe magis spectata illa sola

NB 3plex pena peccati
assignata à S. Thoma
ex eo, quod qui peccat,
contra 3plicem legem omnino
peccat, scilicet contra legem
rationis, contra legem humanam
et contra legem divinam.
ergo ex S. Thoma habetur
peccato philosophico et theologico
assignata diversa pena.

NB Ergo habet penam
remorsus conscientiae
peccatum quia per-
vertit ordinem suae
rationis, sed postmodum
eius alterius pena
quod pervertit
ordinem legis divinae et
humanae.

ratione, respondemus, solum quod divinitio [illegible] in Atheum ab Atheo
nunquam esse nisi logica, quae spectata ab Atheo de sententiendo
est, dicta conscientia [illegible].

Probatur prima pars quia istius cognitio de ratione
pendet ex quibusdam principiis, at ea spectata sola ratione
incertis, ut neutra ex parte videantur morali assensum.
Unum eorum neque est alteram partem potest invincibiliter et
inculpabiliter ignorari, non tamen simpliciter et absolute id
adeo homine qui ratione cum sanis est compos ut moraliter
agere potest, at vel peccando culpabiliter contra suam rationem,
veram pro divina penitus inculpabiliter ignoret, quod est in
conceptu sui, [illegible] quocumque conceptu conceptibili
saltem conceptu alicuius, quod male facta noverit et
puniat, ubi sic agendo homo displiceat ei. Sin id fieri
posset, tunc forte posset dari actum pure philosophicum, at
non possit, non potest dari de eodem ratio quis peccaverit
plusquam dubitationem prudentem eadem, quamquam non
in ethnicis implicare non videatur, at id fieri contra
posse non videtur quoque. Tum propter connexionem
cognitionis legis rationis cum cognitione saltem dubitatione
quod haec lex sit ab aliquo qui sit eius vindex. Tum quia
de providentia divina videtur, quod nemini eam moraliter
agenti haec cognitio, nisi culpabiliter desit, ut patet etiam
in morali agendo [illegible].

Nam quod aiunt, nonnulli populi, plures Philosophos pugnatores
ceterum pluribus Gentibus fuisse ignotam, contra ipsum probari

Sed si possibile est, ut is qui
peccat contra rationem
positivus et omnino ignoret Deum
non semper conscientia
eius [illegible] ipsi dictaret
et ipse dictamina cognoscit,
non debuisse hoc facere
et sic sentiret aliquid
adhuc extra se, quod ipse
falloret et probaret
tales actus [illegible] quocumque
id conceptu id faciat
et advertat tacite
et debet inquirere quid
illud sit. Quia saepius id
eorum de moralitate [illegible]
[illegible]. Id adhaerere
providentia divina
certius cum patet ab
illa idonei conceptum
eius [illegible].

78 effunde iram tuam in gentes, quae te non noverunt, ac
proinde cum aliunde negari non possit Gentes eas peccasse
ut enim aliquin eas iram suam effunderet Deus, Deo
dicendum est illas Gentes peccasse pro statu illius, vel
certe quia erat earum authorem eo pes en eum petere
Religionem; cum Deus eiusque lex invincibiliter ignorata, quis
non videt hic tam convidentes a viris aliquin non in-
doctis fuisse decantatum, audiant S. Augustinus qui de
cane deque laudato loco loquitur, cum aliis fidelibus sentiens
Recentes Tract. 106 in Joan.: quod Deus sit universae creaturae
et omnibus Gentibus antequam in Christum crederent, non omnino
de potuit hoc nomen ignotum, haec enim vis verae divinitatis, ut
creaturae rationali, jam ratione utenti, non omnino ac penitus possit
abscondi, exceptis enim paucis, in quibus natura nimium depra-
vata est, universum genus humanum, Deum mundi
huius fatetur authorem; in hoc ergo quod fecit hunc mundum
Coelo terraque conspicuum, et antequam imbuerentur in
fide Christi, notus omnibus Gentibus Deus, in hoc autem quod
ab injuriis suis, cum diis falsis colendus, notus in
Judaea Deus, in hoc vero quod Pater est huius Christi
quem dedit pro peccatis mundi, hoc nomen eius prius
occultum omnibus, nunc manifestavit eis, quos Deus
dedit ei Pater ipse de mundo: ita Augustinus ex
quo proinde negare fuisse illas gentes, quo Deum penitus

ignorarent, imò simpliciter ignorarunt inculpabiliter,
concedendo tamen quod non eodem modo norint fuisse
Judaei, aut simili modo Christi, quia iis revelatio non
ejusmodi contingeret, de quo cognitione elegendus sit
Casuista. Praeterea esto aliqui ignoraverint, an
propterea inculpabiliter, at vero inculpabiliter, nil
concluditur: apage igitur ejusmodi probationes. Et addo
hanc deduci ab authoritate, non à sola ratione de qua re
tamen hic agitur.

Alterum Principium est posse quod hoc tam peccat
ex eo quia posset formalitem à formali praescindendi,
ita possit adaequate ad difformitatem actus sui tam
ratione ut tamen et quidem inculpabiliter nullo modo adverteret
ad difformitatem ejusdem actus cum lege divina, ac pro-
inde quoniam is pro tunc non ignoraret Deum, at pro sua
praedictam inadvertentiam excusaretur à peccato Theologico,
nam ita eum si id contingere possit, posset quoque forte
dari peccatum pure philosophicum, atque si non possit contingere, nec
dari posset peccatum illud, at de hoc posito propterea quis
propter easdem ad prima ratione adhuc plus quam dub,
et dubium indicet. Hinc igitur fateor nil me spectata
sola ratione libere, unde de controversia hac pro posito
quod quam plus quam dubitative definiam. Et

Et addo et hoc esse ratione pariter responsionis in posito
negativam longè me magis propendere, imò quia

id nihil magis videtur exigere providentia divina, ut
quos creavit ad suum regimen morale, ordinem dederit tantam,
cum casu indiderit cognitionem eius principii ad dictum suum
regimen necessarij; quale est dari Deum sub quocumque tandem
conceptu ille apprehendatur, ita ut ab homine morali
agente non nisi cum gravi culpa, aut ignoranter, ut ab eo
praescindatur. Ideo quia non facile est affirmativa
forte absoluti; puta si quis eam imbutus minus forte
doleat de peccatis olim a se commissis, quod falso putaverit
fuisse pure philosophica. Item si idem, ne quis alter
gravius peccaret, non debitum docere dari Deum, quem
peccatis eius offenderetur, ut sine tempore peccata eius essent
pure philosophica, ac proinde minora; ideo cum ea sint optimus
dubia, potius negativa est profitenda, ut hic.

3tia Pars est portionis revelatae, nempe quod spectat,
attenta sola ratione non alia quam logica admittenda est
divisio peccati in Philosophicum et Theologicum, sed attenta
authoritate Ecclesiae de eadem clare sentiendum est,
docebimus cap. 4 mox quaestione 5ta.

Sed forte quaeres, quid ea de re dixerit S. Thomas,
vel alii authores alij?

Quo ad S. Thomam advertendum, quod ad rem praesentem
videntur pertinere, habentur in quaest. [illegible] art. [illegible] ad 3 [illegible]
sic habet: unde actus inordinato [illegible] deliberat
quod est contra legem Dei, gravius peccat consentiendo

quam si solum consideraret, quod est contra virtutem moralem, hunc videtur S. Doctor supponere, quod operatur hominem alioquin considerare quod est contra legem Dei, ac proinde minus peccare, aliquid hoc aliud quam peccare peccato philosophico.

Ad S. Thomas quando ~~vocat~~ iudicium superioris rationis exigit superiores leges nempe divinas, et regulas morum

Ad 3um est ex a. 9 ad 3 ante quam inquit ad iudicium superioris rationis devenerit, statim ut sensualitas proponit delectationem, inferior ratio per rationes temporales deliberans, quandoque huiusmodi delectationem acceptat, et tunc consensus in delectationem pertinet ad inferiorem rationem; si vero consideratis rationibus aeternis, homo in eodem consensu perseveret, iam talis consensus ad superiorem rationem pertinebit: atque in isto consensu non videtur esse peccatum, nisi philosophicum seu morale, et enim solum ad philosophicum, et fortasse in utroque loco S. Thomas non spectat hanc peccati distinctionem nisi sub praecisione logica, quam adverterunt alii.

De aliis authoribus commodius agetur in quaestionibus sequentibus quae erunt de peccato philosophico sive possit absolute dari non theologicum, sive etiam sub praecisione spectato, scilicet igitur.

Quaestio 2da

An Peccatum ut pure philosophicum sit offensa Dei.

Communior hactenus fuerat affirmativa non esse, ita ad

noralde neverent ne quidem propriè pcta ee nedum off- 132
ensam Dei, nora Bosha referamus chi sequentes.

Cardinalis de aguirre tomo 1 theol, disp 5 sect 5
edit editionis romanae pag: 131 impossibile est pctm grave
seu lethale quod non sit offensa Dei, neque ex offensa Dei
invincibiliter ignorati, quis non offendere dicitur quem
prorsus ignorat.

Cardinalis sfondratus in l(ibro) inscripto nodus
praedestinationis dissolutus Romae cum approbatione et
summis laudibus editus Anno 1697 pag: 152 num
pctm ingt sit specialis offensio et iniuria Dei solata
Dei cognitione nescio sequi nec iniuriam nec pctm ac
aeternam poenam fore. Unde paulo post concludit:
Ergo sive Barbari agnoscant s(eu) Deum, sive invincibiliter
etiam et salutem consequi possent, sive penitus ignor-
arent, videre non possent peccare, O semper veneran-
dum nec eius quem misericordiam Dei!

N.B. Professor noster R. P. Flavelz op, declaravit ac dixit de Eminentissimo Cardinali Sfondrati, quod merito inter Eminentes Eminentissimus dici ac vocari; et quod tota Urbs romana de eius morte contristata fuerit.

Ante eos Martinus Steyert in sdum disp 6 de pctis
ad in casu s(cilicet) ignorantiae invincibilis Dei, quemq(uam) saperet
invincibiliter ignorantem, cuius lex a dictamine
rationis proponenda, ideoq(ue) nil plane esset commit-
tere adhuc, quia Deus ignora nec dirigeret, nec obligaret,
cum vim dirigendi et obligandi totale a lege aeterna

debeat dici eo casu quo actus est indifferens, et ut talis apprehenditur a ratione, ideoque in genere moris malum est peccatum.

Pater Franciscus de Navarette ordinis Praedicatorum, Archiepiscopus Sandominicanus, tomo 2do dictis controversiis ad Sinensem missionem pertinentibus, hispanice conscriptis tract. 3 controversia 15 postquam supposuit posse dari saltem ad aliquod tempus invincibilem ignorantiam Dei, sic prosequitur: "Duae hic se offerre possunt difficultates, una si supposita ignorantia Dei invincibili, factum horum qui sic Deum ignorarent, actio dicenda sit peccatum theologicum an philosophicum et politicum, altera si idem contingeret quem in eo statu mori, utrum is damnandus sit an secus." Quoad primam attinet, per curiosus lector consulere Cardinalem de Lugo de Incarnatione disp. 5 ubi ample et docte punctum istud tractat, ut ego rem capio, certo admissa ignorantia Dei invincibili, qui est ipse [illegible] legislator, [illegible] peccatum committi ab eo potest, qui eiusmodi laborat ignorantia, quia in eo casu caret ratione aversio a Deo, neque [illegible] ad creaturam conversio, nempe imputabilis, licet opus malum sit et legi repugnet." Ad quod notandum quod ipse de Lugo ad quem se remittit

Respondet: spectat ad providentiam Dei, ut nemo
infidelis adultus moriatur, donec cognoscat Deum,
& habeat dubitationem culpabiliter omittat eius in-
quisitionem.

Vincentius Ferre eiusdem ordinis tract. de
Deo q. 1 s. 10, peccatum ex ignorantia invincibili com-
missum est inculpabile, non est offensa actualis Dei, neque offen-
dere potest, qui invincibiliter ignorat, neque hominem a
vero Deo avertere.

Guid. Cancrinus Carmelitanus, in 2 de q. 1
a. 1 dubio 2 ac q. si quando contingeret aliquem
sive fidelem sive [illegible] rectam rationem, et ignoraret
invincibiliter esse verum Deum, aut eius voluntatem & legem,
qua ignorat invincibiliter Deum est aut offenditur
[illegible]; sic videtur: in lege quam [illegible] [illegible] violare
legem quam ignorat invincibiliter cum etiam habeat
talis lex respectu sui [illegible] [illegible] non est.

Franciscus Bonae spei Carmelita, tract. de In-
carnatione disp. 1 dubio 5 resolutione 3 [illegible] peccatum ab
eo qui invincibiliter Deum ignorat commissum, non est
formalis offensa Dei defectu advertentiae ad rationem
contra Deum. Sicut ad obiectionem, Confessarium quod
debere communiter poenitentem gravia scelera com-
mittentem interrogare, an quando ignoravit Deum

134

135. scilicet esse Dei offensam. Respondet negando suppositum, quia impossibile
cum omni Christianus ex longa suasione Deum amandi
et cognoscendi prorsus non concipiat, quin dudum sit Dei of-
fensam esse percipiat, morale enim est omnino quod
peccare formale, quin Deum fore offendere velit.
Secus impossibile de atheo ex gentili ad fidem converso,
qui proinde de supposito non interrogabatur.
† Henricus Martenus a Flarenus scholae dominicanae,
una in Belgio columen hoc non exconcessum ornatum
lego in thesibus quas anno 1690, 23tia Maij, hic
e tam post tot tumultus super ea re tamen
habito tum in Belgio concitatos, nonarij publice
defendendas proposuit, ita statuit, et glosam ut
addita, ne quidquam faventibus Arnaldi affectis:
si quis legem etiam aeternam, adeoque Deum invin-
cibiliter ignoraret, ~~dare in non~~ plane is non peccaret, nec
proinde Deum offenderet.
Quid dicite nos post tot tam celebres Theologos.
Putamus ego explicando esse eum ex parte offendentis dis-
tinguendam offensam, alteram seu proprie seu
Juridicas dictam, alteram seu improprie seu mere
physice dictam, ne lis fiat de voce. propriea seu
Juridica est ea quae supra a nobis est definita, nimirum
aliena amicitiae dignitatis aut authoritatis improprie

seu minus stricta sit, quacunque ex causa saperet indignationem promeretur, quando nempe in recto ex inferioris facto offenditur seu indignatur, in specie sumpta sit nunc sit.

Resp. pars nostra.

Probatur est illum non esse quem offensa Dei stricte sumpta, ac consumpta minus stricte, sua Deus est Dominum eum nodo laudatorum et plurium aliorum quos omittimus, etc.

Prob. 2º ex ratione quam ipsi adhibuerant, nempe quod nemo possit diu alterum formaliter stricte offendere, quem inculpabiliter ignorat, sicut non ignorantia inculpabilis actus malitiae excusat a ratione peccati formalis seu imputabilis, ita ignorantia inculpabilis actus personae offensae excusat a ratione offensae formalis et stricte dictae, nec videtur contrarium defendi posse nisi ab iis qui negant in esse quod una ignorantia lateat invincibilis excusat. etc.

Confirmatur tota ratio quia videtur omnino repugnare divinae sanctitati atque justitiae, ut adversus peccata possit illa Deus indignari, nisi ratione injuriae Dei, quam quis cognoscit et violat, Dei indignationem et vindictam promereri, ita ut legitime dici possit quod qui audit eadem sibi quod agendum est dictantem,

137 Deum in ratione loquentem audiat, qui praecepit, deinde spernat, et sic offendat. Bene ergo dicitur simpliciter peccatum omne etiam pure philosophicum non desinere esse offensam Dei.

Dices ratio non est lex, quia cum non sit a superiore homini, non est sui superior, non est dictamen obligans, ut notavit S. Thomas ubi supra, poena peccatoris contra rationem agentis non alia est, quam quod sua conscientia remordeat, quod contra suae rationis dictamen egerit, qui remorsus non est proprie poena, cum ergo peccatum dicat esse contra legem, eo ipso contra rationem non peccatum nec consequenter erit ulla ratio offensa Dei.

Respondeo: rationem recte esse legem, cuius legislator est non ipsa hominis ratio, sed Deus a quo est ratio, et qui propterea est eius vindex, unde licet qui agit contra propriam rationem non aliter a se ipso puniatur quam per remorsum, at aliter punitur a Deo a quo habet rationem, ut ad videndum sit.

Ad quodvis ratio quae nobis aliquid dictat faciendum aut omittendum, Deus ipse in illa ratione nostra nobis loquitur, unde qui non obtemperat rationi suae Deo ipsi inobediens est et sic eum offendat necesse est.

Ad rationem recte est lex quod Deo ipso praescripta est et cuilibet homini data, non per hominem ab homine promulgata, cuius lex est, unde omnis qui Deo punitur, qui contra illam legem rationis agit non solum per remorsum illum conscientiae quae poena ab homine ipse ipso datur, sed adhuc per aliam poenam.

Quaestio 3tia.

An peccatum mere pure Philosophicum sit vere Peccatum mortale?

Negarunt quidquid authores in praecedenti quaestione citati sunt, affirmavit unus Pater Palao, quem cum illo secutus ferret Pater de Lugo, sic docet, nec alium se puto pro illa sententia praeter Patrem Palaum, qui eam ex professo docuit, et fortasse Patrem Arriaga quem citat

indicavit; et Vegam, cat profecto in legeat Cap. 4
de vals de Lugo, qui vis rome legens et unae de nis,
qd de hac nova cam ab anno 1619 fors cat Societas
nra en ~~praesor~~ revisoribus suis, ut ex aliquo e revisoribus
anni 1691 ad me Roma rescriptum e, sic in eorum libro
legitur. Aliquis Professor Theologia moralis hanc pro-
positionem docuit, si quis ignorans invincibiliter Deum
probe cognoscens malitiam moralem, adulterium com-
mittat, quamvis peccat malitia morali gravissima, tamen
mortaliter non peccat. Quaeritur an ea propositio sit tol-
eranda. Videtur quamvis non desit, qui eam sentiat, tamen
propositio est periculosa et ideo Professor quam cumque
eam docuerit 19 februarii Anno 1619 definitioni
subscripta si voco revisorum iuxta hanc defin-
itionem sit.

Responsio

Peccatum enim ut pure philosophicum si grave
est, est peccatum mortale amicitia divina
dissolvendum.

Ratio est, quia videtur peccator sufficienter ignorare, vel saltem peccat, quod
Deus diligat eum vel per se non oderit hoc in gravitate
credidit amor suae agentem, et qui tale agit, peccat
dignus est, qui hac Dei amicitia privetur, et sic non
ipse tam mortaliter, quam sequatur ideo, ego idem non differ-
sicut quod idea superadditum est a S. Thoma, minus
peccare qui etiam solam saltem peccat, quam qui peccat

Nam non posse verti
Deum non posse odisse
eat hominem qui
graviter contra legem
saltem peccat, quod
gravitatem, sicut
videat iniuria Dei,
quod ideo prohibet
faciendum, Deus
ipse enim lex ratio
eo ipso quod prohibet,
unde necesse est, ut Deo
illum hoc in gravitate
delinquentem contra
suam rationem sive
odio habeat, et dignum
eum meritoque amicitia
Dei privetur, et sic
mortaliter morte mala

138

139 contra legem Dei, et peccat tamen et quidem quodque graviter, quare filius a servo aliter, qui quia non cognovit voluntatem Domini sui, vapulabit paucis, id est minus, et quia tamen fecit digna plagis, ideo vapulabit, et quidem pro conditione peccati.

Vides hic evidenter repugnare S. Thomae, qui se quaerit [illegible] haberet, si possit esse conversio ad bonum commutabile sine aversione a Deo, quamvis sit inordinata non est peccatum mortale, atque in peccato ut pure philosophico non est aversio a Deo, ergo nec peccatum mortale.

Resp. Ergo si posset esse conversio ad bonum commutabile sine ulla aversione a Deo non est peccatum mortale. Con. sine aliqua etiam. Nego Maj. Et ad Min.: dico in peccato ut pure philosophico non esse quidem aversionem affectivam, et directam, qualis reperitur in peccatis infidelitatis, desperationis et odii Dei, de quibus tunc agebat S. Doctor, at esse indirectam seu virtualem, quatenus qui nimium amat unum e duobus oppositis, eo ipso avertit se ab altero et qui pravo affectu, nimium seu graviter se convertit ad creaturas per peccatum quodcunque, eo ipso se avertit a Deo, non quidem affective, quatenus conversio ad creaturas graviter repugnat amori Dei, ac proinde a Deo peccatorem avertit, et quia haec aversio, a qua habet peccatum ut sit mortale, ideo benedixit S. Doctor, quod si possit esse conversio sine aversione, non est peccatum mortale, at nec propterea peccatum erit philosophicum mortale.

ex quâ morte aeternâ [illegible] non solum poena sensus damni. Si quis [illegible] poenitentia rationem.

NB In peccato philosophico non esse quidem aversionem affectivam et directam quam vide in peccatis desperationis odii Dei et de his peccatis [illegible] Thomas ibi ~~[illegible]~~ loquitur S.T.

NB In peccato philosophico esse aversionem indirectam et virtualem a Deo, ~~[illegible]~~ quatenus qui nimia affectione amat alterum e duobus oppositis eo ipso se ab altero avertit. Et sic quod quis nimio affectu aliquo pravo se convertit ad creaturam aliquam per peccatum quodcunque, eo ipso derelinquit Deum et se ab ipso avertit.

provisè ad sic est irreparabile. ad hoc sit.

Quaestio 4ta

An lethum Christum mortale si daretur foret irreparabile.

Eadem sic loquitur P. Franciscus Bona Spei, loco
cit. a nobis q. 2 laudato, nempe tract: 3 de Incarnatione
disp. 2da dubio 5 resolutione 3, purus homo potest conatu, potest
condigne satisfacere pro peccato mortali considerato,
ut sub ignorantia invincibili specierum Dei, sive quod idem est
offensa Dei, tum foetu. Dixi mortale, et quidem formale
quia eandem mortem et affectat ut contendimus, ut mortale et,
ut fornicatio, adulterium, et ut quando haec duo cohaereant,
non satis video, si in peccatum ut sub ignorantia invincibili Dei
non est veri mortale peccatum, ut quod de homine pro eo posse
satisfacere, quasi peccatum mortale egeat satisfactione, et
forte putaveris fieri tum facilem formale veniale, et
sic posse ab homine pro eo satisfieri: videtur sit res a
profecto soluta difficilis, pro qua sit

Responsio nona

Lethum Christum mortale, si daretur, est in
praesenti statu a pura creatura irreparabile,
ut probabile videtur, quod non est in illo statu.

Probatur prima p: quia in praesenti statu peccatum mortale
non reparatur, nisi per novae gratiae infusionem, ut
neque peccator sibi ipsi solus mereri posset de congruo.

140

545. quem requirit deo condigne, nova gratia infusio nec, nec
possebat pura creatura alteri creaturae, nempe ait in gratia
omnis est ex meritis Christi, ergo in praesenti statu, peccatum
petum lethale mortale, si durabile non est a pura creat.,
non reparabile.

Ergo ad haec suadet quia non videtur, unde petus
~~plenum~~ lethale mortale prorsus est sic, habet absolute
sui ipse reparabilem a pura creatura, cum non est malitia
est infinitas, multo magis quam lethale, est finita
duntaxat ~~malitia~~ malitia, non per se debeat pura nisi
finita, quin post solutam etiam poenam, hi peccatorem
peti sui poeniteret, [illegible], maxime si
accederet magnum aliquod meritum morale, seu
ejusmodi laboris, seu quaecumque non modo in statu naturali
sed etiam in statu supernaturali per quam consideraturi;
secus si petum est offensa Dei stricte dicta, quae con-
dignam satisfactionem requireret, quia satisfactio ex de-
fectu personae satisfacientis a nulla creatura prae-
beri potest, ut supra ostendimus.

Tertius [illegible] Deus quodcumque grave odit, et
quem odio eius cessationem nulla pura creatura
mereri possit, ~~[illegible]~~ quodcumque peccatum grave,
est irreparabile.

Probatur [illegible] quia quamdiu Deus peccatorem odit,
tamdiu non vult remissionem peccati.

Probatur 2º, amantes est eo quem quod Deus odit quodcumque peccatum quare nos ipsi volentes. alioquin peccatum quantumcumque leve non esset mortale. Ergo omne quod est ratio cur homines odij illa pura creatura mereri possit.

Probatur 3º quia odium illud non cessabit, quamdiu durabit motivum cessandi, ab odio autem nec est aequale motivo quod Deus habet peccatum odiendi, at illud motivum non placuerat pura creatura praeberi, ut patet quia motivum odij est infinitum, nempe ipsa Dei sanctitas quanta quanta est. At vero pura creatura potest praebere motivum infinitum cessandi ab odio, ergo.

Ista nonnullis probatur quem, dicens non conformare probatur, unde peccatorum mortalium irreparabilitas, ac condignitatis ad poenam aeternam, mihi magis placet, quam illa alia quas fecit: et quas obiter percurrimus. Displicet propter duo haec quia supponit falsum, nempe quod motivum odij in peccatum est sanctitas Dei, autem motivum est Deus, quod active movet ad odium, dicendum quod obiective, neque vero in Judice motivum damnandi et puniendi reos est virtus Justitiae quae est in Judice, quamvis ab ea active moveatur ad damnandum puniendumque reum, dicendum illud motivum est ipsa culpa seu reatus poenae ex culpa contractus, ita in Deo motivum odiendi, non est eius sanctitas, sed est malitia et indignitas peccati. Secundo inde fit quod, ut quia sanctitas Dei est infinita, infinite active Deum moveat ad odium,

143. Ad est impedim̄ ñ pt̄ ne odeat, at ñ ē motivum ut
tm̄ l tm̄ odeat, d est odeat pro qntite odibilis, qu
ē in obiecto, sicuti in Judice iustitia ei ē magna, sicut
qm̄ ut Judex constanter velit punire, puniatq; d
ut tm̄ l tm̄ puniat, d est puniat pro qualitate crimin.
Tam in rem optime Augustinus in psalmum 5. cum pauli
Deus, ut inde punit eos, q legem praevaricant, ñ eis
inferens de se ipso malum, d in id qd elegerant eos ex pcto
eorum ad complendam summam suis relinquens: ideo ñ
motus a se ipso ut eos puniat, d eis inferens poenam
debitam pcto, qd elegerunt.

Nisi igitur aliunde probetur dbti odibilitatem ē
infinitam, non probabit odium Dei in pctm ē infinitum,
neq probabitur Deum ob ~~odio~~ odio in pctorem nunqm
cessaturum, nisi pariter aliunde probetur pctorem
non posse reparare pctā suum, et sic amovere a se
sui odibilitatem, nec videmus am ut id non posset homo,
tum cum pctm ñ erit propria offensa Dei, pro qua ex-
igitur condigna satisfao: tm̄ an̄ sibiliter procurē ut
sic saltem spectata sola rone ñ ē tale, ergo.

Confirmatur. Nam si sanctitas Dei qnta qnta
ē, ē motivum odij in pctum, eam pcta exigunt equaliter
odibilia, eam ñ sequale odibilia, q habent equale mod,
cum sui odij, nec dei pcta diversa diversas pssit habere

formalitates, propter quarum aliquas alia aliis sunt odibiliora, puta homicidium quam furtum. nam

Contra est 1mo: ipsa formalitas in sententia de qua agimus, non sunt motivum odii dandi in peccatum, ergo sola sanctitas Dei. 2do confirmo sunt, certe quamvis peccatum unum quoad habeat formalitates propter quas seorsim sumptas, magis sit odibile; at si ullam unicam habeat propter quam est infinite odibile et tantum, quantum aliud, tunc simpliciter et absolute erit infinite odibile, et tantum, quantum quodlibet aliud; ideo non in actis [illegible] simpliciter et absolute omnia infiniti aequales in merito; et haec est una ratio.

Eadem est quod etiam in hac sententia potest dari aequale motivum cessandi ab odio, nam sicut sanctitas Dei erit motivum infinitum odiendi peccati, sic eadem sanctitas erit motivum infinitum boni operis, sive ab ipso peccatore, sive ab altero procedentis, amat enim Deus bona opera totâ suâ sanctitate quanta quanta est, at motivum amandi bonum opus in aliquo est motivum eum amandi, et consequenter cessandi ab eius odio, ergo posito bono opere a peccatore, dabit in Deo motivum infinitum cessandi ab odio peccatoris, et multo magis si opus bonum fiat ab homine iusto, in favorem peccatoris, quem Deus infinite amabit, hinc non potest denegare peccati etiam alieni condonationem, sed eadem

ti eam dat, ingratis dabit.

Hactenus de Peccato Philosophico sola ratione spectata, nunc videamus quid de eo sentiendum sit spectata authoritate Ecclesiae, et maxime attento decreto Alexandri 8. Anni 1690 de quo nunc agendum.

Quaestio 5ta.

Quid circa Peccatum Philosophicum statutum sit ab Alexandro octavo?

Anno 1686 propugnatae fuerunt Divione pro exercitatione menstrua theses Theologicae de Peccatis, quarum haec erat inter coeteras; Peccatum Philosophicum seu morale est actus humanus disconveniens naturae rationali, et rectae rationi. Theologicum vero et mortale est transgressio libera divinae legis. Philosophicum quantumvis grave, in illo qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque aeterna poena dignum.

Hanc thesim sacrae Congregationi Inquisitionis Universalis Romanae denunciavit Arnaldus famosus ille, denunciatam examinavit Congregatio, et tandem 24 augusti Anno 1690 eam damnavit tanquam scandalosam, temerariam, piarum aurium offensivam et erroneam, in facto vero authore de quo inquiremus quaestione sequenti, quod sta

ergo quid post hanc damnationem, sentiendum sit de peccato
Philosophico, seu quid sit.

Responsio nostra

Ex decreto Alexandri 8 saltem sequitur certo
erroneum esse, quod peccatum contra rationem, si
fiat ab homine qui Deum ignorat, vel de Deo
actu non cogitat, non sit offensa Dei, nec peccatum mortale,
sive quod idem est, non sit peccatum, vel offensa Dei, peccatum
mortale; et ac proinde erroneum esse id quod ex ea
doctrina sequitur, eorum esse hactenus extitisse
peccata, quae quamvis gravia contra rationem, non fuerint
offensa Dei, peccata mortalia, et si quid aliud col-
ligitur, non videtur certo colligi ex vi verborum.

Probatur prima pars: quia is sensus supponi debet ut
certo damnatus, qui est sensus obvius propositionis in
rigore sumptae, atqui sensus obvius propositionis damnatae
in rigore sumptae, est quod de peccato philosophico seu contra
rationem commissum ab homine qui Deum ignorat, vel de Deo
actu non cogitat, non sit offensa Dei, peccatum mortale,
sive quod idem est, peccatum sit, vel ergo.

Maior debet supponi ut certa, propositiones enim cen-
surantur in proprio verborum et rigoroso sensu.

Prob. autem minor: quia in rebus dogmaticis seu
speculativis seu moralibus propositiones indefinitae quae
in re hac categorematice dictae, sumuntur tanquam
universales, atque in damnata propositione propositio

147 indefinita, ergo fieri nequit peccatum philosophicum, quod distinguitur a theologico

Quamvis autem in hoc sensu legitime damnata sit, nempe
philosophicum seu naturale dissentiat, non tamen peccata gravia
contra rationem, quod fiat ab homine culpabiliter aut de Deo
actu non cogitante aut Deum ignorante, et deinde
offensa Dei peccata mortalia sit aliquando, consequenter
quod denunciator ex ea inferebat, hactenus data
fuisse innumera gravissima crimina, quae faciunt
peccata mortalia, quod laudare intolerabile est, quae
aut ex praecedentibus peccatis sunt culpabiliter excaecati
aut in consequentia peccata prorumpunt sequentes, ac peccant,
dum Deum offendunt, nec de Deo cogitant, nec
id propter hanc aut excaecationem aut inadvertentiam
excusantur.

Sed alias dicit probari sedulitate quaedam
negando, an per decretum etiam defectum sit, peccatum
quodcumque philosophicum tale esse peccatum theologicum, offensam
Dei peccatum mortale, sed aliud neque idem hypothetice
esse aut seu praecisione concipi possit, quin sit actum,
ipsum peccatum theologicum.

Ita videtur denunciatoris assertio, ut sive semper
haberent aliam ignorantiam aut inadvertentiam legis
excusaretur a malitia peccati, sicuti probabiliter ignorantia Dei
eiusque legis aut eiusdem inadvertentiam excusat a peccato
peccatum contra Deum, sed quam nec nos aliam admittamus

eiusmodi peccatum philosophicum grave, quod non sit peccatum mortale
absit ut tam facile tot celeberrimos Theologos, quos hujus
quae disserimus, auderemus contemnere, nisi prius clarissimo
oraculo decoram condemnatione.

R. Ergo istud necessario deduci ex propositione damnata
nec videri fuisse de mente damnantium. Imo non de-
ducitur ex propositione damnata quia propositio damnata est
haec, peccatum philosophicum quantumvis grave non est [illegible]
propositio quemadmodum dicebamus est universalis, cujus
veritas eius contradictoria, nempe ista, aliquod peccatum
philosophicum est in eo qui Deum ignorat, vel qui de Deo
actu non cogitat, est offensa Dei, et peccatum mortale.
quam propositionem uno ore fatebuntur omnes, nam saltem
si ille cum ignorantia aut inadvertentia est culpabili, nam
sequitur veritas contrariae, quae est ista, omne peccatum
philosophicum grave est in omni eo qui Deum ignorat, vel de
Deo actu non cogitat est offensa Dei, et peccatum mortale
nam ut nemo logicus ignorat, etsi duae contrariae non
possint esse simul verae, ast possunt esse falsae, secus de con-
tradictoriis quae nunquam nec verae nec falsae possunt esse simul.

Neque vero videtur hic id fuisse ex mente dam-
nantium quod probatur ex iis quae secuta sunt, nam
paulo post Alexandri decessum, prodiit liber
posthumus Cardinalis Sfondrati cum permissione

149 sanctae Congregationi et approbatus cum summis laudibus ab aliquot qualificatoribus, in quo dicto libro ex professo negatur quod in Barbaris Deum penitus ignorent, id ab iis peccata penitus excusentur, sive quod penitus peccare non possint, necessitatis; nam Anonymus quidam librum contra Cardinalem scripserat, in quo errores Philosophici per laudatum Cardinalem asserere se debere [illegible], prodiit iterum Romae liber alter in defensionem Cardinalis, sive eum vindicans, in propositione 34 [illegible]: Cardinalis Sfondratus ex professo [illegible] dissertationis suis loquitur de ignorantia invincibili Dei sub quocumque conceptu, ac proinde eius doctrina non solo dicto a Petro Philosopho per summum Pontificem proscripto, cum ignorantia invincibilis ab omnibus Theologis excepta Jansenio eiusque asseclis recte approbata et vere sit antecedens causa et inculpata, liber [illegible] nullus est expunctio notatum ~~[illegible]~~ [illegible] ibi [illegible], unde videtur evidenter colligi posse damnationem non fuisse propositam in sensu [illegible] hypothesis ignorantiae invincibilis Dei, sed quia cum esset in regione [illegible] complectebatur peccata ex ignorantia aut inadvertentia culpabili commissa, ac ex ignorantia aut inadvertentia inculpabili, ut inde merito potuit ut erronea contemnari, et a [illegible] merito

condemnata est.

contemnata est.

Quaeritur 2do num saltem in ea condemnatum fuerit dari de facto peccatum philosophicum seu morale, quod sit offensa Dei, peccatum mortale etc. Ratio dubitandi est, quia propositio per verba de presenti, qui ignorat, qui cogitat, videntur sensum absolutum inducere, quin ergo propositio in eo sensu damnata dicatur, immo quasi in isto, dari aliquod peccatum philosophicum seu morale quod sit offensa Dei, peccatum mortale etc.

R. 1mo Propositionis sensum non minus esse hypotheticum nam ubi controvertitur de possibili esse, sensus hypotheticus saepissime etiam per verba de presenti exprimitur, sic Thomistae contra Scotistam aiunt Spiritus S. non procedens a Verbo non faceret etiam in Trinitate personam, pro si non procederet non faceret, sic contra docentes mundi possibilitatem ab aeterno recte dicitur, mundus ab aeterno existens non est creatus, pro si existeret, non esset creatus. sic Jansenistae dixerunt, natura sufficiens statui puro non est compatibilis, pro quam per nimia est, pro si daretur, non compatibilis esset etc. Poterit ergo Author in solo sensu hypothetico propositionem suam eloqui ut revera ipsum ostendemus in sequenti. Verum

R. 2do. Esto eloquenda sit in sensu absoluto, at etiam in hoc sensu semper erit verbis, et per eadem merito damnata verbis, neque eadem expressit, damnatam esse propositionem particularem, de qua est quaestio.

Dices Propositio indeterminata sancta est aliquando

ut particularis; minor juxta regulas logicae debet ut dic-
tum sit in materia contingenti; sic ergo homo est doctus, homo non
doctus, sumuntur perinde ac si esset aliquis homo est doctus, aliquis
homo non est doctus, atque propositio videtur de materia contingenti
saltem in mente authoris, nempe quod peccatum sit lethale ex of-
fensa Dei; ergo debet intelligi in sensu particulari, quasi esset
~~dictum~~ aliquod peccatum in eo qui ignorat, quod cogitat, quod non
est offensa Dei, ex quo si semel demonstratum sit, sequitur
omne peccatum esse in eo, qui ignorat, qui non cogitat esse
offensam Dei esse peccatum mortale.

R. 1mo. Juxta sensum obvium propositionis
esse veram, quod contingens sit peccatum commissum ab eo qui
Deum ignorat, aut de Deo non cogitat, non esse offensam;
ac proinde neque etiam secundum regulam logicae videtur tanquam
propositionem intelligi debere ut particularem; et amplius.

R. 2do. Regulam illam non esse veram, nec valere
nisi juxta materiam solam, non valere autem in materia dog-
matica, tum propter pericula errorum, quae inde nas-
cerentur, tum propter communem sensum, juxta quem
eiusmodi propositiones semper [illegible] ut universales. Sic qui
semper dicit licet sequi opinionem probabilem, censetur
dicere licet sequi omnem opinionem probabilem, et qui dicit
non licet sequi opinionem probabilem, censetur dicere
nullam licet sequi opinionem pure probabilem. quare

Sensus est dicendo propositionem damnatam esse veram, et 152.
propterea merito damnatam.

Confirmatur Responsio quia si haec propositio damnata est, aliquod peccatum ~~mortale~~ morale est finitum offensa Dei et mortale peccatum, debet altera harum quoque propositionum esse damnata, nempe haec, potest Deus ab homine actu morale peccante invincibiliter ignorari, et illa, homo peccans morale et invincibiliter Deum ignorans, Deum non offendit, nec peccat mortaliter. atqui eadem videtur una ex his duabus posterioribus esse damnata, et posterior ut modo visum est quaestiuncula una, et prior quam ipse denunciator verissimam esse supposuit, ut ante supra vidimus, ergo necessario propositio debet censeri damnata.

Quaeritur 3tio an haec sit damnata, peccatum ut philosophicum non est offensa Dei, nec peccatum mortale etc.

R. Neg. ratio quia ex damnata non sequitur, nam iuxta certas regulas logicorum regulas ex falsitate propositionis absolutae, non sequitur falsitas propositionis reduplicativae, verbi gratia, sic licet sit falsum homo dives non est rationalis, non est falsum homo ut dives non est rationalis, quamvis igitur haec sit falsa, nullum peccatum philosophicum est mortale, non propterea erit haec falsa, ~~nullum~~ peccatum ut philosophicum non est mortale.

Quaeritur 4to. an propter praedicta quod si [illegible] fiat sectam in aliquo sensu propositio damnata dici vera?

R. Negative addita vel detracta aut

natata [illegible] eadem noie iam denuo a propos; prout in iacet e simpliciter et absolute falsa; et illis quibus condemnata e quomodo dicta sit, in alia mente sit data, nisi ut tyro theologus non pateat ea decerto damnata, quae damnata non sint, sciatque quid ex damnata propositione colligi debeat et quid non. sufficero.

Quaestio 62a.

Quid sentiendum de Authore Propositionis damnatae ab Alexandro 8vo?

Praesens quaestio quamvis minus theologica videatur, in eo tamen utilis theologo, quod ex ea discet, qui fidem debeat adhibere certis quibusdam libellis, quibus aliqui facillime decipiuntur.

Jam ab aliquot annis propugnata fuerat thesis Divionensis et altum erat de ea silentium, cum tandem Arnaldo auctore ea denunciata est, id praestitit edito libello gallico cuius titulus Nova haeresis in morali Papae, Episcopis, Regibus ac Magistratibus denunciata, in cuius articulo propositionem refert eius Gallice tum Latine, quam super dedignatum fabricat. Commentario quid est opus ut eadem per hanc propositionem dici semper commissa fuisse et usque ad finem mundi commissum iri innumera crimina contra puritatem, contra [illegible] contra [illegible] [illegible] [illegible], fornicationes, adulteria, pola

strorum necem, ~~sed~~ caedes, crudeles vindictas, venena, falsa
testimonia, atroces calumnias, furta, depraedationes, quae
nec fecerint, nec essent unquam, quam peccata philosophica, quae non
sint offensae Dei, nec poenam aeternam mereantur, quia
eorum rei sint, quod Deum ignorabant, et tum cum ea
committerent, de Deo actu non cogitabant. Sic explicata
propositione a.z. exponit, quibus veluti gradibus hoc doctrina
prodierit. Antequam eam in particulari exponit, quam male,
modo eam tradiderit in scriptis suis author propositionis,
et quo clarius res fieret, inducit authorem scripta sua
explicantem, per sex integras paginas, et tandem his
verbis concludentem: Errant igitur, qui arbitrantur
fornicationes, adulteria, impudicitias monstruosas,
venena, caedes, vindictas atrocissimas mereri semper
poenam aeterni ignis, quia semper offensae Dei, et gratiam
semper expellere ab iis, qui ea frequenter, vel aliquando
ista peccata committerent. Est ne distinguendum, si hi,
dum ea peccarent, noverant et advertebant, ea esse
illa a Deo severe prohiberi, negari non debet, et, quia
Deum offenderent, quia poenam aeternam promererentur
facerent, et quia a gratia excideret, si prius eam habe-
rent: at vero si, dum ea committerent, actu de
Deo non cogitarent, sed attenti suae passioni, quod est
maxime ordinarium, aut si Dei cognitione carerent,
qualiter ante publicationem Evangelii in toto orbe mundo

 convenerit privatis, dum cum eorum pte non
fuerint nisi phcia, quatenus res gravia ea supponant
n offensa Dei n accente, poenam aeternam,
nec a statu gratiae ij decidunt, qui peius ea fuere
orti. Ita denunciator, At ne in ijs putetur
authori imponere, sic ipse praeoccupavit: Cum
quo ratione doctrinam suam author explicuerit
Quodamque divinando, atque conijciendo ducite
habentes in manibus scripta, quae dictavit scholae
artis, et quae theseos fundamenta continent.

Hactenus Denunciator. Videndum nunc
an vere quod in se ausim dicere, calumniam
orem professor fidem supore, neque ad eam diluendam
hic referam protestationem authoris Thesim suam
exponentis, quam incipit. Obstupui miserum
in modum, quisque dum latine, tum gallice scriptas
exiisse noveram harum rerum curiosum latet,
cum non an esse post denunciationem prodierit, quis
omnem patientiam ab authore removeret, at ne
inter denunciationem provocet: igitur ad scripta
ta ad quae denunciator provocat, veniendum.

Locus qui ad rem praesentem pertinet, i.e. Articulus
imus de peccatis, in quo agit author de ipsa peccati
in eo tres et conclusiones, ex quibus uno dumtaxat verbo

ommisso, quod omnino omittendum erat, com-
posita est Theologia. Prima est: Peccatum physicum seu
morale est actus humanus disconveniens naturae rationali,
et rectae rationi. Secunda est: Peccatum theologicum est transgressio
liberae legis divinae. Tertia est: Peccatum physicum in illo,
qui Deum ignorant, vel de Deo actu non cogitant, est
grave peccatum, sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale
dissolvens Dei amicitiam, neque poena aeterna dignum.
Haec conclusio est: Post conclusiones probatas, pro-
ponuntur obiectiones. Tres enim vel faciunt adversus, seu
contra hanc quoad tertiam conclusionem. Si peccatum
physicum in eo, qui peccat Deum vel ignorat, vel de Deo
actu non cogitat non sit offensa Dei et peccatum mortale,
saepe Christiani, in multa et gravissima scelera com-
mittendo non peccarent mortaliter: falsum saepe, ergo.
Si credamus denunciatori maior concedetur.
Videamus tamen quid author respondeat. Distinguo maiorem
metaphysice loquendo concedo: moraliter loquendo nego.
quia moraliter fieri non potest, ut aliquis fidelis advertat
se peccare contra rationem, quin advertat saltem con-
fuse se peccare contra Deum, nam omnes fideles ab initio
solent apprehendere omnia peccata esse contraria legi Dei,
et naturae rationi, et esse veram Dei offensam. Metaphysice
vero fieri potest, ut aliquis fidelis sine advertentia necessaria

ad Deum, committat grave peccatum, licet hoc nunquam contingat, nunquam peccabit mortale.

Ubi advertes: quod in hac distinctione de moraliter prout opponitur de metaphysice non significat: quod res nunquam contingat, quamvis raro, sed quod nunquam, non absolute propter ipsorum repugnantiam, in quo est metaphysica impossibilitas, sed aliunde, puta propter divinam providentiam, propter connexionem realem unius cum alio.

Quaeres iam: an dicere quod res nunquam contingat sit in praedicto sensu morale impossibile, sed dicere quod maxime ordinarie contingat? Probatur obiectio sequentibus instantiis.

Instantiis singulis primo: si hoc esset, confessarii in confessione deberent eos interrogare, an advertissent ad Dei offensam. Ubi si quis commisisset innumera adulteria et homicidia, quorum actu non cogitans, non tenetur ea confiteri, et sic in multis scelerati sine dubio essent, etiam innocentes ea peccata confiteri.

Item qui sciens se peccare contra rationem, velut furari, occidere, moechari, sed non ~~falso~~ scelerum genus committere, minus peccaret, ~~quam qui cognoscit~~ quam is, qui cognoscens Deum, velit furari nummum.

Denique is, qui omnia crimina contra commisisset, posset permanere amicus et Filius Dei, dignus eius amore, et eius hereditate: absurdum hoc, ergo.

Ex terum; qui sit denunciatorem peccator docuit, tanquam maxime ordinaria, quod sit author. Resp. quo Mai. absolute et metaphisice loquendo, et supposita ea conditione quae est moralis impossibilis Con: morali loquendo nego.

Quid eam pro Infidelibus. Habet instantia in 4ta. mundi; ergo, infideles, qui laborent ignorantiam invincibilem Dei, ac legis divinae de Deo, et divina lege nihil cogitando, et multa scelera committentes, nunquam moerere peccarent, nec infernum mererentur, et deberet dari aliquis locus, ubi post mortem manerent. Et talis est ibis, in cognitione Deum, aut divinam legem, siquidem cum ea cognitione graviter peccaturi sunt, et damnabuntur, et sine cognitione ea non sunt graviter peccaturi; consequens non debet admitti, ergo.

Ex rursum, quis sit denunciatorem authore docuit, et quidem pro innumeris Barbaris in utroque orbe, et tamen quis author?

Nego sequelam Mai: quia est de facto non supponenda quia ut docent communiter Theologi, cognitio aliqua Dei, ut superioris et prohibentis ea, quae mala sunt, ita est hominibus insita et innata, ut nemo quantumvis Barbarus et Infidelis, eam de Deo et de eius lege ignorantiam habeat, quin libere possit saltem dicere: Nemo non est ut ait Tertullianus, qui ~~moraliter~~ hac in re non sit Christianus naturaliter, ideoque nullus Barbarus advertere malitiam moralem

peccat qui sciat violari a se legem aliquam, et offendi supremum aliquem legislatorem, quem tamen solum confuse cognoscit.

Ad hoc quod denunciator ait respondisse non fuisse ad se missa integra authoris scripta: at imo omnia quae ad rem pertinent unico a denunciatore ~~fane~~ etiamne non integre missa, credat, quo voluerit, ac si etiam est quod ergo sentiendum de eo qui scripta misit retentis iis in quibus author doctrinam explicabat suam; 2do etiam nec in re ulli momenti ausus est denunciator aliquem palam accusare, priusquam auditus est, habere quod quam in rem in loco ipso dicto scripsisset: 3tio et quae in parte scriptorum ad se missorum denunciator legit quod authori imponit, cum ubique contradictoria ex professo doceat: quod denique actum sit, et undecumque calumnia seu formalis seu saltem materialis procedat, ad inde patet quam nulla fides habenda debeat huiusmodi libellis, existit ad quaestionem.

Responsio

Thesis ut iacet meritissime damnata at author atrocissime saltem materialiter a denunciatore calumniatur.

Prima pars patet ex q: 3, 2da ex his quae modo

promissa sunt. Nunc est ad ptã in communi redeundus scil.

Lectio 5ta
De
Causis Peccatorum.

Cum pene oïa quae ad hanc lectionem pertinent in praecedentibus tractatibus sint tradita, ideo paucis eam absolvemus oïa unica quaestione atque unica responsione complexuri. Sit igitur

Quaestio unica.
Quot et quae causae peccatorum.
Responsio.

Praeter peccatorem, qui est ipsorum causa commode à D. Thoma signantur duae externae extrinsecae angelus et homo, non Deus, tres internae Ignorantia, passio, malitia.
Ita D. Thomas q. 75 et sequentibus.
Probatur 1° solâ sui explicatione. Primo angelus et homo sunt causae externae peccatorum, quatenus unus potest alterum commovere ad peccandum, suadendo imperando etc. 2do quatenus possunt obiecta proponere, quibus alter ad peccandum moveatur. 3tio quatenus angelus potest per potentias interiores movere eum vel ore, ita ut homo peccare immutatione sollicitatione ad peccandum, neque tamen praecisione

unquam cogere ad peccandum, seu non tolerata peti ab eritas. Quaerit hic S. Thomas an diabolus sit causa omnis peccati, immediata vel mediante scilicet peccato originali, dicitur immediata immediate inducendo ad quodlibet peccatum et q. 80 a. 4 respondet negative et merito quia etiamsi idem habet ex origine, et si diabolus non esset, homo posset peccare, quoniam ergo existente diabolo quamdiu non sollicitante peccare saepe peccaret.

2da pars quod Deus sit ipse peccare non possit, sic nec esse causa peccati alicuius, immo nec per se dici causa per accidens cum abunde probavimus. Imo tract: de Deo disp 5 sect 3 quae de providentia q 2 resp: 2: ubi diximus Deum mala quidem non culpae providere, at mala culpae nullo modo, immo nec ea permittere, nisi ea ordinaturus esset in bonum scilicet vel misericorditer indulgendo vel iuste puniendo. 2do tract 3 qui est de potentia Dei ad extra q 9 resp: 2 ubi probavimus Deum mali quidem physici esse causam vel per se vel per accidens, at nullo modo nec esse nec dici posse causam mali moralis, neque per se neque per accidens.

Etiam postea per pars communis sic patris com-

prehendit D. Doctor q. 78. a. 2. quod cum aliquod malum
voluntas eligendo inclinetur, oportet quod aliunde con-
tingat. et quodoque quidem contingit ex defectu rationis
sicut cum aliquis ex ignorantia peccat, quodoque autem ex impulsu
appetitus sensitivi sicut cum peccat ex passione, sed
neutrum horum est ex certa malitia peccare, sed
tunc solum ex certa malitia aliquis peccat, quando
ipsa voluntas ex se ipsa movetur ad malum, quod de
ignorantia tota q. 76. tota habet D. Thomas, nos fusè
tradidimus tract: praecedente, qui est de actibus
hominis tota porrò dispositio procedentis non est quod nos
hic morari debeat, consulatur S. Doctor quare
sit.

Sectio 6ta
de
Subiecto Peccatorum.

Omne peccatum cum sit actus humanus necesse est vel
actus à voluntate elicitus, vel actus à voluntate impulsus
seu quo comprehenditur permissus, quaeritur autem in
hac sectione quodnam sit horum actuum subiectum,
quod debeat propterea dici subiectum peccati, et proprie
peccare, ad hoc D. Thomas duo requirit, primo ut sit
unum proprium actus peccaminosi, secundo ut ibi id
recipiat. hinc à ratione subiecti peccati rejicit membra
externa quia ut ait q. 74. a. 2. ad 3. imo non sunt
propria actuum sed solum organa, unde comparantur

162 163.

ad eum mouentem sicut servus qui agit illa agit. 2do et praeterea actus exteriorum membrorum et actus in eis exteriorum non transeuntes, sicut patet de percussione in peto homicidij. hoc posterius multum dubito an concessuri sint Philosophi qui eam potentiam sensitivam, volunt esse vegetativam, eam autem vitalem esse vere immanentem quod quod est potentis conditionibus a S. Thoma, ut quod duae subiectum peti requisitis, quaeri hic solet quaenam ergo potentiae sint subiectum peccatorum, et 2do 3 et 4 in quantum una quaeque earum potentiarum peccare possit.

Quaestio 2da

Quaenam potentiae sint subiectum peccatorum.

Responsio.

Legitime a S. Thoma tres assignantur, Sensualitas, Ratio et Voluntas.

Quantum ad sensualitatem sic probatur a S. Doctore cum laudata q. 74 a. 3 et probat multo magis valebit pro ratione et voluntate. Subiectum enim potest inveniri in qualibet potentia cuius actus potest esse voluntarius et inordinatus, in quo consistit ratio peti. Manifestum est autem quod actus sensualitatis potest esse voluntarius in quantum sensualitas, id est appetitus sensitivus natus est a voluntate moveri unde relinquitur quod in sensualitate possit esse peccatum.

Cum ergo n. minus manifestum sit,

Objiciunt 2do et imprimis Gonnetus non tam
rationes quam authoritatem D. Thomae, nam ipse D. Doctor,
hic q. 74 a. 3 ad 3. sic expresse habet, motus sensualitatis
praeveniens rationem est peccatum veniale, atqui praevenit, ergo
independenter ab ea est peccatum, consequenter datur posse quem
peccatum concupiscentiae seu sensualitatis absque consensu
voluntatis expresso, et non absque saltem interpretativo, sic habet
D. Doctor q. 26 de veritate a. 5 ad 5. dicitur esse peccatum in sensu-
alitate propter interpretativum consensum rationis, quod
non motus sensualitatis praevenit iudicium rationis, non est
consensus nec interpretativus nec expressus, et enim hoc
ipso quod sensualitas est subiecta rationi, etiamsi eius motus
rationem praeveniat, habet rationem peccati, idem repetit ad
rationem 14 et est communis eius doctrina. Bene Gonnetus
q. 5 a. 2 in qua a numero 18 ad 43 probatur profusse
posse dari peccatum in sensualitate absque influxu voluntatis
postquam usus est loco isto D. Thomae a nobis laudato,
sic se explicat n. 51, 55 et 23 explicatum eorum, qui
volunt per eo praeveniens rationem, vel aliud [illegible] a
D. Thoma quam praeveniens plenum et perfectum con-
sensum voluntatis, non autem imperfectum et semiplenum.
Hic tamen videtur Gonnetum magis mirabilem,
quippe qui cum praedicta disp. a. 2 cum a. 3 [illegible]
profusse actualis sive [illegible] docet plane opposita,
probatque [illegible] ipso ideo ~~[illegible]~~ non est peccata,

quia rationem praeveniant: de ratione inq[uit] eiusmodi q[uod]
peti actuales sex peccatalis ē, quod sit liberum et
voluntarium factum imperfecte. Denotas eme uni con-
cupiscentiae modo sit voluntarium, sed liber, cum natura
in nobis excitentur et non ratione praecedentiam a
voluntatis consensum praeveniant, ergo non sit peccatum veniale
Et quod amplius mireris, cum contra hanc doctrinam sibi
quam ipsum Lucam obiecisset, quod motus contra [illegible]
motus sensualitatis praeveniens rationem est peccatum veniale
Jam ipse n. 89 res pene contra adhibet, quam de ratione
retineat, aiens S. Thomam eligendum esse non de motibus
sensualitatis, quae omnem advertentiam et deliberationem rationis
praeveniant, sed tantum de iis, quae plenam et perfectam
antecedunt, et qui primo primi appellantur, sed thomistae
omnes denuo Thomam sic ad verbum, in sensu
plane contradictorio sententiam explicant, non mirum fore
plures ex iis a mente S. Doctoris tam longe
discessisse, sed id opere adducere satis sit.
Jam ad obiectionem. Dico loca S. Thomae non
quem oco iuxta mentem Gonneti, quae ipse qui in
nostro loco videatur sensum S. Thomae allegisse,
Sed iuxta conversum sensum, motus concupiscentiae
praeveniens rationem, id est actuales absque ullo in-
fluxu positivo seu expresso seu interpretativo
rationis, est peccatum veniale [illegible] aliquod [illegible]

excitetur absq' ullo eius influxu saltem negativo
conservat ne liberae, quam non possit liberare. nego. hoc
nescio sequitur ab ipso D. Thoma, ut supra visum est,
solutionem ex probabili commodius res ipsa ostendit, nego
esse potentiam omnino independentem a voluntate.

Urgebis: est in concupiscentia libertas, et quidem sub-
sequens ad potentiam saltem venialem, ergo motus con-
cupiscentiae potest esse potentiam saltem venialem independenter
à voluntate. Consequentia facile conceditur.

Antecedens probatur à Thomistis, probatur et primum
authoritate D. Thomae, nam in 3 dist. 27 quaest. 1.
ar. 2 ad 4 ait: appetitus concupiscibilis habet quandam
libertatem in homine, in quantum potest obedire imperio
rationis, et sic est in concupiscibile posse esse peccatum. et hic
q. 74 a. 2 ad 3 potentias appetitivas inferiores com-
parative ad rationem quasi liberas, et affirmat ex Philo-
sopho 1 Politicorum cap. 3 ait appetitum moveri
politice, at quod movetur politice libere movetur.

Respondeo 1o quandam et quasi, satis in-
dicare, non in his locis agi de vera libertate quae sit in
concupiscentia, quare

Respondeo 2o et quod habent quandam libertatem analogi-
cam, et sunt quasi liberae analogice, nempe quatenus
ei subsunt imperio rationis, at in et agunt se aliquando
absque imperio rationis et quidem aliquando contra ipsum imperium

170 sup. 2

rõis, nunqm in ea electione Vol: proprie quasi agans ex se, ex re ago. Ad 3tium Dico, in eo opeditum dui, moveri politice et in qutum sequi obedit rõi et in qutum non movetur, nisi per propositam alicuius obiecti, sicut solent n moventur nisi per imperia sibi proposita, secus de potentijs pure organicis.

Responsio 3tia.

Motus sensualitatis tunc ipsi 3buitur, cum e absq influxu positivo, seu expresso seu interpretativo rõis, at 3buitur ipsi rõi, cum e ex tali influxu.

Habetur expresse a S. Thoma q. 7. de malo a 6 ad 4 quando in qto actus voltis, l rõis inueniuntur in peo, tunc directe pt attribui rõi, l voltis, sicuti suo motiuo et suo obiecto, quando n e ibi aliquis actus voltis l rõis, sed solus actus sensualitatis, qui de peum, qa pt prohiberi p rõe eiusdem tunc peum attribuitur sensualitati. Ro est, quia semper talis actus magis attribuitur principali et suo agenti quam instrumento, at quando rõ agens seu imperando seu consentiendo concurrit ad motum sensualitis, ipsa se habet, ut principale agens ac regendo merito ipsi attribuitur, motus ille sensualitis, si u n concurrit, nisi ....

ut non prohibens, et nequidem interpretative ut pos-
itive consentiens, per hanc prohibitionis omissio-
nem licet non agat sensualitas nisi ratione non prohibente
ipsa tamen sensualitas evacuatur per peum motus sui,
ac procedit ibi solus motus ab ebiuta, et hinc elegit
illud quod supradictum est, quod est secundum D. Thomam sens-
ualitatem proponere rationem, id est movere se absque
imperio aut consensu rationis positivo influente
in suum motum, sic positio est demus.

Responsio Octava

Motus soli sensualitati adscribendus non est
secundum D. Thomam, nisi solum veniale.
Est expressa doctrina D. Doctoris hic q. 74 a. 4 et
saepius alibi, sed ad eam ab eo.

Probatur, sicut enim inordinatio corrumpens per peccatum
vitae corporalis causat corporalem mortem, ita etiam inordinatio
corrumpens per peccatum spiritualis vitae, quod est finis
ultimus, causat mortem spiritualem peccati mortalis, ordinare
autem aliquid in finem non est sensualitatis sed solius rationis
inordinatio autem a fine non est, nisi eius cuius est ord-
inare in finem, unde peccatum mortale non potest esse in sensualitate
sed solum in ratione, ita D. Thomas, ut etiam sensus sit
verum, fortasse non a pendoes valebit autem
quod videtur laborare equivoco, nam si per ordi-
dinare in finem idem eligatur ac agere propter

174 finem, tunc facile condonet solus ratione ordinare
in finem et ab eo deordinare, at si ordinare in finem
idem eligat, ac mereri finem, tunc denegabit
solus ratione per peccatum sibi proprium semper non
quam mereri et demereri, dicitque consequenter
quod illum demereri quamvis semper dependenter
a ratione ~~ad~~ ~~eorum ipsius~~ motum ipsius liberè a
prohibente, hoc non posito sequitur quod ipsa peccare
mortale

Arguitur ratio est quia motus sensualitatis, qui di-
recte totus est a sensualitate vel in eam positive in-
fluente ratione, non graviter prohibita, tunc quia
ratio non censetur positive consentire in motum con-
cupiscentiae nisi quando dictamen plene et etiam semiplene
ad eum advertit, quare in casu nostro nisi plena ratio
relinquo de aliis ut est de ipso sequente iudicandum
Certe non video ut cum ratio sufficienter advertit et
non prohibet, peccat veniale et numquam mortale
maxime si contingit cum aliqua delectatione, sentiens
velle prohibere vel non, si non consentit peccatum
veniale, si tenetur, cum non sub peccato mortali
qualitate non excedit.

Hinc porro solvuntur innumeri casus sae-
cularium, qui et laicam conscientiam exagitant quoties

Quarto 3 argumento

Quaestio 3tia.

In quantum Ratio peccare possit.

Responsio.

Ratio dupliciter peccare potest, et in ordine ad se male operando, et in ordine ad alias potentias earum operationes male dirigendo.

Hanc responsionem sic exponit S. Doctor q. 74 a. 5 dicens: peccatum cuiuslibet potentiae consistit in actu ipsius; habet autem ratio duplicem actum, unum quidem secundum se, in comparatione ad proprium suum obiectum, quod est cognoscere aliquod verum, alius autem actus rationis est, in quantum est directiva aliarum virium; utroque modo contingit esse peccatum in ratione, et primo quidem in quantum errat in cognitione veri, quod quidem tunc imputatur ei ad peccatum, quando habet ignorantiam vel errorem, circa id quod potest et debet scire; 2do quando inordinatos actus inferiorum virium vel imperat, vel etiam post deliberationem non coercet.

Circa primam partem nota rationem in ordine ad se multipliciter peccare, tum negative tum positive, puta 1mo ignorando id quod potest et debet scire, 2do denegando assensum iis quibus assentiri deberet ut in haeresi. 3tio praebendo assensum iis quibus denegare deberet, ut in errore in iudicio de necessario etc. 4to immorando in cogitationibus quas coercere deberet. in quo maxime

quo propter circa duplicem cogitationes morosas, de quibus quia specialem difficultatem habent, ideo de his specialiter agetur in commodiori quaestione sequenti, ubi de delectatione, quae ex eius modi cogitationibus oritur. [illegible]

Excedam porro colligere, actum de peccato alicui veniam, quod dari nobis non possit ex genere eius, imo in suo genere eius parvis, nam ut recte habet S. Thomas hic q. 74 a. 7 ad 1 mum consensus enim est actus appetitivae virtutis non simpliciter absolute, sed consequens ad actum rationis deliberantis et iudicantis, in hoc enim terminatur consensus, quod voluntas tendit in id, quod est iam ratione iudicatum, unde consensus potest quod tribui et voluntati et rationi, et ideo quam vis plures velint in peccatum, quo ceteris vires moventur et finaliter in ipsa ratione, fatendum tamen quod longe verisimilius peccatum alicuius veniam communiter et ipsius rationis tribuatur voluntati, de qua nunc est.

Quaestio quarta.

An quantum voluntas peccare possit.

Eodem pene modo de voluntate ac de ratione ratiocinandum est, quare est.

Responsio

Voluntas est potest peccare posse, primo in ordine ad se male agendo, secundo in ordine ad alias potentias, earum operationes male regendo.

Haec res porro perinde probari debet ac praecedens, ē
nunc complex voluntatis affectuum, et ut ipsa bene agat,
et ut ceteras alias potentias facultas bene dirigat, hinc ab
Augustino legitime dictum ē simplex omnino retractatione
cap. 9 voluntatem ē qua peccatur et bene vivitur, quamvis
habet ejus ē totum hominem regere, hinc moralis
necessaria tota in dirigendis voluntatis operationibus sive
ut declinat a malo sive ut faciat bonum, et hoc
praestabit theologia in tract. specialibus de virtutibus,
in quibus agit et de vitiis, quae singulis virtutibus op-
ponuntur, unum ē quod hic praestare debet, docere nempe
quem modum tenere debeat voluntas in delect-
ationibus pure internis, et in desideriis, et ad hoc
inserviunt quaestiunculae sequentes.

Quaeres ergo primo an omnis delectatio de cogitatione
objecti mali resultans sit mala et a voluntate cav-
enda?

De hac re agit S. Thomas q. 7 q. a. 6 et ad eam
solvendam plura habet praemittenda, hic clarius omnia possim
exponenda: primum omnis delectatio consequitur aliquam
operationem, et hic agitur de delectatione quae consequitur
actum cogitationis. Secundum omnis delectatio habet
objectum et ē id, de quo delectatio. Tertium

176

3tium delectaõ quæ consequitur cogitaõem habet aliquando
pro obiecto ipsamet cogitaõem, actum quo delectatur
de cogitaõe, quæ præceptionem aliquam percepti sive
boni sive mali, aliquando vero habet pro obiecto ipsam
cogitaõem, id est ipsam cogitatam, de qua est sibi
de cogitaõe præsente gaudet, etiam quo gaudet de
morte inimici de qua cogitat.

4tum oīs delectaõ in ratione moram sequitur naturam
obiecti sui quatenus ab eo causatur, in quantum scilicet
delectaõ oritur ex affectu ad obiectum; qui affectus
est moralis bonus aut malus pro qualitate obiecti ad
quod afficitur.

His principiis suppositis facile colligitur imo
1ª conclusio quæ sic habet. Licet non quævis delecta-
tio nec in quamvis delectaõem efferens peccatum est mor-
tale, verum in eam eo modo quo potest [illegible] ex moralis
actum pro obiecto habet, nam si ipsam cogitaõem
pro obiecto habeat, aliter erit dicendum. Ideo colligitur
2ª responsio ad casum quem D. Doctor in corpore
proposuerat, de delectaõe ex cogitaõe fornicationis
et quem sic solvit. Si igitur aliquis de fornicaõe
cogitans de duobus potest delectari, uno modo de ipsa
cogitaõe, alio modo de ipsa fornicaõe cogitata.
Delectaõ autem de cogitaõe ipsa sequitur inclinaõem
affectus in cogitaõem ipsam, cogitaõ autem ipsa

sm cum ē petm mortale, immo quandoque ē veniale, sa,
puta cum aliqs in ualle cogitat de ea; quandoque autem
sine peto omnino, puta cum aliqs aliter de ea
cogitat, sicut cum vult de ea praedicare l disputare
et ideo per consequens affectio et delectatio quae sequitur de
cogitatione fornicationis, non ē de genere peti mortalis, l
quandoque ē petm veniale et quandoque nullum, unde neu
consentire in illam delectationem ē petm mortale.
Quod qm aliqs cogitans de fornicatione delectatur
de ipso actu cogitato, hoc contingit ex hoc quod
affectio eius inclinata ē in hunc actum, unde quod
aliqs consentiat in hanc delectationem, hoc nil aliud
ē, quam quod ipse consentiat in hoc, quod affectus suus sit
inclinatus in fornicationem, nam nemo delectatur, nisi
in eo quod ē conforme appetitui eius, quod autem aliqs ex
deliberatione eligat, quod affectus suus conformetur
ijs quae sm se sunt peta mortalia ē petm mortale.
unde talis consensus in delectationem peti mortalis,
ē petm mortale. ita S. Thomas sm cuius doctrinam
nonnulli alij casus dici solvendi sunt. quaere.
Quaeres 2do. an delectatio de obiecto ex lege
tm positiva malo, sit mala, puta de esu
carnis in Carnisprivio l prohibiti veneris in quibus
Christiano idem de prandio, sive de pleni comestione
in die Jeiunij?

R. lex positiva non facit obiectum suum in se malum, sed prohibet illud poni, quare delectatio de eo et pure cogitatione mala nec prohibita, est tamen mala si est de obiecto ut contra legem posito. Hinc solue casus: poterit ergo uxor Christianus cogitare cum delectatione de esu carnis eum die Veneris, quo pro- cise ulsu, non de eo ut tali die contra legem posito.

Quaeres 3tio. an delectatio ois de obiecto ex natura sua malo sit mala?

R. si delectatio oritur ex eo quod idem obiecto est malum est mala, et si de alio per se non est mala. Ratio primi est, quia cum delectatio sequatur obiectum, quod lege prohibetur malum, prohibetur delectatio de eo, ratio secundi est quia per se non prohibetur delectari de eo, quod non est malum praecise ut sic. Igitur qui cogitat, ndo delectatur de mendacijs a se confictis, convictus ut mendacia sunt, peccat, at qui praecise de- lectatur de subtilitate mendacij a se aut ab alio con- victi non peccat.

Quaeres 4to. Quid si praescindatur a pro- hibitione obiecti, nonne licebit de eius cogi- tatione delectari, immo etiam praecipere, non habebit in efficaciter et conditione illud obiectum optare, puta si dicat quis, si vindicta esset licita vindicarem me, et interea in vindicta dele-

cogitatione delectete?

R. non licere quia in rebus per se malis, prohibitio-
nis non facit obiectum malum, sed supponit, unde eo
praecisa hac prohibitione est obiectum est malum, et de-
lectatio de illo est mala et prohibita, et sicuti non potest
hoc propter praecisionem a lege reddi licitum, ita nec
delectari in cogitatione eiusmodi licita.

Quaeres 5to. quid si obiectum est illicitum ex genere suo
malum, sed tamen aliquando in certis circumstantiis est licitum
ut hominis occisio, licita nempe in bello iusto, vel coniugalis
concubitus licitus in matrimonio?

R. si delectatio oritur ex eo, quod in obiecto est ex
genere suo malum, et quod non est licitum, nisi in certis cir-
cumstantiis, tunc delectatio est illicita, at si oritur ex motivo
quod lex permissionis habuit, puta quod vir defuncta uxore tua
servaris, quod proles inde successit genita, tunc erit per se
licita. Ratio primi est quia lex non permisit actum ex genere
suo malum propter ipsum, sed tantum in ordine ad motivum,
quatenus actus ille infallibiliter inserviet; at delectatio de
obiecto cogitato non inservit isti motivo, ergo quamvis
permittat obiectum, non tamen permittit delectationem ex tali
cogitatione. Ratio secundi est quia motivum legis est bonum
in se, quod ut tale est capax causandi delectationem, delectatio
non erit per se mala. Dico per se quia potest aliunde esse
illicita, puta quia erit otiosa cogitatio, quia erit occasio

Neruus peti.

Confirmatur 1ma pars quatenus attinet ad actus venereos in coniugio, eo quod damnata sit haec propositio ē ab Innocentio XI: opus coniugii ob solam voluptatem exercitum omnino caret culpa ac defectu veniali; si enim ē sola voluptas tunc inclinatio actus qui alioquin liceret, multo magis cum sola voluptas est in cogitatione, quae aliunde non habet de se unde liceat, circa ea quae ibi habet.

Instabis: si licet delectari de effectu, quare non licebit delectari de actione quamvis malâ, quo fiat huius effectus caussa, in quantum consentus coniunctio mala, de quantumvis est actio effectus boni.

R. Redemptor fuit bonum in se tantum, quod per causam se habet per occasionem habuit peccatum Adami, sine quo peccato ut supponitur nunquam fuisset, et tamen licet de redemptore gaudere, non tamen licet gaudere de peccato, ut quatenus fuit occasio redemptoris; sic quamvis poenitentia plus forte gloriae dederit S. Petro, quam dedisset Innocentia, non tamen licet ei gaudere de peccato, quamvis absque eo non fuisset illa poenitentia, ita a pari quamvis liceat gaudere de effectu, non tamen semper de eius causâ, et ne quidem ~~internas~~ quatenus causa huius effectus. Ratio est, cum causa ē ex genere suo mala, delectatio quoque de ea erit ex genere suo mala, et tamen sufficit causa ex genere mala perficit in [illegible] ratione

hic effectus et sic licite poni; alioquin sequeretur delectationem quoque
etiam fore licitam: Ineptum delectatio vel effectus
ad effectum, hinc licet delectatio de actu praesenti
liceat usque in actu coniugali, quoniam sine malitia in
fecunda; aliud propterea delectatio de eo cogitato praeterito
et futuro. Similiter sponsus de futuro nec viduus de
praeterito licite delectari possunt, nec ideo quia sufficienti
probabilitate opposita sententia et multo minus contra
quosdam dicentes, quod saltem non erit peccatum mortale sed veniale,
si non erit peccatum, cum materia sit gravis, et erit satis efficax
advertentia, sed nunc erit mortale. Hactenus de delectatione
ex obiecto morali malo seu vetito, nunc de delectatione
ex obiecto alteri quidem malo seu nocivo, sed saltem non
~~non~~ in se prohibito.

Quaeres 6. an liceat gaudere de alterius malo,
immo et illud optare quamvis inefficaciter?

Antequam hic procedendo sit propositiones ab Innocentio XI
circa hanc materiam damnatas, 2 Martii anno 1679.
Nona est 13. damnatis sic habet: 13. Si cum debita moderatione
facias, potes absque peccato mortali de vita alicuius tristari et
de illius naturali morte gaudere, illam inefficaci af-
fectu petere et desiderare, non quidem ex displicentia
personae, sed ob aliquod temporale emolumentum.
14. Licitum est absoluto desiderio cupere mortem
patris, non quidem ut malum patris, sed ut bonum cupientis, quia
nimirum ei obventura est pinguis haereditas.

19ta licitum e gaudere filio de parricidio Parentis a se in ebrietate patrato propter ingentes divitias inde ex haereditate consecutas.

Placet istis Propositionibus subnectere doctrinam S. Thomae hic citato 2.2 q. 76 a. 1 ubi inquirit utrum liceat maledicere alicui, porro supponit quod maledicere alicui, idem est quod imperare vel optare malum alicui, sicque habet, si aliquis imperat vel optat malum alterius sub ratione boni, sic est licitum, nec erit maledictio per se loquendo, sed per accidens, quia principalis intentio dicentis non fertur ad malum, sed ad bonum, hoc ut S. Doctor explicat, sic subdit: contingit autem malum aliquod dicere, imperando vel optando sub ratione duplicis boni; quandoque quidem sub ratione iusti, et sic licite Judex maledicit anathematizando, sicut et Propheta in Scripturis quandoque imprecantur mala peccatoribus, quasi conformantes voluntatem suam divinae iustitiae, licet huiusmodi imprecationes possint etiam per modum praenuntiationis intelligi; quandoque vero aliquod malum sub ratione utilis, puta cum aliquis optat aliquem peccatorem pati aliquam aegritudinem aut aliquod impedimentum, vel ut ipse melior efficiatur, vel ut saltem ab aliorum nocumento cesset. Hoc ultimum punctum in quo est maior difficultas, sic ex professo explicat in 3 dist. 3 q. 7 a. 2 ad 4: prosperitas in qua unius in proximi adversitatem adverteat, unde quia charitas quae charitas ordinem habet, et plus debet diligere quis se

quam alium, et propinquos quam extraneos, et amicos
quam inimicos. Et aliqs salva charitate optare
malum temporale, et gaudere, si contingit, in eo quod
e malum illius, sed in quantum e impedimentum bonorum altius,
quem plus tenetur diligere q. Id hoc n e de malo gaudere
sed de bono quod adiunctum e malo istius Doctor.

Exclusis autem omnibus et procedim ex postremis verbis
Li ad quod conem nunquam rigorose loquendo licere
gaudere de malo alterius, et addo nec fal simile gaudere
de bono, licere, ut concancto cum malo alterius, em nisi aliud
Id tm eam bonum praevalet malo alterius.

Ratio imi e quia gaudere de malo in rigore indicat
gaudium cadere in malum ut prim malum e, hunc Id ex uno
hoc capite legitime damnata fit praedicta propositio.

Ratio 2di e quia licet charitas exigat ut plus ug
amem me quam alium, n tn ut plus amem bonum meum
bonum, hinc cum sit conexum cum gravi alterius malo.
Et sic pariter legitime damnata fit propositio eadem, imo
quam quia e universalis et in pluribus casibus falsa.
2dam et 3tia quia nullum e bonum temporale, quod
respectu filij non liceat cadere malo mortis paternae,
unde nullo modo licet de haereditate quantumvis pingui delec-
tari prout conjungitur cum morte Patris, et multo
minus eam optare, et multo adhuc minus gaudere de
morte Patris, aut eam optare propter haereditatem.
Licet Colliges an et quid et quam ug hostium publicorum
liceat optare mortem, aut de ea gaudere, sicut an et

quo licet gaudere de bono suo aut conjuncto cum
morte horum et aliorum hostium. Et de his pro theologia
speculativa satis. Sectio ultima

De
Poena Peccatorum

Poena est in genere dici malum afflictivum. Multiplex
dividitur poena, quae scilicet pura poenalitas, poena conven-
tionalis seu mulcta, poena vindicativa, satisfactoria,
medicinalis, legalis, iudicialis.

Pura poenalitas est defectus qualitas per se ex defectu
naturae et communiter addita, de facto tamen castiga originis
sive per peccatum, ut ex statu praesenti, sive per
simplicem carentiam, ut foret in statu purae naturae,
ut sunt morbi, mors, et aliae poenalitates.

Poena conventionalis est mulcta contrahentium
conventione constituta.

Poena vindicativa est malum praecise in-
flictum ad vindicandam culpam seu iniuriam.

Poena satisfactoria est malum afflictivum vo-
luntarium ad reparandam iniuriam alicui illatam,
solvatur in quam sive ab eo, qui poenam debeat,
sive ab altero pro quo idem debeat.

Poena medicinalis est malum afflictivum vo-
luntarium ad cautelam emendationis et educationis profectum, dici-
tur legalis si sit a lege lege constituta, iudicialis

ei per sentcam iudicis inflicta.
Hic de sola uindicatiua agimus, quae propriè et simpliciter pœna dicitur, deque alia damni, alia sensus.
Pœna damni est priuatio boni et maxime uisionis Dei in qua supponimus pro præsenti statu beatitudinem hominis.
Pœna sensus est pœna sensu percepta et maxime cruciatus ignis in inferno.
Quaeritur ergo an et quam pœnam mereantur peccata et quae proinde punienda sint, non semel tantum, sed perpetuò.

Quaestio Unica

An et quam Pœnam mereantur Peccata.

Responsio ima

Peccatum omne meretur Pœnam.
Triplicem rationem affert D. Doctor q. 87. ima est quia quidquid contra ordinem aliquem insurgit, consequens est, ut ab eo ordine et principe ordinis deprimatur, cum autem peccatum sit actus inordinatus, manifestum est, quod quicumque peccat, contra aliquem ordinem agit, et ideo ab ipso ordine consequens est, quod deprimatur, quae quidem depressio pœna est.
2da est, quia actus in quo peccati stat ratio transgreditur ordinem iustitiæ, ad quem non redit, nisi per quandam recompensationem pœnæ, quae adæqualitatem iustitiæ reducit,

ut sic dicit quis plus facere noluit indulgendo, quam debuit contra Dei mandatum agere secundum ordinem divinae iustitiae aliquid contra eundem quod voluit, respondemus per inimicitiam peccati, quod etiam in cuiusque hominibus factis observatur, ut per recompensationem poenae redintegretur aequalitas iustitiae. Ratio est simplicior, quia sicut omnis actus honestus est dignus laude et praemio, ita omnis culpa est connaturaliter digna et vituperio et poena; quod vero adeo verum sit, ut etiam cessante reatu culpae, nempe Deo condonante, remaneat tamen aliquando ad hoc reatus poenae, quamquam tunc poena de se plus vindicativa fiat satisfactiva.

Responsio 2da.

Peccatum mortale ratione malitiae non meretur nisi poenam finitam, at ratione irreparabilitatis meretur aeternam.

Ratio 1mae partis est quia malitia ipsa est finita, ut probatum est supra, ergo etiam malitia finita non meretur nisi poenam sibi proportionatam et finitam.

Ratio 2dae partis est quia ut habet S. Thomas q. 87 a. 3 quamdiu perversitas ordinis remanet, necesse est quod remaneat reatus poenae, atqui quamdiu peccatum non reparatur, tamdiu remanet perversitas ordinis, ergo et tamdiu remanet reatus poenae. ergo si nunquam peccatum reparatur, nunquam cessabit reatus poenae, et sic poena erit aeterna, quando peccatum erit

esse reparabile, ~~nequidem ratione offensae~~ a peccatore tam
probatur est, ubi supra sect. 2 q. 5. Item. Et quod
peccatum pure morale si daretur, sed quod in praesenti
statu esse reparabile non quidem ratione divinae offensae
proprie dictae, quae in eo non est, sed ratione pravae actionis quarum
in peccatore est reparabilis, et eius quae sunt novum peccatum in
praesenti statu remittitur. Probatur quoque est sect. q. 9.

Responsio 3tia

Peccatum mortale nisi per charitatem ante
mortem condonetur ipsa punitur
poena aeterna tum damni tum sensus
semper tamen citra condignum.

Prima pars est fidei in multis scripturae locis expressa,
habetur imprimis Math. 25 in hac sola eadem sententia,
discedite a me, in poenam damni; in ignem aeternum,
in poenam sensus, et infra: ibunt hi in supplicium
aeternum, in poena aeternitatem.

2da pars quod semper peccatum puniatur citra condignum
probatur quia cum nulla poena sufficienter
satisfaciat Deo pro offensa in ipsum commissa,
semper esse potest maiorem exigere, et si non facit
indulgentia est.

Responsio 4ta

Peccatum veniale nec ratione malitiae,
nec ratione intra esse reparabilis meretur

Poenam aeternam, et an mereatur
ratione sui cum peccato mortali concurrentis
merito controvertitur.

Prima pars patet, quia nec e malitia in facto qu-
intrinseca sive per se esse possibile; ut liquet ex dictis
loco laudato sect. 2 q. 3 et ita sentit expresse D.
Thomas q. 87 a. 5 in fine articuli: unde [illegible]
peccatis non per se venialibus non debetur aeterna poena, sed tem-
poralis.

Procedendo ad 2. Dum ex diversitate sapere [illegible] op-
inionum, Dum ex aequali eorum probabile. pro
affirmativa videtur esse D. Thomas, qui in quaestione
non laudata [illegible] sibi obiecisset, peccatum debet
maior poena, ex hoc quod alteri peccato adiungitur, cum
etiam quodlibet peccatum suam habeat poenam taxatam secundum
[illegible] dictam, sed peccato veniali debetur poena aeterna
si cum peccato mortali inveniatur in aliquo damnato,
quia in inferno nulla potest esse remissio, ergo peccato
veniali secundum se debetur poena aeterna: quae supp-
ositum non negat, nempe quod peccatum veniale puniatur
poena aeterna, sed tamen pro peccato veniali, quod
supponitur [illegible] peccatum minus [illegible] pro peccato
veniali personali; Dum pro peccato veniali [illegible]
peccato originali non debetur poena aeterna ratione
suae gravitatis, sed ratione conditionis subiecti scilicet

omnis qui sine gratia invenitur, per quam solam fit re-
missio poenae. Et si loquendum est de peccato veniali,
aeternitas non poenae non respondet quantitati culpae
sed irremissibilitati reatus: est ergo sufficienter hic D.
Thomas pro parte affirmativa. At alij non pauci
cum Scoto eam negant, sicut et principium D. Thomae
quamvis quod etsi in inferno non sit proprie dicta
remissio, at possit esse satis passio, quae post hanc finem
obstat, deleretur ejus omne peccatum pro quo erit satis passum,
atque non videtur unde aliunde fiat, ut peccatum veniale
non deleretur, neque est necesse est ut in deletione peccati venialis
interveniat nova gratia sicut, nulla ablata est
in eiusmodi peccati venialis commissione.
Ad horum quidem responsionem ad D. Thomam non
videtur malum, quod si sit dicatur immo statum hominis in
inferno esse prorsus immutabilem, nec proinde ubi
eius culpam deleri posse, quidem quam coram fatentur;
ergo nec reatum poenae ut non supra dicebamus ex
D. Thoma et aliis, quamdiu remanet perversitas
ordinis, sive gravis illa sit sive levis, tamdiu
remanet reatus poenae, sive poenae gravis sive
levis, at quamdiu remanet reatus culpae, tamdiu
remanet perversitas ordinis quae nunquam refecta
ex culpa; ergo etc. Secundo dicitur contra neque

culpam neque proinde poenam deleri posse, quin saltem
peccator de culpa doleat; at qui propter peccatum mortale
damnatus, is ne de peccato quidem suo mortali verum
de veniali dolebit, ergo neque peccatum mortale neque veniale
ex solo hoc capite delebitur, neque per consequens reatum culpae
neque per consequens reatum poenae. Ex his sententiis eliget quilibet
quam voluerit; idem sentiet de poena temporali
debita peccato mortali olim remisso, sed non soluto.

Superest ut hic agerem de poena peccati originalis
sed hanc commodius transferemus in disp. 3, in qua
de peccato originali specialiter disputabitur. nunc est.

Disputatio 2da

De Peccato actuali.

Sicut per peccatum habituale non intelligitur peccatum ex habitu
acquisitum, sed illud quod ex habitu non ex dicto sed a
quis, seu quod permanenter habet, ut sic dicatur
peccator etiam loquens Augustinus, sed dicatur non tam peccasse
sed habere adhuc peccatum suum reatum peccati, sed de nupt. et con-
cupisc. cap. 26, hoc est in quo non habet peccatum, reatum
non esse peccati; nam si quis quam verbi gratia fecerit adulterium
etsi nunquam deinceps faciat, reus est adulterii,
donec reatus ipsius remittatur; habet ergo peccatum,
quamvis illud quod admisit, iam non sit, quia cum tempore